

BISALU ya Bantumwa NKOTOLO

Dibuku ya Bisalu ya Bantumwa kele ndan-danu ya mambu ya dibuku ya Nsangu ya Mbote ya Luke. Na dibuku ya Bisalu ya Bantumwa, Yesu ke dyaka ve na kati ya bilandi ya yandi na mutindu yandi vwandaka ntete, bawu vwandaka tala dyaka yandi ve na meso ya bawu. Ni yawu yina, dibuku ya Bisalu ya Bantumwa ke na kulakisa wapi mutindu vwandaka mbandukulu ya dibuundu ya Nzambi. Ata ti bawu vwandaka tala dyaka ve Yesu na meso ya bawu, kasi yandi vwandaka talana na lusalusu ya Mpeve ya yandi yina vwandaka twadisa bilandi ya yandi.

Bansangu yina kele na kati ya dibuku yayi kele ya kufuluka na mambu yina ke pesaka luzingu. Bantu lenda kutala wapi mutindu mabuundu ya Nzambi vwandaka butuka na kati-kati ya ba-Zwife mutindu na Yelusalemi, to na kati-kati ya bayina kele ve ba-Zwife mutindu na bambanza Antyose, Kolinto, to Filipe. Bantu lenda kulanda banzyetolo yina Polo salaka samu na kulongisa Nsangu ya Mbote.

Na kati ya dibuku yayi, kisoniki vwandaka mpe na bisika mingi yina salamaka mambu yina ba ke na kuzonzila na kati ya dibuku yayi. Yawu ke na kutalana na mutindu yandi ke na kuzonza na kusadila mpova «munu» samu na kuzabisa nzyetolo katuka mbanza Towase tii na mbanza Filipe (Bis 16.10-40), mpe tii na Yelusalemi, kisika Polo

vwandaka na boloko (Bis 20.5–21.18), mpe dyaka nzyetolo katuka mbanza Sezale tii na mbanza Loma, kisika Polo vingilaka bamvula zole ntete ba fundisa yandi (Bis 27–28).

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Mbandukulu ya dibuundu ya ntete ya Nzambi na Yelusalemi (Bis 1.1–8.3).
- Kuzabisa Nsangu ya Mbote bisika yina me bikana na kulongisa yawu (Bis 8.4–12.25).
- Kuzabisa Nsangu ya Mbote na bizunga yina kele pene-pene na mubu ya Meditelane tii na mbanza Loma (Bis 13–28).

Mbandukulu

¹ Mpangi ya munu Tofile, na kati ya dibuku ya munu ya ntete, mu zonzilaka mambu nyonso yina Yesu salaka mpe longisaka katuka kilumbu ya ntete

² tii na kilumbu yina yandi kwendaka na zulu. Ntete yandi kwenda na zulu, yandi pesaka ntu-munu na lulendo ya Mpeve ya Longo na bantumwa yina yandi soolaka.

³ Na manima ya lufwa ya yandi, ni na sika ya bawu yandi talanaka na kulakisa bawu na mitindu mingi ti yandi kele moyo: Yandi talanaka na bawu bilumbu makumi yiya, mpe zonzilaka bawu Kimfumu ya Nzambi.

⁴ Kilumbu mosi, ntangu yandi vwandaka kudya kintwadi na bawu, yandi tumisaka bawu: «Beno basika ve na mbanza Yelusalemi, kasi beno vingila dikabu yina Tata pesaka nsilulu: Ni dikabu yina mu zabisaka beno.

⁵ Yowane botikaka bantu na maza. Kasi beno, kaka bilumbu fyoti me bikana, Nzambi ke botika beno na Mpeve ya Longo.»

Yesu nangukaka na zulu

⁶ Bayina vukanaka kintwadi na Yesu yufulaka yandi: «Mfumu, ni na ntangu yayi nge ke vutula kimfumu ya yinsi yayi na sika ya bantu ya Isayeli?»

⁷ Yesu vutulaka: «Beno kele ve na nsatu ya kuzaba bantangu to bilumbu yina, samu ti ni Tata zengaka yawu na lutumu ya yandi.

⁸ Kasi beno ke kuzwa ngolo ntangu Mpeve ya Longo ke kulumuka na sika ya beno. Na yina, beno ke vwanda bambangi ya munu na Yelusalemi, na kizunga nyonso ya Zude, ya Samaliya, mpe tii na bandilu ya ntoto.»

⁹ Na manima ya kuzonza mambu yina, Yesu nangukaka na zulu ntangu bawu nyonso vwandaka tala yandi, mpe matuti bumbaka yandi.

¹⁰ Ntangu bawu vwandaka tala ntete kisika Yesu vwandaka me kwenda, bantu zole yina lwataka binkuti ya mpembe talanaka na ntwala ya bawu,

¹¹ mpe tubaka: «Beno bantu ya kizunga ya Ngalili, samu na yinki beno me telama awa, mpe ke na kutalaka na zulu? Yesu yina Nzambi me nanguna na zulu na ntwala ya beno, ke vutuka mpe mutindu mosi yina beno me tala yandi kukwenda na zulu.»

¹² Na yina, bantumwa vutukaka na Yelusalemi katuka mongo ya bayinti ya olive, yina kele pene-pene na mbanza Yelusalemi, mutindu kele kitezo*

* **1:12** kitezo awa, kele keba ve bametele 1 100.

yina muntu lenda tambula na kilumbu ya saba.

¹³ Ntangu bawu kumaka na Yelusalemi, bawu kotaka na yinzo mpe kwendaka na kivinga yina kele na kibandu, kisika bawu vwandaka vukana. Na kati ya bawu vwandaka Pyele, Yowane, Zaki mpe Andele, Filipe mpe Toma, Baatelemi mpe Matayi, Zaki mwana ya Alefe, Simoni yina vwandaka na ntama muntu ya kimvuka ya Zelote[†], mpe Yuda mwana ya Zaki.

¹⁴ Na ntima mosi, bawu nyonso vwandaka vukana ntangu nyonso samu na kusambila kintwadi na bakento, Maliya mama ya Yesu, mpe baleki ya Yesu.

Nsololo ya muntu yina fwanaka baka kisika ya Yuda

¹⁵ Na bilumbu yina, bandimi vwandaka me vukana. Bawu vwandaka keba ve nkama mosi na makumi zole (120). Pyele telamaka na kati-kati ya bawu, mpe tubaka:

¹⁶ «Bampangi, ya fwanaka ti mambu yina Mpeve ya Longo zabisaka na kati ya Dibuku ya Nzambi na yinwa ya Davidi salama na yina me tadila Yuda yina me kuma muntu yina lakisaka nzila na bayina vwandaka me kanga Yesu.

¹⁷ Yuda vwandaka mosi na kati ya beto, mpe yandi vwandaka sala kintwadi na beto.

¹⁸ Na mbongo yina Yuda kuzwaka na mambu ya yimbi yina yandi salaka, yandi sumbaka bilanga. Yandi kubwaka na ntoto. Kivumu ya

[†] **1:13** Na ntangu ya Yesu, bantu ya kimvuka ya Zelote vwandaka ba-Zwife yina vwandaka nwanisa bantu ya Loma, samu na kimpwanza ya yinsi ya Isayeli.

yandi pasukaka, mpe misopo nyonso basikaka na ngaanda.

¹⁹ Bantu nyonso ya Yelusalemi kuwaka dyambu yina. Ni yawu yina, bawu pesaka bilanga yina nkumbu ya “Akeledama”. Yawu zola kutuba na ndinga ya bawu: “Bilanga ya menga”.»

²⁰ Na dibuku ya Mikunga, ba sonikaka:
«Bika ti yinzo ya yandi kuvwanda mpamba,
mpe ata muntu mosi ve kuvwanda na kati!»
Ba sonikaka dyaka:
«Bika ti muntu ya nkaka kusala kisalu ya yandi!»

Matyase bakaka kisika ya Yuda

²¹⁻²² «Na yina, beno fwana kusoola muntu ya nkaka na kati ya bayina vwandaka na beto ntangu nyonso yina Mfumu Yesu vwandaka tambula na kati ya beto, katuka ntangu yina Yowane botikaka yandi tii na kilumbu yina yandi kwendaka na zulu. Kintwadi na beto, yandi fwana kuzabisa kimbangi ya mvumbukulu ya Mfumu Yesu.»

²³ Na yina, bandimi lakisaka bantu zole: Matyase mpe Yosefi yina ba ke bokilaka dyaka Basabase to Yusutuse.

²⁴ Na manima, bawu nyonso sambilaka mutindu yayi: «Mfumu, nge zaba ntima ya muntu ni muntu. Lakisa beto na kati ya bantu zole yayi nani nge me soola

²⁵ samu na kusala kisalu ya buntumwa yina Yuda me bika samu na kukwenda na kisika ya yandi.»

²⁶ Na yina, bawu bulaka dzeke, mpe yawu soolaka Matyase. Ba vukisaka yandi na lutangu ya bantumwa kumi na mosi.

2

Nzambi fidisaka Mpeve ya Longo

¹ Ntangu kilumbu ya mukembo ya Pantekote kumaka, bandimi nyonso vukanaka kisika mosi.

² Na mpamukunu, makelele mutindu kitembo ya ngolo katukaka na zulu, mpe fulukaka na yinzo nyonso kisika bawu vwandaka.

³ Na yina, bawu talaka bima mutindu milaka ya tiya. Yawu kabukaka mpe tentamaka na zulu ya yintu ya muntu ni muntu yina vwandaka kuna.

⁴ Bawu nyonso fulukaka na Mpeve ya Longo, mpe bawu bandaka na kuzonza na bandinga ya nkaka mutindu Mpeve vwandaka twadisa bawu na kuzonza.

⁵ Na Yelusalemi vwandaka na ba-Zwife ya kukwikama na Nzambi, yina katukaka na bayinsi nyonso ya yinza.

⁶ Ntangu makelele yina wakanaka, bawu kwizaka fuluka na kisika yina. Bawu yitukaka, samu ti konso muntu vwandaka kuwa bawu na ndinga ya yandi ya bwala.

⁷ Bawu yitukaka mingi mpe tubaka: «Bantu yayi ke na kuzonza, kele ve bawu nyonso bantu ya kizunga ya Ngalili?

⁸ Wapi mutindu konso muntu na kati ya beto ke na kuwa bawu na ndinga ya yandi ya bwala?

⁹ Na kati ya beto kele na bayina me katuka na bayinsi ya Pate, ya Mede, mpe ya Elame. Ya kele

mpe na bayina me katuka na Mezopotami, na Zude, na Kapadose, na Ponte, na Aziya,

¹⁰ na Filizi, na Pamfili, na Ngipiti, mpe na bizunga ya yinsi ya Libi yina kele pene-pene na mbanza Silene. Ya kele dyaka mpe na bayina me katuka na mbanza Loma,

¹¹ na kisanga ya Kelete, mpe na yinsi ya Alabi. Ba ya nkaka kele ba-Zwife, mpe ba ya nkaka dyaka kele bayina kumaka ba-Zwife. Kasi beto ke na kuwa bawu na bandinga ya beto ya bwala mambu ya ngitukulu ya Nzambi yina bawu ke na kuzonza!»

¹² Bawu nyonso pamukaka mingi mpe vwan-daka bakula ve. Bawu vwandaka tuba bawu na bawu: «Yinki mambu yayi ke na zola kutuba?»

¹³ Kasi bantu ya nkaka vwandaka seka bawu, mpe vwandaka tuba: «Bawu me kola malafu.»

Kinzonzi ya Pyele

¹⁴ Na yina, Pyele telamaka na bantumwa kumi na mosi. Yandi zangulaka ndinga, mpe tubaka: «Beno ba-Zwife mpe beno nyonso yina ke vwan-daka na mbanza Yelusalemi! Beno kuwa mbote mambu yina mu ke na kuzonza, mpe beno bakula mbote mambu yina ke na kusalama.

¹⁵ Bantu yayi me kola ve malafu mutindu beno ke na kubanza, samu ti ya kele ntete ngunga ya yivwa ya suka.

¹⁶ Kasi ntangu yayi, mambu yina mumbikudi Yowelee tubaka, me salama:

¹⁷ «Nzambi tubaka: Na bilumbu ya nsuka, mu ke mwangisa Mpeve ya munu na bantu nyonso.

Bana ya beno ya babakala

mpe ya bakento ke bikula.
Binunu ya beno ke kuzwa bandosi,
mpe bantwenya ya beno
ke kuzwa balumoni.

¹⁸ Ee, na bilumbu yina, mu ke tula Mpeve ya munu
na babakala mpe bakento yina kele bisadi ya
munu,
mpe bawu ke bikula.

¹⁹ Mu ke sala bimangu kuna na zulu,
mpe bidimbu awa na ntoto.
Ya ke vwanda: menga, tiya, mpe mulinga mingi.

²⁰ Ntangu ke kuma ndombe,
mpe ngonda ke kuma mbwaki mutindu menga.
Mambu nyonso yayi ke salama
ntete Kilumbu ya Mfumu kuma,
kilumbu yina ke vwanda ya nene mpe ya nkembo.

²¹ Na yina, muntu ni muntu yina ke bokila
Mfumu ke kuzwa mpulusu.»

²² «Bantu ya Isayeli, beno kuwa mambu yayi mu
ke na kuzabisa beno: Yesu ya Nazaleti vwandaka
muntu yina Nzambi lakisaka beno bumfumu ya
yandi na kusala bimangu mpe bidimbu na kati-
kati ya beno mutindu beno mosi zaba yawu.

²³ Ba yekulaka beno Yesu, mpe beno kufwaka
yandi na kukoma yandi na kulunsi na lusalusu ya
bayina zaba ve Nzambi mutindu Nzambi bakaka
lukanu, mpe zabaka yawu katuka ntama.

²⁴ «Kasi Nzambi katulaka yandi na mpasi ya
lufwa, mpe vumbulaka yandi, samu ti lufwa
vwandaka ve na ngolo ya kukanga yandi.

²⁵ Ya tsyelika, na yina me tadila yandi, Davidi
tubaka mutindu yayi:

«Ntangu nyonso, mu vwandaka tala Mfumu na mantwala ya munu.

Yandi kele na lweka ya munu, samu ti mu tekita ve na boma.

²⁶ Ni yawu yina, ntima ya munu ke na kuyangalala mingi,

mpe mu ke na kuyimba na kilengi nyonso.

Nzutu ya munu ke zinga na kati ya kivuvu,

²⁷ samu ti nge ke bika ve mwela ya munu na yinza ya bantu ya kufwa,

mpe nge ke bika ve kisadi ya nge ya longo bola na kati ya ndyamu.

²⁸ Nge me lakisa munu nzila yina ke pesaka luzingu.

Nge ke fulusa munu na kilengi na kuvwanda na lweka ya munu.»

²⁹ «Bampangi, mu kele na muswa ya kutubila beno na pwelele nyonso mambu yina me tadila nkooko ya beto Davidi: Yandi kufwaka, ba zikaka yandi, mpe tii bubu yayi, ndyamu ya yandi kele ntete, mpe yawu kele ntama ve na kisika yayi.

³⁰ Kasi yandi vwandaka mumbikudi, mpe yandi zabaka ti Nzambi pesaka nsilulu na kudya ndefi ti yandi ke byadisa mosi na kati ya bana ya yandi na kiti ya yandi ya kimfumu.»

³¹ Davidi talaka ntete mambu yina ya mvumbukulu ya Klisto na lufwa ntangu yandi tubaka: «Nzambi bikaka yandi ve na lufwa, mpe yandi bikaka ve ti nzutu ya kisadi ya yandi bola na kati ya ndyamu.»

³² Nzambi vumbulaka na lufwa Yesu yina mu ke na kuzonzila, mpe beto nyonso kele bambangi.

³³ Nzambi zangulaka yandi na kuvwanda na lubakala ya yandi, mpe pesaka yandi Mpeve ya Longo yina yandi pesaka nsilulu. Yandi me mwangisa yawu na beto mutindu beno ke na kutala mpe beno ke na kuwa ntangu yayi.

³⁴ Ya tsyelika, Davidi kwendaka ve na mazulu, kasi yandi tubaka:

«“Mfumu* me tuba na Mfumu ya munu†:
Vwanda na lubakala ya munu

³⁵ tii ntangu mu ke kumisa bambeni ya nge
kisika ya kutula makulu ya nge.”»

³⁶ Na yina, bantu nyonso ya Isayeli fwana kuzaba na butsyelika nyonso ti Yesu yina beno komaka na kulunsi, ni yandi Nzambi me kumisa Mfumu mpe Masiya.

Bantu mafunda tatu kumaka bandimi

³⁷ Bayina vwandaka kuna yitukaka mingi na kuwa mambu yina. Bawu yufulaka Pyele mpe bantumwa ya nkaka: «Bampangi, yinki beto fwana kusala?»

³⁸ Pyele vutulaka: «Beni soba nkadulu, mpe konso muntu na kati ya beno kubotama na Nkumbu ya Yesu-Klisto, samu ti Nzambi lemvokila masumu ya beno. Na yina, beno ke kuzwa dikabu ya Mpeve ya Longo.

³⁹ Ya tsyelika, Nzambi pesaka nsilulu yayi na beno mpe na bana ya beno, mutindu mosi mpe na

* **2:34** *Mfumu*: Ya kele Nzambi. † **2:34** *Mfumu ya munu*: Ya kele Yesu. **2:35** Mga 110.1

bayina nyonso kele ntama: Bayina nyonso Mfumu Nzambi ya beto ke bokila.»

⁴⁰ Pyele vwandaka zabisu bawu mambu mingi ya nkaka samu na kundimisa mpe kukindisa bawu. Yandi zabisaka bawu: «Beno ndima mpu-lusu samu na kuzwa ve kitumbu yina ke kuzwa bantu yina ke salaka mambu ya yimbi.»

⁴¹ Bayina ndimaka mambu yina Pyele vwan-daka zonza, bawu botamaka. Na kilumbu yina, keba ve bantu mafunda tatu (3 000) bwelamaka na nkonga ya bandimi.

Luzingu na kati ya bandimi

⁴² Bawu vwandaka ya kukwikama na kuwa ntangu nyonso ndongosolo ya bantumwa, na kuzinga kintwadi na bampangi, na kudya, mpe kusambila kisika mosi.

⁴³ Bantu nyonso vwandaka tala boma, samu ti bantumwa vwandaka sala bimangu mpe bidimbu mingi.

⁴⁴ Bandimi nyonso vwandaka ya kukangama na kintwadi, mpe vwandaka vukisa bima nyonso yina vwandaka na bawu.

⁴⁵ Bawu vwandaka tekisa balupangu mpe bimvwama ya bawu. Bawu vwandaka kabula bawu nyonso mbongo yina mutindu vwandaka bansatu ya muntu ni muntu.

⁴⁶ Bilumbu nyonso, bawu vwandaka vukana na Yinzo ya Nzambi. Bawu vwandaka kab-ula kintwadi madya na bayinzo ya bawu, mpe bawu vwandaka kudya madya ya bawu na kyese nyonso mpe na ntima ya kukuluka.

⁴⁷ Bawu vwandaka kembila Nzambi, mpe bantu nyonso vwandaka zola bawu. Kilumbu ni kilumbu, Mfumu vwandaka bwela na nkonga ya bandimi, bayina vwandaka kuzwa mpulusu.

3

Pyele na Yowane belusaka muntu mosi ya bi-nama ya kufwa

¹ Kilumbu mosi, Pyele na Yowane kwendaka na Yinzo ya Nzambi samu na lusambulu ya ngunga ya kumi na tanu.

² Kuna, bantu vwandaka nata bakala mosi yina butukaka na makulu ya kufwa. Bilumbu nyonso, bawu vwandaka tula yandi pene-pene na mwelo ya Yinzo ya Nzambi yina ba ke bokilaka «Mwelo ya Kitoko», samu ti yandi lomba mbongo na bayina vwandaka kota.

³ Ntangu yandi talaka Pyele mpe Yowane yina vwandaka kota na Yinzo ya Nzambi, yandi lombaka bawu mbongo.

⁴ Pyele na Yowane sikikaka meso ya bawu na yandi, mpe Pyele tubaka: «Tala beto!»

⁵ Muntu yina sikikaka meso ya yandi na bawu na mbote nyonso na dibanza ya kuzwa kima.

⁶ Kasi Pyele zabisaka yandi: «Mu kele ve na mbongo to na wolo. Kasi kima yina ke na munu, mu ke pesa nge yawu: Na Nkumbu ya Yesu-Klisto ya Nazaleti, telama mpe tambula!»

⁷ Na manima, Pyele simbaka yandi na diboko ya lubakala, mpe telemisaka yandi. Kaka na ntangu yina, makulu ya muntu yina kumaka ngolo.

⁸ Na mbala mosi, yandi telamaka mpe bandaka na kutambula. Yandi kotaka kintwadi na bawu

na Yinzo ya Nzambi. Yandi vwandaka tambula, dumuka, mpe kembila Nzambi.

⁹ Bantu nyonso talaka yandi na kutambula mpe kukembila Nzambi.

¹⁰ Ntangu bawu zabaka ti ni yandi vwandaka na makulu ya kufwa, mpe vwandaka lombamba bantu mbongo pene-pene na Mwelo ya Kitoko ya Yinzo ya Nzambi, bawu nyonso fulukaka na boma, mpe yitukaka mingi samu na mambu yina kuminaka yandi.

Kinzonzi ya Pyele na Yinzo ya Nzambi

¹¹ Muntu yina vwandaka kaka kintwadi na Pyele mpe Yowane. Nkonga nyonso yitukaka mingi mpe kwendaka mbangu na kati ya musampa na nkumbu «Musampa ya Salomoni, kisika bawu vwandaka.»

¹² Na kutala mutindu yina, Pyele zabisaka bawu: «Bantu ya Isayeli, samu na yinki beno ke na kuyituka na kutala muntu yayi me beluka? Samu na yinki beno ke na kutala beto mutindu ti ni beto me belusa yandi na lulendo ya beto mosi to na kukwikama ya beto na Nzambi?

¹³ Nzambi ya Abalayami, ya Isaaki, ya Yakobi, mpe Nzambi ya bankooko ya beto me lakisa nkembo ya kisadi ya yandi Yesu. Beno yekulaka yandi mpe mangaka yandi na ntwala ya Pilate yina bakaka lukanu ya kupesa yandi kimpwanza.

¹⁴ Beno mangaka muntu ya longo mpe ya kudedama, mpe beno lombaka ti Pilate pesa kimpwanza na muntu yina ke kufwaka bantu.

¹⁵ Na yina, beno salaka ti ba kufwa Mfumu yina ke pesaka luzingu. Kasi Nzambi vumbulaka yandi na lufwa, mpe beto kele bambangi.

¹⁶ Ni kusala kiminu na Nkumbu ya Yesu me pesa ngolo na muntu yayi yina beno ke na kutala mpe beno zaba. Ni kusala kiminu na Yesu me belusa yandi na ntwala ya beno.»

¹⁷ «Bampangi, mu zaba ti beno mpe bamfumu ya beno zabaka ve butsyelika ntangu beno kufwaka Yesu.

¹⁸ Kasi ni na mutindu yina, Nzambi nungisaka mambu yina yandi tubaka na ntama na yinwa ya mimbikudi nyonso. Yandi tubaka ti Masiya fwana kutala mpasi.

¹⁹ Beno soba nkadulu mpe beno vutuka na sika ya Nzambi, samu ti yandi lemvokila masumu ya beno.

²⁰ Na yina, Mfumu Nzambi ke pesa beno bantangu ya mvundulu, mpe ke fidisa beno Yesu, Masiya yina yandi soolaka samu na beno.

²¹ Kasi ntangu yayi, Yesu fwana kuvwanda na mazulu tii ntangu bima nyonso ke kuma ya malumu, mutindu Nzambi tubaka yawu katuka ntama, na yinwa ya mimbikudi ya yandi ya longo.

²² Ya tsyelika, Moyize tubaka:

«“Mfumu Nzambi ya beno ke fidisa beno mumbikudi mutindu munu.

Yandi ke vwanda muntu ya dikanda ya beno, mpe beno fwana kuwa yandi na nyonso yina yandi ke zabisa beno.

²³ Kasi muntu yina ke tumama ve na mumbikudi yina,

ke vwanda dyaka ve muntu ya dikanda ya Nzambi, mpe ba ke kufwa yandi.”

²⁴ Mimbikudi nyonso yina landasanaka katuka Samwele, zonzilaka mambu yina ke na kusalama bilumbu yayi.

²⁵ Ni beno kele bana ya mimbikudi mpe ya ngwisani yina Nzambi salaka na bankooko ya beno ntangu yandi tubaka na Abalayami:

“Na bana yina bana ya nge ke buta, mu ke sakumuna makanda nyonso yina kele na ntoto.”

²⁶ Ni samu na beno Nzambi fidisaka ntete kisadi ya yandi samu na kusakumuna beno, mpe na kukatula beno na mavanga ya beno ya yimbi.»

4

Pyele mpe Yowane na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife

¹ Pyele mpe Yowane vwandaka zonza ntete na nkonga ntangu banganga-Nzambi mpe mfumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi, kintwadi na ba-Saduse, kwizaka pene-pene ya bawu.

² Bawu vwandaka na nkele ya kulutila, samu ti Pyele na Yowane vwandaka longisa bantu mpe vwandaka zabisa bawu ti Yesu vumbukaka na lufwa. Yawu zola kutuba ti bantu ya kufwa ke vumbuka mpe na lufwa.

³ Ba kangaka bawu mpe tulaka bawu na boloko tii na kilumbu yina landaka, samu ti ya vwandaka me kuma mpimpa.

⁴ Kasi, bantu mingi na kati ya bayina kuwaka ndongosolo ya bantumwa kwikilaka, mpe lutangu ya bandimi kumaka keba ve mafunda tanu (5 000).

⁵ Na kilumbu yina landaka, bamfumu ya ba-Zwife kintwadi na bakuluntu ya ba-Zwife mpe milongisi ya Misiku vukanaka na Yelusalemi.

⁶ Bayina vwandaka kuna kele: Ane yina vwandaka nganga-Nzambi ya ntete, Kayife, Yowane, Alezande, mpe bantu nyonso ya dikanda ya nganga-Nzambi ya ntete.

⁷ Ba telemisaka Pyele na Yowane na ntwala ya bawu, mpe yufulaka bawu: «Na lutumu ya nani to na nkumbu ya nani beno me belusa muntu yayi?»

⁸ Na yina, Pyele yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo, zabisaka bawu: «Beni, bamfumu mpe beno bakuluntu!

⁹ Bubu yayi, beno ke na kuyufula beto samu na mambu ya mbote yina beto me sala na muntu yina vwandaka na makulu ya kufwa, mpe beno ke na sosa kuzaba wapi mutindu yandi me beluka.

¹⁰ Beni nyonso mpe bantu nyonso ya Isayeli fwana kuzaba yawu mbote: Muntu yina me telama na ntwala ya beno me kuma na mavimpi ya mbote na lutumu ya Yesu-Klisto ya Nazaleti, yina beno komaka na kulunsi mpe yina Nzambi me vumbula na lufwa.

¹¹ Yesu kele muntu yina Dibuku ya Nzambi ke tubaka:

«Ditadi yina bitungi-bayinzo losaka me kuma ditadi ya kulutula mfunu yina ke na kusimba yinzo nyonso.»

¹² «Kaka ni yandi mosi lenda kuvuukisa beto, samu ti na yinza ya muvimba, Nzambi pesaka ve muntu ya nkaka na bantu samu na kuvuukisa beto.»

¹³ Bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife yitukaka samu na kivuvu ya Pyele mpe Yowane. Ba zabaka ti bawu vwandaka bantu ya mpamba yina vwandaka me longoka ve. Ba zabaka mpe ti bawu vwandaka kintwadi na Yesu.

¹⁴ Kasi mutindu bawu vwandaka tala pene-pene ya bawu muntu yina belukaka, bawu vwandaka ve na dyambu ya kuvutula.

¹⁵ Na yina, ba basisaka bawu na ngaanda, mpe bawu bandaka na kuwisana bawu na bawu.

¹⁶ Bawu vwandaka tuba: «Yinki beto ke sala bantu yayi? Ya tsyelika, bantu nyonso ya Yelusalemi zaba mbote ti ni bawu me sala kimangu yayi ya nene, mpe beto lenda kumanga yawu ve.

¹⁷ Kasi samu ti nsangu ya mambu yayi mwan-gana ve na kati ya bantu nyonso, beto fwana kuy-imina bawu na ngolo nyonso na kuzonzila dyaka Nkumbu ya Yesu na muntu ni muntu.»

¹⁸ Na yina, ba bokilaka dyaka bawu, mpe yimi-naka bawu na kuzonzila to kulongisa ata fyoti na Nkumbu ya Yesu.

¹⁹ Pyele mpe Yowane vutulaka: «Wapi mambu kele ya kudedama na meso ya Nzambi: kutu-mama na Nzambi to na beno? Beno kuzwa mvutu beno mosi.

²⁰ Kasi beto, beto lenda kumanga ve na ku-zonzila mambu yina beto talaka mpe kuwaka.»

²¹ Ba talisaka dyaka bawu boma, mpe na man-ima, ba bikaka bawu. Bawu vwandaka zaba ve wapi mutindu ya kupesa bawu kitumbu, samu

ti bantu nyonso vwandaka kembisa Nzambi na mambu yina salamaka.

²² Muntu yina belukaka na kimangu yina vwandaka na bamvula kulutila makumi yiya.

Bandimi sambilaka Nzambi samu na kuzwa ngolo

²³ Ntangu ba bikaka bawu, Pyele mpe Yowane kwendaka kisika vwandaka bampangi ya bawu, mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife tubilaka bawu.

²⁴ Na manima ya kuwa mambu yina, bawu sambilaka Nzambi na ntima mosi, mpe tubaka: «Mfumu, ni nge yidikaka zulu, ntoto, mubu, mpe bima nyonso yina kele na kati ya yawu.

²⁵ Ni nge fulusaka kisadi ya nge, Davidi nkooko ya beto, na Mpeve ya Longo ntangu yandi tubaka: «“Samu na yinki mvwanzi ke na kusalama na kati ya makanda ya bantu?

Samu na yinki makanda ya bantu ke na kusala bamfundu ya mpamba?

²⁶ Bantinu ya ntoto me kubama samu na mvita.

Bamfumu me vukana samu na kumanga

bumfumu ya Nzambi mpe ya Masiya ya yandi.”»

²⁷ «Ya tsyelika, Elode mpe Ponse Pilate vukanaka na kati ya mbanza yayi kintwadi na bantu ya Isayeli mpe ya bayinsi ya nkaka samu na kumanga bumfumu ya Yesu, kisadi ya nge ya longo, yina nge byekaka.

²⁸ Bawu salaka nyonso yina mutindu nge kubikaka yawu ntete na lulendo ya nge, mpe na luzolo ya nge.

²⁹ Mfumu! Ntangu yayi, tala mutindu bawu me banda na kutalisa beto mpasi, mpe pesa ngolo na bisadi ya nge, samu ti bawu mwangisa nsangu ya nge na kivuvu nyonso.

³⁰ Lakisa lulendo ya nge samu ti bambevo beluka, bidimbu mpe bimangu salama na Nkumbu ya Yesu, kisadi ya nge ya longo.»

³¹ Ntangu bawu manisaka na kusambila, kisika yina bawu vukanaka ninganaka. Nzambi fulusaka bawu nyonso na Mpeve ya Longo, mpe bawu vwandaka longisa Mambu ya Nzambi na kivuvu nyonso.

Kintwadi ya bandimi

³² Nkonga ya bayina kumaka bandimi vwandaka na dibanza mosi mpe ntima mosi. Ata muntu vwandaka tuba ti bima ya yandi kele kaka ya yandi mosi, kasi bima nyonso yina vwandaka na bawu, vwandaka bima ya kintwadi.

³³ Na lulendo ya nene, bantumwa vwandaka pesa kimbangi ya mvumbukulu ya Mfumu Yesu, mpe Nzambi vwandaka pesa bawu nyonso balusakumunu ya kulutila.

³⁴ Ata muntu na kati ya bawu vwandaka kondwa kima. Ya tsyelika, bayina nyonso vwandaka tekisa bilanga mpe bayinzo ya bawu, vwandaka nata mbongo yina na sika ya bantumwa.

³⁵ Na manima, bantumwa vwandaka kabula mbongo yina na sika ya bandimi nyonso mutindu vwandaka bansatu ya konso muntu.

Banabase tekisaka bilanga ya yandi

³⁶ Ya vwandaka na bakala mosi na nkumbu Yosefi. Yandi butukaka na kisanga ya Sipele, mpe vwandaka muntu ya dikanda ya Levi. Bantumwa pesaka yandi nkumbu Banabase (yina zola kutuba «muntu yina ke kindisaka»).

³⁷ Yandi tekisaka bilanga ya yandi, mpe nataka na sika ya bantumwa mbongo yina yandi kuzwaka.

5

Luvunu ya Ananyase mpe Safila

¹ Muntu mosi na nkumbu Ananyase kintwadi na kento ya yandi Safila tekisaka lupangu ya bawu.

² Na manima ya kuwisana na kento ya yandi, yandi bumbaka ndambu ya mbongo, mpe kwendaka pesa na sika ya bantumwa ndambu ya nkaka yina bikanaka.

³ Kasi Pyele zabisaka yandi: «Ananyase, samu na yinki nge me zibula ntima ya nge na sika ya Satana? Nge me vuna Mpeve ya Longo, mpe nge me bumba ndambu ya mbongo ya nkaka yina nge me kuzwa na lupangu yina nge me tekisa.

⁴ Ntete nge tekisa lupangu yina, yawu vwandaka ya nge mosi, mpe na manima ya kutekisa yawu, nge vwandaka na kimpwanza ya kusadila mbongo yina mutindu nge zola. Samu na yinki nge me kuzwa dibanza ya mutindu yina? Nge me vuna ve bantu, kasi Nzambi.»

⁵ Ntangu Ananyase kuwaka mutindu yina, yandi kubwaka mpe kufwaka. Bayina nyonso kuwaka mambu yina, kumaka na boma mingi.

⁶ Bantwenya kwizaka zinga yandi na balele. Ba nataka yandi, mpe zikaka yandi.

⁷ Na manima ya kulutisa keba ve bangunga tatu, kento ya Ananyase kwizaka kota na kisika yina ata kuzaba mambu yina salamaka.

⁸ Pyele yufulaka yandi: «Zabisa munu, ni na ntalu yayi beno me tekisa lupangu ya beno?» Kento vutulaka: «Ee, ni na ntalu yina.»

⁹ Na yina, Pyele zabisaka yandi: «Wapi mutindu beno lenda kuwisana, nge na bakala ya nge, samu na kuvuna Mpeve ya Mfumu? Kuwa munu mbote, bayina me katuka na kuzika bakala ya nge me kuma yimeni na mwelo, mpe bawu ke nata nge.»

¹⁰ Kaka na ntangu yina, yandi kubwaka na nt-wala ya Pyele, mpe kufwaka. Ntangu bantwenya kotaka, bawu kutaka yandi ya kufwa. Bawu nataka yandi, mpe zikaka yandi pene-pene na bakala ya yandi.

¹¹ Dibuundu nyonso mpe bayina nyonso kuwaka mambu yina salamaka, kumaka na boma mingi.

Bantumwa salaka bimangu mingi

¹² Bantumwa vwandaka sala bidimbu mingi mpe bimangu mingi ya ngitukulu na kati ya bantu. Bandimi vwandaka vukana konso ntangu na kati ya Musampa ya Salomoni.

¹³ Ata muntu ya nkaka vwandaka meka na kukota na nkonga ya bawu. Kasi bantu nyonso vwandaka siika bawu.

¹⁴ Bantu mingi, babakala mpe bakento, vwandaka kwikila na Mfumu, mpe vwandaka bwelama na nkonga ya bandimi.

¹⁵ Bantu vwandaka nata bambevo na babalabala, mpe vwandaka tula bawu na bamfulu to bankwala, samu ti kinsinsya ya Pyele fuka kwandi ata mosi na kati ya bawu ntangu yandi ke luta.

¹⁶ Bantu mingi vwandaka katuka na babwala ya pene-pene na Yelusalemi samu na kukwenda na Yelusalemi. Bawu vwandaka nata bambevo mpe bantu yina vwandaka na bampeve ya yimbi, mpe bawu nyonso vwandaka beluka.

Bantumwa na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife

¹⁷ Na yina, nganga-Nzambi ya ntete mpe bayina nyonso vwandaka na kimvuka ya ba-Saduse fulukaka na musoki, mpe kwendaka kuna.

¹⁸ Bawu kangaka bantumwa mpe kotisaka bawu na boloko ya bantu nyonso.

¹⁹ Kasi na mpimpa, mbazi mosi ya Mfumu zibulaka myelo ya boloko. Yandi basisaka bantumwa, mpe zabisaka bawu:

²⁰ «Beno kwenda na Yinzo ya Nzambi, mpe beno zabisa bantu mambu nyonso yina me tadila luzingu ya malu-malu.»

²¹ Bantumwa tumamaka. Na suka-suka, bawu kotaka na Yinzo ya Nzambi, mpe bandaka na kulongisa.

Nganga-Nzambi ya ntete mpe bayina ke vwandaka kintwadi na yandi bokilaka bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife mpe bakuluntu nyonso ya yinsi ya Isayeli. Na

manima, bawu tumisaka binwani na kwenda baka bantumwa na boloko.

²² Kasi ntangu binwani kumaka kuna, bawu kutaka ve bantumwa na boloko. Bawu vutukaka mpe tubilaka bawu mutindu yayi:

²³ «Beto me kuta boloko ya kukangama mbote, mpe mikengi na bisika ya bawu na ntwala ya myelo. Kasi ntangu beto me zibula myelo, beto me tala ata muntu na kati.»

²⁴ Na kuwa mutindu yina, mfumu ya mikengi ya Yinzo ya Nzambi mpe bamfumu ya banganga-Nzambi yitukaka mingi, mpe vwandaka yufula bawu na bawu: «Yinki me kumina bantumwa?»

²⁵ Na manima, muntu mosi kwizaka zabisa bawu: «Beno kuwa! Bayina beno tulaka na boloko keke na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe bawu ke na kulongisa bantu.»

²⁶ Na yina, mfumu ya mikengi kwendaka kuna kintwadi na binwani ya yandi samu na kubaka bantumwa. Kasi binwani nataka bantumwa na malembe nyonso, samu ti bawu vwandaka na boma ti bantu bula bawu matadi.

²⁷ Na manima ya kunata bawu, ba telemisaka bawu na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife, mpe nganga-Nzambi ya ntete zabisaka bawu mutindu yayi:

²⁸ «Beto yiminaka beno na kulongisa ata fyoti na nkumbu ya muntu yina. Beno tala mutindu beno me mwangisa ndongosolo ya beno na mbanza nyonso ya Yelusalemi, mpe beno ke na zola kutula lufwa ya yandi na zulu ya beto.»

²⁹ Pyele mpe bantumwa ya nkaka vutulaka: «Beto fwana kutumama na Nzambi, kasi na bantu ve.

³⁰ Nzambi ya bankooko ya beto vumbulaka na lufwa Yesu yina beno kufwaka na kukoma yandi na kulunsi.

³¹ Nzambi zangulaka yandi na kisika ya buzitu na lubakala ya yandi, mpe kumisaka yandi Mfumu mpe Muvuukisi, samu ti bantu ya Isayeli soba nkadulu, mpe kuzwa mulemvo ya masumu ya bawu.

³² Beto kele bambangi ya mambu yina, beto mpe Mpeve ya Longo yina Nzambi pesaka na bayina ke tumamaka na yandi.»

Malongi ya Ngamalyele

³³ Ntangu bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife kuwaka mutindu yina, bawu dasukaka mpe vwandaka zola kufwa bantumwa.

³⁴ Kasi na kati ya bawu vwandaka na Falisye mosi na nkumbu Ngamalyele. Yandi vwandaka mulongisi ya Misiku, mpe bantu nyonso vwandaka zitisa yandi. Yandi telamaka mpe lombaka ti ba basisa ntete na mwa ntangu fyoti bantumwa.

³⁵ Na manima, yandi tubaka: «Bantu ya Isayeli, beno sala keba na mambu yina beno ke na zola kusala na bantu yayi.

³⁶ Ntama mingi ve, ya vwandaka na muntu mosi na nkumbu Tudase. Yandi vwandaka zola kulakisa ti yandi kele muntu ya mfunu. Bantu keba ve bankama yiya (400) vwandaka landa yandi. Kasi ba kufwaka yandi. Bayina vwandaka landa yandi mwanganaka, mpe kimvuka ya yandi kufwaka.

³⁷ Na manima ya yandi, na ntangu ya lutangusu ya bantu, ya vwandaka muntu mosi na nkumbu Yuda ya Ngalili. Bantu mingi vwandaka landa

yandi. Kasi Yuda mpe kufwaka, mpe bayina nyonso vwandaka landa yandi mwanganaka.

³⁸ Ntangu yayi, mu ke na kuzabisa beno mutindu yayi: Beno landa dyaka ve mambu ya bantu yayi, mpe beno bika bawu. Kana mabanza to bisalu ya bawu me katuka na bantu, ya ke mwangana.

³⁹ Kana yawu me katuka na Nzambi, beno lenda kumwangisa yawu ve. Beno sala keba! Beno nwanisa Nzambi ve.»

Kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife ndimaka dibanza ya Ngamalyele.

⁴⁰ Bawu bokilaka bantumwa mpe tumisaka ti ba bula bawu bikoti. Na manima, ba yiminaka bawu na kuzonzila dyaka na Nkumbu ya Yesu, mpe ba bikaka bawu.

⁴¹ Bantumwa basikaka na kisika yina vwandaka kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife na kilengi nyonso, samu ti Nzambi talaka bawu mutindu bantu ya kulunga na kutala mpasi na Nkumbu ya Yesu.

⁴² Bilumbu nyonso, bawu vwandaka tatamana na kati ya Yinzó ya Nzambi mpe na bayinzo ya bawu na kulongisa mpe kumwangisa Nsangu ya Mbote ya Yesu yina kele Masiya.

6

Nsololo ya bantu nsambwadi yina ke pesa maboko na bantumwa

¹ Na bilumbu yina, lutangu ya bandimi kumaka nene, mpe ba-Zwife yina ke zonzaka ndinga ya ba-Ngeleke vwandaka nyunguta, samu ti bilumbu nyonso, ba-Zwife ya yinsi ya Isayeli vwandaka

kabula ve mbote madya na mifwidi ya bawu ya bakento.

² Na yina, bantumwa kumi na zole vukisaka bandimi nyonso, mpe zabisaka bawu: «Beto fwana kubika ve na kulongisa Mambu ya Nzambi samu na kukabulaka beno madya.

³ Ni yawu yina bampangi, beno soola na kati ya beno babakala nsambwadi yina kele na nkadulu ya mbote, mpe yina kele ya kufuluka na Mpeve ya Longo mpe na ndwenga. Beto ke pesa bawu kisalu yayi ya kukabulaka madya.

⁴ Kasi beto, beto ke tatamana ntangu nyonso na lusambulu mpe na kisalu ya kulongisa Mambu ya Nzambi.»

⁵ Bawu nyonso ndimaka mambu yina. Na yina, bawu soolaka Ityeni yina vwandaka na kiminu mingi na Nzambi, mpe ya kufuluka na Mpeve ya Longo. Ba soolaka mpe Filipe, Pokole, Nikanola, Timoni, Pamenase, mpe Nikola ya mbanza Antyose, yina vwandaka me kota na dibuundu ya ba-Zwife.

⁶ Na manima, ba nataka bawu na ntwala ya bantumwa yina sambidilaka bawu mpe ba saku-munaka bawu na kutentika bawu maboko.

⁷ Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na kumwangana. Lutangu ya bandimi vwandaka kuma mingi na Yelusalemi, mpe banganga-Nzambi mingi vwandaka kwikila na Yesu.

Ba bwilaka Ityeni

⁸ Ityeni vwandaka ya kufuluka na lulendo mpe lusakumunu ya Nzambi. Yandi vwandaka sala bimangu mpe bidimbu na kati ya bantu.

⁹ Na yina, mwa ba-Zwife ya bambanza Silene mpe Alezande, yina vwandaka bantu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na nkumbu «yinzo ya bandongo yina kuzwaka kimpwanza», vukanaka na ba-Zwife ya bizunga ya Silisi mpe Aziya samu na kusala ntembe na Ityeni.

¹⁰ Kasi bawu lendaka ve na kununga na nt-wala ya Ityeni, samu ti yandi vwandaka zonza na ndwenga yina Mpeve ya Longo vwandaka pesa yandi.

¹¹ Ni yawu yina, bawu futaka mbongo na bantu samu ti bawu tuba: «Beto kuwaka yandi na kusa-fula Moyize mpe Nzambi!»

¹² Na yina, bawu salaka ti bantu nyonso, baku-luntu ya ba-Zwife mpe milongisi ya Misiku, da-suka. Na manima, bawu kwendaka bwila Ityeni, mpe nataka yandi na ntwala ya kimvuka ya baku-luntu ya ba-Zwife.

¹³ Bawu nataka mpe bambangi ya luvunu yina vwandaka tuba: «Muntu yayi ke na kubika ve na kusafula Yinzo ya longo ya Nzambi mpe Misiku ya Moyize.

¹⁴ Beto kuwaka yandi na kutuba ti Yesu ya Naza-leti ke mwangisa Yinzo ya Nzambi, mpe ke soba bifu yina Moyize pesaka beto.»

¹⁵ Bayina nyonso vwandaka kuna sikikaka meso ya bawu na Ityeni, mpe talaka ti kizizi ya yandi kumaka mutindu kizizi ya mbazi.

7

Kinzonzi ya Ityeni

¹ Nganga-Nzambi ya ntete yufulaka yandi: «Mambu yina kele ya tsyelika?»

² Ityeni vutulaka: «Bampangi mpe batata ya munu, beno kuwa! Nzambi ya nkembo talanaka na nkooko ya beto Abalayami ntangu yandi vwan-daka na kizunga ya Mezopotami, ntete yandi kwenda kuzinga na mbanza Alani.

³ Nzambi zabisaka yandi: “Katuka na yinsi ya nge. Bika dikanda ya nge, mpe kwenda na yinsi yina mu ke lakisa nge.”»

⁴ Na yina, Abalayami basikaka na yinsi ya Babilone mpe kwendaka zinga na mbanza Alani. Na manima ya lufwa ya tata ya yandi, Nzambi nataka yandi na yinsi yina beno ke na kuzinga ntangu yayi.

⁵ Kuna, Nzambi pesaka yandi ata lupangu to ata mwa kisika ya fyoti. Kasi Nzambi pesaka yandi nsilulu ya kupesa yandi yinsi yina, mpe na manima ya yandi yawu ke vwanda mpe ya mitekolo ya yandi. Kasi na ntangu yina, Abalayami vwandaka ntete ve na mwana.

⁶ Nzambi tubaka na yandi mutindu yayi: «“Bana ya nge ke zinga na yinsi ya nzenza, kisika bawu ke vwanda bandongo, mpe ba ke talisa bawu mpasi bamvula bankama yiya (400).

⁷ Kasi mu ke fundisa yinsi yina ke kumisa bawu bandongo. Na manima, bawu ke basika na yinsi yina, mpe bawu ke kwiza sambila munu na kisika yayi.”

⁸ Na manima, Nzambi salaka ngwisani na Abalayami. Kidimbu ya ngwisani yina ni kuzengisa bubakala. Ni yawu yina, na manima ya kubuta

Isaaki, Abalayami zengaka yandi bubakala na kilumbu ya nana. Isaaki salaka mpe mutindu yina na Yakobi, mutindu mosi mpe Yakobi na bana ya yandi kumi na zole yina kele bamfumu ya bifumba kumi na zole ya Isayeli.»

⁹ «Bankooko ya beto talaka musoki na mpangi ya bawu Yosefi, mpe tekisaka yandi, samu ti yandi vwanda mundongo na yinsi ya Ngipiti. Kasi Nzambi vwandaka na yandi,

¹⁰ mpe kuulaka yandi na bampasi nyonso. Nzambi pesaka yandi ndwenga mpe salaka ti yandi vwanda muntu ya mbote na ntwala ya Falawo, ntinu ya Ngipiti. Na yina, Falawo byadisaka yandi mfumu yina ke talaka mambu ya yinsi ya Ngipiti mpe ya bima nyonso ya yandi.

¹¹ Na yina, nsatu ya ngolo kumaka na bizunga nyonso ya bayinsi ya Ngipiti mpe ya Kaana. Mpasi lutilaka mingi, mpe bankooko ya beto vwandaka kuzwa dyaka ve kima ya kudya.

¹² Yakobi kuwaka ti madya vwandaka na yinsi ya Ngipiti, mpe yandi fidisaka bankooko ya beto mbala ya ntete.

¹³ Ntangu yandi fidisaka bawu na mbala ya zole, Yosefi zabakanaka na bampangi ya yandi, mpe Falawo zabaka dikanda ya Yosefi.

¹⁴ Yosefi tumisaka bantu na kwenda kubaka tata ya yandi Yakobi, mpe dikanda nyonso ya yandi, yina vwandaka na lutangu ya bantu makumi na tanu.

¹⁵ Na yina, Yakobi kwendaka na yinsi ya Ngipiti, kisika yandi kufwaka mutindu mosi mpe bankooko ya beto ya nkaka.

¹⁶ Ba nataka bamvumbi ya bawu na bwala ya

Siseme, mpe zikaka yawu na bandyamu yina Abalayami sumbaka na bana ya Amole na bwala Siseme.»

¹⁷ «Mutindu ntangu yina Nzambi fwanaka nungisa nsilulu yina yandi pesaka Abalayami vwandaka kuma pene-pene, bantu ya beto butanaka mpe kumaka mingi na Ngipiti.

¹⁸ Na manima, ntinu ya nkaka yina zabaka ve Yosefi bandaka na kuyala na Ngipiti.

¹⁹ Ntinu yina vunaka bantu ya beto, mpe talisaka bankooko ya beto mpasi mingi. Yandi tumisaka bawu na kulosa bana ya bawu samu ti bawu kufwa.

²⁰ Ni na ntangu yina, Moyize butukaka. Yandi vwandaka mwana ya kitoko mingi. Ba kebaka yandi bangonda tatu na kati ya yinzo ya tata ya yandi.

²¹ Ntangu ba losaka yandi, mwana ya Falawo ya kento bakaka yandi, mpe yundulaka yandi mutindu mwana ya yandi.

²² Na yina, ba longisaka Moyize na ndwenga nyonso ya yinsi ya Ngipiti, mpe yandi kumaka muntu ya mfunu na mambu yina yandi vwandaka zonza mpe sala.

²³ Ntangu Moyize lungisaka bamvula makumi yiya, yandi bakaka lukanu ya kwenda kutala bampangi ya yandi, bantu ya yinsi ya Isayeli.

²⁴ Yandi talaka muntu ya Ngipiti yina vwandaka nyokola mosi na kati ya bantu ya Isayeli. Moyize nwaninaka muntu ya Isayeli. Na kuvutula yimbi

yina muntu ya Ngipiti salaka, Moyize kufwaka yandi.

²⁵ Moyize vwandaka banza ti bampangi ya yandi zolaka bakula ti ni yandi Nzambi vwandaka zola kusadila samu na kupesa bawu kimpwanza. Kasi bawu vwandaka bakula ve.

²⁶ Na kilumbu yina landaka, yandi talaka bantu zole ya Isayeli yina vwandaka nwana. Yandi zolaka tula kizunu na kati ya bawu na kutuba: “Bampangi, samu na yinki beno ke na kunwana? Beno kele bampangi.”

²⁷ Kasi muntu yina vwandaka nyokola mpangi, yandi nungunaka Moyize mpe yandi tubaka na Moyize: “Nani me tula nge mfumu mpe zuzi samu na kufundisa beto?”

²⁸ Yinki, nge zola kufwa munu mutindu nge kufwaka mazono mu-Ngipiti?”

²⁹ Na kuwa mutindu yina, Moyize kimaka mpe kwendaka zinga na yinsi ya Madyane. Kuna, yandi butaka bana zole ya bakala.»

³⁰ «Na manima ya bamvula makumi yiya, mbazi mosi kwizaka talana na Moyize na yinsi ya kuyuma ya mongo ya Sinayi na kati ya mulaka ya tiya yina vwandaka basika na divunda.

³¹ Na kutala mutindu yina, Moyize yitukaka. Kasi ntangu yandi vwandaka kwenda pene-pene samu na kutala mbote, yandi kuwaka ndinga ya Mfumu yina tubaka:

³² “Mu kele Nzambi ya bankooko ya nge, Nzambi ya Abalayami, ya Isaaki, mpe ya Yakobi.” Moyize vwandaka tekita na boma mpe vwandaka meka dyaka ve na kutala.

³³ Na yina, Mfumu zabisaka yandi: “Katula mapapa na makulu ya nge, samu ti kisika yayi nge kele, ya kele ntoto ya longo.

³⁴ Mu me tala wapi mutindu bantu ya munu ke na kutala mpasi na yinsi ya Ngipiti. Mu me kuwa bidilu ya bawu, mpe mu me kulumuka samu na kukuula bawu. Ntangu yayi, kwenda samu ti mu ke na kufidisa nge na yinsi ya Ngipiti.”»

³⁵ «Moyize yina bantu ya Isayeli mangaka na kutuba: “Nani me tula nge mfumu mpe zuzi samu na kufundisa beto?” Nzambi fidisaka yandi mutindu Mfumu mpe Muvuukisi ya bantu na lusalusu ya mbazi yina talanaka na yandi na divunda ya tiya.»

³⁶ Ni Moyize basisaka bantu ya Isayeli na yinsi ya Ngipiti, mpe salaka bimangu mpe bidimbu na yinsi yina, na mubu ya mbwaki, mpe na yinsi ya kuyuma na bamvula makumi yiya.

³⁷ Ni Moyize dyaka tubaka na bantu ya Isayeli: «“Nzambi ke basisa na kati ya beno mumbikudi mutindu munu.”»

³⁸ Ntangu bantu ya Isayeli vukanaka na yinsi ya kuyuma, ni yandi vwandaka na bankooko ya beto. Ni yandi mpe vwandaka kintwadi na mbazi yina zonzaka na yandi na mongo ya Sinayi. Yandi kuzwaka mambu ya Nzambi samu na kuzabisa beto yawu.

³⁹ Kasi bankooko ya beto zolaka ve na kutumama na yandi. Bawu mangaka yandi, mpe bawu vwandaka na nsatu ya kuvutuka na yinsi ya Ngipiti.

⁴⁰ Ni yawu yina, bawu tubaka na Aloni: «“Yidik-ila beto banzambi ya biteki yina ke tambula na ntwala ya beto, samu ti beto zaba ve mambu yina me kumina Moyize yina basisaka beto na yinsi ya Ngipiti.”

⁴¹ Na yina, bawu yidikaka kiteki ya mwana ya ngombe, mpe bawu pesaka minkayulu na kiteki yina. Bawu salaka mukembo samu na kiteki yina maboko ya bawu vwandaka me yidika.

⁴² Kasi Nzambi mangaka bawu, mpe bikaka ti bawu sambila binwani ya mazulu* mutindu ya kele ya kusonama na dibuku ya Mimbikudi:

«“Bantu ya Isayeli!

Ni na munu ve beno pesaka minkayulu ya bibulu mpe makabu ya nkaka ntangu beno zingaka bamvula makumi yiya na yinsi ya kuyuma.

⁴³ Beno nataka yinzo ya lele ya nzambi Molohe, mpe kifwani ya mbwetete ya nzambi ya beno Lefane.

Beno yidikaka biteki yina samu na kusambila yawu!

Ni yawu yina, mu ke nata beno ntama kulutila yinsi ya Babilone.”»

⁴⁴ «Na yinsi ya kuyuma, bankooko ya beto vwan-daka na Yinzo ya lele, kisika bawu vwandaka bumba matadi yina ba sonikaka misiku. Moyize tungaka yawu na kifwani yina Nzambi lakisaka yandi.

7:40 Kbk 32.1,23 **7:41** Kbk 32.1-6; Ltg 14.3 **7:42** Mus 4.19;
2Bt 17.16 * **7:42** *Binwani ya mazulu* ni ntangu, ngonda mpe
bambwetete. **7:43** Amo 5.25-27

⁴⁵ Na manima, Yinzo ya lele yina bikanaka na bana ya bankooko ya beto. Bawu nataka yawu na lutwadusu ya Yoswa na yinsi yina bawu bakaka na bantu ya nkaka yina Nzambi bingisaka na ntwala ya bawu. Yawu vwandaka kuna tii na ntangu ya Davidi.

⁴⁶ Davidi kuzwaka lusakumunu ya Nzambi, mpe lombaka yandi muswa ya kutunga yinzo samu na Nzambi yina Yakobi vwandaka sambila.

⁴⁷ Kasi, ni Salomoni tungilaka yandi yinzo.»

⁴⁸ «Beto zaba mbote ti Nzambi-Mpungu ke vwandaka ve na kati ya bayinzo yina bantu ke yidikaka, mutindu yawu kele ya kusonama na kati ya dibuku ya Mimbikudi:

⁴⁹ «“Zulu kele kiti ya munu ya kimfumu, mpe ntoto kele kisika ya munu ya kutulaka makulu.

Wapi mutindu ya yinzo beno lenda kutungila munu?

Na wapi kisika mu lenda kupema?

Ni Yave me tuba yawu.

⁵⁰ Ni munu mosi yidikaka bima nyonso yina.”»

⁵¹ «Beno kele bantu ya yintu-ngolo. Bantima mpe makutu ya beno kele ya kukangama na Nzambi. Beno ke mangaka na kutumama na Mpeve ya Longo mutindu bankooko ya beno.

⁵² Bawu talisaka mimbikudi nyonso mpasi, mpe bawu kufwaka bayina zabisaka ntete nkwezulu ya muntu ya kudedama. Ni yandi beno yekulaka mpe kufwaka.

7:45 Kbk 25.9,40; Ywa 3.14-17 **7:46** 2Sa 7.1-16; 1Kk 17.1-14

7:47 1Bt 6.1-38; 2Kk 3.1-17 **7:50** Esa 66.1-2

⁵³ Beno kuzwaka Misiku na lusalusu ya bam-bazi, kasi beno tumamaka ve na yawu.»

Lufwa ya Ityeni

⁵⁴ Bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife dasukaka mingi ntangu bawu kuwaka mutindu yina. Bawu bandaka na kukwetisa meno samu na kulakisa nkele na Ityeni.

⁵⁵ Kasi Ityeni yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo sikikaka meso ya yandi na zulu. Yandi talaka nkembo ya Nzambi mpe Yesu ya kutelama na lubakala ya Nzambi.

⁵⁶ Yandi tubaka: «Beno kuwa! Mu ke na kutala mazulu ya kuzibuka, mpe Mwana ya Muntu yina kele ya kutelama na lubakala ya Nzambi.»

⁵⁷ Na yina, bawu lookaka na ngolo nyonso, mpe kangaka makutu ya bawu. Bawu nyonso kub-waka na nzutu ya yandi.

⁵⁸ Ba basisaka yandi na mbanza, mpe bulaka yandi matadi samu na kufwa yandi. Bambangi kwendaka tula bilele ya bawu na makulu ya ntwenya na nkumbu Sawuli, samu ti yandi keba yawu.

⁵⁹ Ntangu bawu vwandaka bula Ityeni matadi, Ityeni vwandaka sambila mutindu yayi: «Mfumu Yesu, yamba mpeve ya munu.»

⁶⁰ Na manima, yandi fukamaka mpe lookaka na ngolo nyonso: «Mfumu, lemvokila bawu disumu yayi!» Na manima ya kutuba mutindu yina, yandi kufwaka.

8

Sawuli talisaka bandimi mpasi

¹ Sawuli ndimaka mpe ti ba kufwa Ityeni.

Na kilumbu yina, ba bandaka na kotalisa mingi mpasi na bandimi ya Yelusalemi. Kaka bantumwa bikanaka na Yelusalemi, kasi bandimi nyonso mwanganaka na kati ya bizunga ya Zude mpe ya Samaliya.

² Bantu ya kukwikama na Nzambi zikaka Ityeni, mpe dilaka mingi na lufwa ya yandi.

³ Kasi Sawuli vwandaka sosa kufwa dibuundu ya Nzambi. Yandi vwandaka kota na bayinzo ya bandimi, mpe vwandaka kanga bakento na babakala samu na kutula bawu na boloko.

Filipe zabisaka Mambu ya Nzambi na kizunga ya Samaliya

⁴ Bayina mwanganaka vwandaka kwenda bisika nyonso, mpe vwandaka zabisa Nsangu ya Mbote.

⁵ Na yina, Filipe kwendaka na mbanza mosi ya Samaliya, mpe bandaka na kuzabisa bawu mambu yina me tadila Klisto.

⁶ Ntangu bawu vwandaka kuwa yandi mpe vwandaka tala bimangu yina yandi vwandaka sala, bantu nyonso kwikamaka na mambu yina Filipe vwandaka zonga.

⁷ Ya tsyelika, bampeve ya yimbi vwandaka basika na bambevo mingi na kulooka na ngolo nyonso. Bantu mingi ya bifuuma na makulu mpe ya binama ya kufwa vwandaka beluka.

⁸ Na yina, bantu ya mbanza yina kumaka na kyese mingi.

Mbotokolo ya nganga-kisi Simoni

⁹ Katuka ntama, bakala mosi na nkumbu Simoni vwandaka na mbanza yina. Yandi vwandaka sala bunganga, mpe vwandaka yitukisa bantu mingi ya kizunga yina. Yandi vwandaka lakisa ti yandi kele muntu ya mfunu,

¹⁰ mpe bantu nyonso, kubanda na bantwenya tii na bakuluntu, vwandaka ya kukwikama na yandi. Bantu vwandaka tuba: «Muntu yayi kele lulendo ya Nzambi, yina ba ke bokilaka Lulendo ya Nene.»

¹¹ Bawu vwandaka ya kukwikama na yandi samu ti katuka ntama, yandi vwandaka yitukisa bawu na bunganga ya yandi.

¹² Kasi ntangu bawu ndimaka Nsangu ya Mbote ya Kimfumu ya Nzambi mpe yina me tadila Yesu-Klisto yina Filipe zabisaka bawu, bantu mingi, bakento na babakala, botamaka.

¹³ Simoni mpe kwikilaka mpe botamaka. Yandi vwandaka landa Filipe bisika nyonso, mpe yandi vwandaka yituka mingi na bidimbu mpe bimangu yina Filipe vwandaka sala.

Nkwizulu ya Pyele mpe Yowane na Samaliya

¹⁴ Ntangu bantumwa yina vwandaka na Yelusalemi kuwaka ti bantu ya Samaliya ndimaka Mambu ya Nzambi, bawu fidisaka bawu Pyele mpe Yowane.

¹⁵ Ntangu Pyele mpe Yowane kumaka na Samaliya, bawu sambidilaka bandimi, samu ti bawu kuzwa Mpeve ya Longo.

¹⁶ Ya tsyelika, bandimi ya Samaliya vwandaka me kuzwa ntete ve Mpeve ya Longo. Kasi bawu

kuzwaka mbotokolo kaka na nkumbu ya Mfumu Yesu.

¹⁷ Na yina, Pyele mpe Yowane tentikaka bawu maboko, mpe bawu kuzwaka Mpeve ya Longo.

Mabanza ya yimbi ya Simoni

¹⁸ Ntangu Simoni talaka ti bandimi kuzwaka Mpeve ya Longo ntangu bantumwa tentika bawu maboko, yandi natinaka bawu mbongo mpe tubaka:

¹⁹ «Beno pesa munu mpe lulendo yina, samu ti bantu yina mu ke tentika maboko kuzwa Mpeve ya Longo.»

²⁰ Kasi Pyele zabisaka yandi: «Bika ti nge kwenda na mbungulu kintwadi na mbongo ya nge, samu ti nge me banza ti nge lenda kusumba na mbongo dikabu yina Nzambi ke pesaka.

²¹ Nge kele ve na kinkunku to ata luve mosi ve na kati ya dyambu yayi, samu ti ntima ya nge kele ve ya kusungama na meso ya Nzambi.

²² Na yina, bika mabanza ya nge ya yimbi, mpe sambila Mfumu samu ti yandi lemvokila nge na dibanza yina kele na ntima ya nge, kana yandi lenda kulemvokila nge yawu.

²³ Ya tsyelika, mu ke na kutala ti nge kele ya kufuluka na musoki, mpe nge kele ntete ya kukangama na masumu.»

²⁴ Simoni vutulaka: «Beno sambila Mfumu beno mosi samu na munu, samu ti mambu yina beno me zonza kumina munu ve.»

²⁵ Na manima ya kupesa kimbangi yina me tadila Yesu mpe ya kuzabisa Nsangu ya Mbote ya Mfumu, Pyele mpe Yowane vutukaka na

Yelusalemi. Na nzila, bawu vwandaka longisa Nsangu ya Mbote na babwala mingi ya Samaliya.

Filipe mpe kalaka ya nene ya Etyopi

²⁶ Mbazi mosi ya Mfumu tubaka na Filipe: «Telama mpe kwenda na lweka ya sude, na nzila yina ke katukaka na Yelusalemi tii na mbanza Ngaza. Ata muntu ke lutilaka dyaka na nzila yina.»

²⁷ Kaka na ntangu yina, yandi telamaka mpe kwendaka.

Na nzila yina, yandi bwabanaka muntu ya mfunu ya yinsi ya Etyopi, muntu yina ba kufwaka mabuta. Yandi vwandaka twadisa bimvwama ya Kandase, ntinu ya kento ya yinsi ya Etyopi. Kalaka yina vwandaka me kwiza na Yelusalemi samu na kusambila Nzambi,

²⁸ mpe yandi vwandaka vutuka na yinsi ya yandi. Yandi vwandaka zyeta ya kuvwanda na kipusu yina bampunda ke bendaka, mpe vwandaka tanga dibuku ya mumbikudi Esaya. ²⁹ Mpeve ya Longo tubaka na Filipe: «Kwenda pene-pene ya kipusu-pusu yina.»

³⁰ Filipe kimaka mbangu sika vwandaka kipusu, mpe kuwaka muntu ya Etyopi yina vwandaka tanga dibuku ya mumbikudi Esaya. Filipe yufulaka yandi: «Nge ke na kubakula mambu yina nge ke na kutanga?»

³¹ Muntu ya Etyopi vutulaka: «Wapi mutindu mu lenda kubakula kana muntu bangudila munu yawu ve?» Na yina, yandi tubaka na Filipe na kuyuluka na kipusu mpe na kuvwanda pene-pene ya yandi.

³² Kibuku ya Mambu ya Nzambi yina yandi vwandaka tanga, vwandaka tuba mutindu yayi: «Yandi vwandaka mutindu dimeme yina ba ke na kunata samu na kufwa yandi, mpe mutindu mwana ya dimeme yina ke na kulooka ve na ntwala ya muntu yina ke na kuzenga yandi mika. Ni mutindu yina mpe, yandi tubaka ata dyambu.

³³ Ba talisaka yandi nsoni, mpe ba mangaka na kunungisa yandi. Nani ke zonzila nsangu ya bana ya yandi? Ya tsyelika, ba zengaka luzingu ya yandi awa na ntoto.»

Filipe botikaka kalaka ya nene ya Etyopi

³⁴ Muntu ya mfunu yufulaka Filipe: «Mulemvo ya nge, nani mumbikudi ke na kuzonzila? Yandi ke na kuzonzila yandi mosi to muntu ya nkaka?»

³⁵ Na yina, Filipe bandaka na kubangula kibuku yina ya Mambu ya Nzambi, mpe zabisaka yandi Nsangu ya Mbote yina me tadila Yesu.

³⁶ Mutindu bawu vwandaka landa nzila, bawu kumaka na kisika yina vwandaka na maza. Na yina, muntu ya mfunu tubaka: «Maza yawu yayi! Yinki ke na kukangisa munu nzila na kubotama?»

[

³⁷ Filipe zabisaka yandi: «Kana nge kwikila na ntima nyonso ya nge, nge lenda kuzwa mbotokolo.» Muntu ya mfunu vutulaka: «Mu ke na kukwikila ti Yesu-Klisto kele Mwana ya Nzambi**.»]

8:33 Esa 53.7-8 * **8:37** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, ba bwelaka ndambu ya kibuku to kibuku nyonso.

³⁸ Muntu ya mfunu ya yinsi ya Etyopi kangimisaka kipusu. Bawu nyonso zole kulumukaka na maza, mpe Filipe botikaka yandi.

³⁹ Ntangu bawu basikaka na maza, Mpeve ya Mfumu nataka Filipe. Muntu ya mfunu vwan-daka tala dyaka ve Filipe, kasi yandi landaka nzila ya yandi na kilengi nyonso.

⁴⁰ Filipe talanaka na mbanza Azote, mpe vwan-daka zabisa Nsangu ya Mbote na mbanza ni mbanza yina yandi vwandaka lutila tii ntangu yandi kumaka na mbanza Sezale.

9

Sawuli sobaka nkadulu (Bis 22.6-16; 26.12-18)

¹ Na ntangu yina, Sawuli vwandaka bika ve na kusosa kufwa bilandi ya Mfumu Yesu. Yandi kwendaka tala nganga-Nzambi ya ntete,

² mpe lombaka yandi mikanda yina fwanaka pesa yandi muswa ya kukota na bayinzo ya lusam-bulu ya ba-Zwife na mbanza Damase, samu ti kana yandi kuta bantu kuna, babakala to bakento, yina vwandaka landa Nzila ya Mfumu, yandi kanga bawu mpe nata bawu na Yelusalemi.

³ Yandi vwandaka kwenda na mbanza Damase, mpe kumaka pene-pene na mbanza yina. Na mpamukunu, nsemo yina katukaka na mazulu lezimaka mpe zungaka yandi.

⁴ Yandi kubwaka na ntoto mpe kuwaka ndinga yina vwandaka zabisa yandi: «Sawuli, Sawuli, samu na yinki nge ke na kutalisa munu mpasi?»

⁵ Sawuli yufulaka: «Mfumu, nge kele nani?» Ndinga vutulaka: «Mu kele Yesu yina nge ke na kutalisa mpasi.

⁶ Kasi telama mpe kota na mbanza. Kuna, ba ke zabisa nge yinki nge fwana kusala.»

⁷ Bampangi ya nzyetolo ya Sawuli telamaka kuna, mpe vwandaka lenda ve na kuzonza ata dyambu. Bawu vwandaka kuwa ndinga, kasi bawu talaka ata muntu.

⁸ Sawuli telamaka mpe zibulaka meso. Kasi yandi vwandaka tala dyaka ve. Bampangi ya yandi ya nzyetolo simbaka yandi na diboko, mpe nataka yandi na Damase.

⁹ Na bilumbu tatu, meso ya yandi vwandaka kaka ya kufwa. Yandi vwandaka kudya ve mpe kunwa ve.

¹⁰ Na Damase, ya vwandaka na kilandi mosi na nkumbu Ananyase. Mfumu talanaka na yandi na lumoni, mpe bokilaka yandi: «Ananyase.» Ananyase vutulaka: «Mfumu, munu yandi yayi.»

¹¹ Mfumu zabisaka yandi: «Kwenda malu-malu yayi na bala-bala yina ba ke bokilaka Kusungama. Kota na yinzo ya Yuda, mpe yufula bakala ya mbanza Tase na nkumbu Sawuli. Yandi ke na kusambila ntangu yayi,

¹² mpe yandi me tala na lumoni bakala mosi na nkumbu Ananyase yina me kota mpe me tentika yandi maboko samu ti yandi tala dyaka.»

¹³ Ananyase vutulaka: «Mfumu, bantu mingi me zonzila munu muntu yina, mpe me zabisa munu yimbi nyonso yina yandi salaka na bantu ya nge ya longo na Yelusalemi.

¹⁴ Yandi me kwiza awa na lutumu yina bamfumu ya banganga-Nzambi me pesa yandi samu na kukanga bayina nyonso ke sambilaka nge.»

¹⁵ Kasi Mfumu zabisaka yandi: «Kwenda tala muntu yina! Mu me soola yandi, mpe yandi ke vwanda kisadi ya munu. Yandi ke zabisa Nkumbu ya munu na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, na bantinu ya bawu, mpe na bantu ya Isayeli.

¹⁶ Mu ke lakisa yandi munu mosi, bampasi nyonso yina yandi ke tala samu na munu.»

¹⁷ Na yina, Ananyase kwendaka. Ntangu yandi kumaka na kati ya yinzo, yandi tentikaka Sawuli maboko, mpe zabisaka yandi: «Mpangi ya munu Sawuli, Mfumu Yesu yina talanaka na nge na nzila yina nge vwandaka kwizila, me fidisa munu samu ti nge tala dyaka, mpe ti nge fuluka na Mpeve ya Longo.»

¹⁸ Kaka na ntangu yina, bima mutindu makalu ya mbisi katukaka yandi na meso, mpe yandi bandaka na kutala dyaka. Yandi telamaka, mpe ba botikaka yandi.

¹⁹ Na manima, yandi kudyaka, mpe yandi kumaka dyaka na ngolo.

Sawuli longisaka Nsangu ya Mbote na mbanza Damase

Sawuli lutisaka mwa bilumbu kintwadi na bilandi yina vwandaka na mbanza Damase.

²⁰ Kaka na ntangu yina, yandi bandaka na ku-longisa Mambu ya Nzambi na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife na kuzabisa ti Yesu kele Mwana ya Nzambi.

²¹ Bayina nyonso vwandaka kuwa yandi yitukaka mpe tubaka: «Ni muntu yayi ve vwandaka talisa mpasi bantu yina ke sambilaka Yesu na Yelusalemi. Yandi me kwiza ve awa samu na kukanga mpe kunata bandimi na sika ya bamfumu ya banganga-Nzambi?»

²² Kasi lulendo ya Sawuli vwandaka lutila ngolo na mutindu ya yandi ya kulongisa ti Yesu kele Masiya. Na yina, ba-Zwife ya mbanza Damase vwandaka dyaka ve na dyambu ya kutuba.

²³ Bilumbu mingi lutaka. Na manima, ba-Zwife wisanaka samu na kufwa Sawuli. ²⁴ Bilumbu nyonso na mpimpa mpe na ntangu, bawu vwandaka keba myelo ya mbanza samu na kufwa yandi. Kasi Sawuli zabaka mambu yina.

²⁵ Na yina, bilandi ya Sawuli kimisaka yandi na mpimpa. Bawu kulumunaka yandi na kati ya kitunga ya nene na lweka ya nkaka ya kibaka ya mbanza.

Sawuli na mbanza Yelusalemi

²⁶ Ntangu Sawuli kumaka na Yelusalemi, yandi vwandaka sosa na kuvukana na bilandi. Kasi bawu nyonso vwandaka tala yandi boma, samu ti bawu vwandaka ndima ve ti yandi me kuma kilandi ya tsyelika.

²⁷ Na yina, Banabase bakaka yandi mpe nataka yandi na sika ya bantumwa. Yandi zabisaka bawu wapi mutindu Sawuli talanaka na Mfumu Yesu na nzila ya Damase, mpe wapi mutindu Mfumu zonzilaka yandi. Yandi zabisaka bawu mpe wapi mutindu na mbanza Damase Sawuli longisaka na kivuvu nyonso Nkumbu ya Yesu.

²⁸ Katuka ntangu yina, Sawuli kumaka kintwadi na bantumwa. Yandi vwandaka tambula bisika nyonso na bawu na Yelusalemi, mpe vwandaka longisa na kivuvu nyonso nkumbu ya Mfumu.

²⁹ Yandi vwandaka solola mpe vwandaka sala ntembe na ba-Zwifwa ya ndinga ya ba-Ngeleke. Kasi bawu mpe vwandaka sosa na kufwa yandi.

³⁰ Ntangu bampangi zabaka dyambu yina, bawu nataka Sawuli na mbanza Sezale, mpe fidisaka yandi na mbanza Tase.

³¹ Na yina, na bizunga nyonso ya Zude, ya Ngalili, mpe ya Samaliya, dibuundu vwandaka zinga na kizunu mpe vwandaka kula na kiminu. Dibundu vwandaka tumama na Mfumu mpe kumaka nene na lusalusu ya Mpeve ya Longo.

Pyele belusaka Ene

³² Kilumbu mosi, Pyele yina vwandaka tambula na yinsi nyonso kwendaka tala bantu ya longo yina vwandaka na mbanza Lida.

³³ Kuna, yandi kutaka bakala mosi na nkumbu Ene. Yandi vwandaka ya kulala na mfulu katuka bamvula nana, samu ti yandi vwandaka na binama ya kufwa.

³⁴ Pyele zabisaka yandi: «Ene, Yesu-Klisto me belusa nge. Telama mpe futika nkwalala ya nge.» Na mpamukunu, Ene telamaka.

³⁵ Bantu nyonso ya mbanza Lida mpe bantu ya kizunga ya Saloni, bawu talaka yandi, mpe sobaka nkadulu samu na kulanda Mfumu.

Pyele vumbulaka Dolekase na lufwa

³⁶ Na mbanza Zafa vwandaka na mundimi ya kento na nkumbu Tabita. (Na ndinga ya ba-Ngeleke, nkumbu yina zola kutuba Dolekase. Nsasa ya yawu kele «nsyesye»). Yandi vwandaka sala ntangu nyonso mambu ya mbote, mpe vwandaka sadisa bamputu.

³⁷ Na bilumbu yina, yandi kuzwaka kimbevo mpe kufwaka. Na manima, ba sukulaka nzutu ya yandi, mpe ba tulaka yawu na kati ya kivinga ya kibandu.

³⁸ Bandimi ya mbanza Zafa kuwaka nsangu ti Pyele vwandaka na mbanza Lida. Mutindu Lida vwandaka pene-pene na Zafa, bawu fidisaka yandi bantu zole na kwenda kutubila yandi: «Mulemvo ya nge, kwiza na nswalu nyonso na sika ya beto.»

³⁹ Na nswalu nyonso, Pyele kwendaka na bawu. Ntangu bawu kumaka, ba nataka yandi na kati ya kivinga ya kibandu. Mifwidi nyonso ya bakento vwandaka dila pene-pene ya yandi. Bawu vwandaka lakisa yandi binkuti mpe biyunga yina Dolekase tungaka ntangu yandi vwandaka ntete moyo.

⁴⁰ Pyele basisaka bantu nyonso. Yandi fukamaka mpe sambilaka. Na manima, yandi balukaka kisika vwandaka nzutu, mpe tubaka: «Tabita, telama!»

Tabita zibulaka meso. Yandi talaka Pyele mpe vwandaka.

⁴¹ Pyele simbaka yandi na diboko, mpe sadisaka yandi na kutelama. Na manima, Pyele bokilaka bantu ya longo mpe mifwidi ya bakento. Yandi lakisaka bawu Tabita ya moyo.

⁴² Nsangu yina mwanganaka na kati ya mbanza Zafa, mpe bantu mingi kwikilaka na Mfumu Yesu.

⁴³ Pyele lutisaka bilumbu mingi na mbanza Zafa na yinzo ya Simoni yina vwandaka bongisa bam-pusu ya bibulu.

10

Koneye kuzwaka lumoni

¹ Na mbanza Sezale vwandaka na bakala mosi na nkumbu Koneye. Yandi vwandaka mfumu ya nkonga ya binwani nkama yina ba vwandaka bokilaka «Nkonga ya Itali».

² Yandi vwandaka muntu ya kusungama na meso ya Nzambi, mpe kintwadi na dikanda ya yandi, bawu vwandaka zitisa Nzambi na ntima mosi. Yandi vwandaka sadisa bamputu ya ba-Zwife, mpe vwandaka sambila Nzambi ntangu nyonso.

³ Kilumbu mosi, keba ve na ngunga ya kumi na tanu, yandi kuzwaka lumoni. Yandi talaka mbazi mosi ya Nzambi yina kotaka na yinzo ya yandi, mpe tubilaka yandi: «Koneye!»

⁴ Koneye sikikaka meso ya yandi na mbazi, mpe na boma nyonso, yandi yufulaka: «Wapi mambu, Mfumu?»

Mbazi vutulaka: «Nzambi me ndima balusam-bulu ya nge mpe lusalusu yina nge ke pesaka na bamputu. Na yina, yandi me banzila nge.

⁵ Ntangu yayi, fidisa bantu na mbanza Zafa, samu ti bawu kwenda kubokila muntu mosi na nkumbu Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele.

⁶ Yandi kele na sika ya Simoni yina ke bongisaka bampusu ya bibulu. Yinzo ya yandi kele pene-pene na mubu.»

⁷ Ntangu mbazi yina vwandaka zonza na yandi kwendaka, Koneye bokilaka bisadi zole ya yandi, mpe mosi na kati ya binwani ya yandi yina kele muntu ya kusungama na meso ya Nzambi.

⁸ Na manima ya kuzabisa bawu mambu yina mbazi tubilaka yandi, yandi fidisaka bawu na mbanza Zafa.

Pyele kuzwaka lumoni

⁹ Na kilumbu yina landaka, ntangu bawu vwanda na nzila, mpe kumaka pene-pene na mbanza Zafa, ntete ngunga ya midi lunga, Pyele yulukaka na kibandu ya yinzo samu na kusambila.

¹⁰ Yandi kumaka na nsatu mpe sosaka kudya. Kasi ntangu ba vwandaka lambila yandi madya, yandi kuzwaka lumoni.

¹¹ Yandi talaka zulu ya kuzibuka mpe kima mosi mutindu lele ya nene yina vwandaka mutindu ba me simba na bansongi yiya. Yawu vwandaka kulumuka na ntoto.

¹² Na kati ya yawu vwandaka na bibulu ya mutindu na mutindu: bibulu ya makulu yiya, banyoka, mpe bandeke.

¹³ Ndinga mosi tubaka na yandi: «Pyele telama! Kufwa yawu mpe kudya yawu.»

¹⁴ Kasi Pyele vutulaka: «Ve, Mfumu! Nabunu ntete mu kudya kima yina ba yiminaka mpe yina kele ya kusumuka.»

¹⁵ Ndinga wakanaka dyaka mpe tubaka: «Nge fwana kutala ve ya kusumuka bima yina Nzambi me zabisa ti yawu kele ya kuvedila.»

¹⁶ Yawu salamaka bambala tatu, mpe na man-ima, kima yina vutukaka na zulu.

¹⁷ Pyele vwandaka sosa na kuzaba nsasa ya lumoni yina. Kasi na ntangu yina mpe, bantu yina Koneye fidisaka yufulaka bantu mpe bakulaka kisika vwandaka yinzo ya Simoni, mpe bawu kwendaka na ntwala ya mwelo.

¹⁸ Bawu bokilaka bantu ya yinzo mpe yufulaka: «Ni kwaku ke na kuvwandaka Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele.»

¹⁹ Mutindu Pyele vwandaka yindula ntete nsasa ya lumoni yina yandi kuzwaka, Mpeve zabisaka yandi: «Bantu tatu ke na kusosa nge.

²⁰ Telama! Kulumuka malu-malu yayi, mpe kwenda na bawu. Kusala ntembe ve samu ti ni munu me fidisa bawu.»

²¹ Na yina, Pyele kulumukaka mpe tubaka na bawu: «Munu yandi yayi. Ni munu beno ke na kusosa. Samu na yinki beno me kwiza awa?»

²² Bawu vutulaka: «Koneye, mfumu yina ke twadisaka nkonga ya binwani nkama me fidisa beto na sika ya nge. Yandi kele muntu ya kudedama mpe ke zitisaka Nzambi. Ba-Zwife nyonso ke tubaka kimbangi ya mbote na nkadulu ya yandi. Mbazi mosi ya Nzambi zabisaka yandi na kubokila nge na yinzo ya yandi samu na kuwa mambu yina nge ke tubila yandi.»

²³ Na yina, Pyele kotisaka bawu na yinzo, mpe pesaka bawu kisika ya kulala.

Na kilumbu yina landaka, Pyele telamaka mpe kwendaka na bawu. Bandimi ya nkaka ya mbanza Zafa kwendaka kintwadi na yandi.

²⁴ Yandi kumaka na mbanza Sezale na kilumbu yina landaka. Koneye vwandaka vingila bawu kintwadi na dikanda ya yandi mpe bandiku ya yandi ya luzolo yina yandi bokilaka.

²⁵ Ntangu Pyele vwandaka kota na yinzo, Koneye kwizaka bwabana yandi mpe fukamaka na ntwala ya Pyele.

²⁶ Kasi Pyele telemisaka yandi mpe tubaka: «Telama samu ti munu mpe, mu kele kwandi muntu mutindu nge.»

²⁷ Ntangu yandi vwandaka zonza na Koneye, yandi kotaka na yinzo, kisika yandi kutaka bantu mingi yina vukanaka kuna.

²⁸ Yandi zabisaka bawu: «Beno zaba ti Zwife kele ve na muswa ya kuvwanda kintwadi na nzenza, to ya kukota na yinzo ya yandi. Kasi Nzambi vwandaka me lakisa munu ti mu fwana kutala ve muntu mutindu muntu ya kusumuka to ya kuvedila ve.

²⁹ Ni yawu yina, ntangu beno me bokila munu, mu me manga ve na kukwiza. Na yina, mu zola kuzaba samu na yinki beno me bokila munu awa.»

³⁰ Koneye vutulaka: «Bilumbu tatu me luta, mpe kaka na ngunga yayi ya kumi na tanu, mu vwandaka sambila na yinzo ya munu. Na mpamukunu, muntu mosi yina lwataka bilele ya kulezima talanaka na munu,

³¹ mpe tubaka: “Koneye, Nzambi me ndima balusambulu ya nge mpe lusalusu yina nge ke pesaka na bamputu.

³² Na yina, fidisa bantu na mbanza Zafa, samu ti ba kwenda kubokila Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele. Yandi kele na sika ya Simoni yina ke bongisaka bampusu ya bibulu. Yinzo ya yandi kele pene-pene na mubu.”

³³ Na nswalu nyonso, mu fidisaka bantu na kwenda kubokila nge. Nge me sala mbote yina nge me kwiza. Ntangu yayi, beto nyonso kele na ntwala ya Nzambi samu na kuwa mambu nyonso yina Mfumu me tumisa nge na kuzabisa beto.»

Kinzonzi ya Pyele na yinzo ya Koneye

³⁴ Na yina, Pyele bandaka na kuzonza mpe tubaka: «Ya tsyelika, mu zaba ti Nzambi ke talaka bantu nyonso mutindu mosi.

³⁵ Ni yawu yina, na konso yinsi, muntu yina ke zitisaka Nzambi mpe ke salaka mambu ya kudedama ke yangidikaka Nzambi.

³⁶ Nzambi zabisaka mambu ya yandi na bantu ya Isayeli. Yandi zabisaka bawu Nsangu ya Mbote ya kizunu na lusalusu ya Yesu-Klisto, Mfumu ya bantu nyonso.

³⁷ Beno zaba mambu nyonso yina lutaka na kizunga nyonso ya Zude, kubanda Ngalili na manima ya mbotokolo yina Yowane zabisaka.

³⁸ Beno zaba wapi mutindu Nzambi tulaka ngolo ya Mpeve ya Longo na Yesu ya Nazaleti. Yandi tambulaka na yinsi nyonso na kusala mambu ya mbote, mpe na kubelusa bayina nyonso vwandaka na lutumu ya Satana. Ya tsyelika, Nzambi vwandaka na yandi.

³⁹ Beto kele bambangi ya mambu nyonso yina yandi salaka na Yelusalemi mpe na bisika ya

nkaka ya yinsi ya ba-Zwife. Ba kufwaka yandi na kukoma yandi na kulunsi.

⁴⁰ Kasi Nzambi vumbulaka yandi na lufwa na kilumbu ya tatu na manima ya lufwa ya yandi, mpe pesaka yandi lulendo ya kutalana dyaka

⁴¹ na bantu nyonso ve, kasi na beto yina Nzambi soolaka ntete samu na kuvwanda bambangi. Beto kudyaka kintwadi na yandi na manima ya mvumbukulu ya yandi na lufwa.

⁴² Yesu tumisaka beto na kulongisa bantu, mpe na kuzabisa ti ni yandi Nzambi soolaka samu na kufundisa bantu ya moyo mpe ya kufwa.

⁴³ Mimbikudi nyonso zonzilaka yandi na kutuba ti konso muntu yina ke kwikila Yesu, ke kuzwa mulemvo ya masumu na Nkumbu ya yandi.»

Bayina kele ve ba-Zwife kuzwaka Mpeve ya Longo

⁴⁴ Ntangu Pyele vwandaka zonza ntete, Mpeve ya Longo kulumukaka na bayina nyonso vwandaka kuwa mambu yina.

⁴⁵ Bandimi ya ba-Zwife yina kwizaka na Pyele yitukaka na kutala ti Nzambi mwangisaka mpe dikabu ya Mpeve ya Longo na bayina kele ve ba-Zwife.

⁴⁶ Ya tsyelika, bawu vwandaka kuwa bayina kele ve ba-Zwife kuzonza na bandinga ya nkaka, mpe kukembisa Nzambi. Na yina, Pyele tubaka:

⁴⁷ «Bantu yayi me kuzwa Mpeve ya Longo mutindu beto. Beto lenda ve kuyimina bawu na kubotama na maza.»

⁴⁸ Yandi tumisaka na kubotika bawu na Nkumbu ya Yesu-Klisto. Na yina, bawu lombaka Pyele na kuvwanda dyaka mwa bilumbu na bawu.

11

Bandimi ya ba-Zwife sololaka na Pyele

¹ Bantumwa mpe bampangi ya kizunga ya Zude kuwaka ti bayina kele ve ba-Zwife ndimaka mpe Mambu ya Nzambi.

² Ntangu Pyele vutukaka na Yelusalemi, bandimi ya ba-Zwife sololaka na yandi

³ na kutuba: «Nge me kota na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe nge me kudya kintwadi na bawu.»

Pyele bangulaka nkadulu ya yandi

⁴ Na yina, Pyele zabisaka bawu mambu nyonso yina lutaka. Yandi tubaka:

⁵ «Mu vwandaka na mbanza Zafa, mpe mu kuzwaka lumoni ntangu mu vwandaka sambila. Mu talaka kima mosi yina katukaka na zulu, mpe kulumukaka na sika ya munu. Ya vwandaka mutindu lele ya nene yina ba me simba na ban-songi yiya.

⁶ Na nkebolo nyonso, mu sikikaka meso na lele yina, mpe na kati, mu talaka bibulu ya makulu yiya, bibulu ya mfinda, banyoka, mpe bandeke ya mazulu.

⁷ Na yina, mu kuwaka ndinga yina zabisaka munu: “Pyele telema, kufwa yawu mpe kudya yawu!”

⁸ Kasi mu vutulaka: “Ve, Mfumu! Nabunu ntete mu kudya kima yina ba yiminaka, mpe yina kele ya kusumuka.”

⁹ Ndinga wakanaka dyaka na mazulu: “Nge fwana kutala ve ya kusumuka bima yina Nzambi me zabisa ti yawu kele ya kuvedila.”

¹⁰ Yawu salamaka bambala tatu, mpe na manima, yawu vutukaka na zulu.

¹¹ Kaka na ntangu yina, babakala tatu yina katukaka na mbanza Sezale kwizaka na kisika yina beto vwandaka samu na kubokila munu.

¹² Mpeve ya Longo zabisaka munu na kukwenda na bawu ata kusala ntembe. Bampangi sambanu yayi kwendaka na munu, mpe beto kotaka na yinzo ya Koneye.

¹³ Yandi zabisaka beto wapi mutindu mbazi talanaka na yinzo ya yandi, mpe zabisaka yandi: “Fidisa babakala na mbanza Zafa samu na kubokila Simoni yina ba ke bokilaka dyaka Pyele.

¹⁴ Yandi ke tubila nge mambu yina ke pesa mpulusu na nge mpe na bayina nyonso ke vwandaka na yinzo ya nge.”

¹⁵ Ntangu mu bandaka na kuzonza, Mpeve ya Longo kulumukaka na bawu mutindu yawu kulumukaka na beto na mbandukulu.

¹⁶ Na yina, mu bambukaka moyo na mambu yina Mfumu zonzaka: “Yowane botikaka bantu na maza, kasi beno ke kuzwa mbotokolo na Mpeve ya Longo.”

¹⁷ Kana Nzambi pesaka bawu dikabu ya mutindu mosi na yina yandi pesaka beto yina kwikilaka Mfumu Yesu-Klisto, nani mu vwandaka samu na kukangisa Nzambi nzila?»

¹⁸ Na manima ya kuwa mutindu yina, bawu lembaka mpe kembilaka Nzambi na kutuba: «Nzambi me pesa mpe nzila na bayina kele ve ba-Zwife na kusoba nkadulu, samu ti bawu kuzwa luzingu ya tsyelika.»

Dibuundu ya Nzambi ya mbanza Antyose

¹⁹ Na manima ya lufwa ya Etyeni, bandimi mwanganaka ntangu ba bandaka na kutalisa bawu mpasi. Bawu kwendaka tii na kizunga ya Finesi, na kisanga ya Sipele, mpe na mbanza Antyose, kasi bawu vwandaka zabisa mambu ya Nzambi kaka na ba-Zwife.

²⁰ Kasi bandimi ya nkaka yina vwandaka bantu ya kisanga ya Sipele mpe ya mbanza Silene kwendaka na mbanza Antyose. Bawu zabisaka mpe Nsangu ya Mbote ya Mfumu Yesu na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.

²¹ Lulendo ya Mfumu vwandaka na bawu. Ni yawu yina, bantu mingi kwikilaka mpe sobaka nkadulu ya bawu samu na kulanda Mfumu Yesu.

Banabase na mbanza Antyose

²² Dibuundu ya Nzambi ya Yelusalemi kuwaka nsangu yina. Na yina, bawu fidisaka Banabase na mbanza Antyose.

²³ Ntangu yandi kumaka mpe talaka mutindu bumbote ya Nzambi vwandaka na bawu, yandi yangalalaka mpe kindisaka bawu nyonso na kuvwanda ya kukwikama na Mfumu.

²⁴ Banabase vwandaka muntu ya mbote yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo mpe na kiminu. Bantu mingi kwikilaka na Mfumu.

²⁵ Na manima, Banabase kwendaka na mbanza Tase samu na kusosa Sawuli.

²⁶ Ntangu Banabase talaka Sawuli, yandi nataka yandi na mbanza Antyose. Bawu lutisaka mvula ya muvimba na kusala na kati ya dibuundu ya Nzambi, mpe bawu longisaka bantu mingi. Ni na mbanza Antyose ba bokilaka na mbala ya ntete bilandi ya Mfumu Yesu na nkumbu ya «ba-Klisto».

Bandimi ya mbanza Antyose sadisaka bampangi ya Zude

²⁷ Na bilumbu yina, mimbikudi katukaka na Yelusalemi mpe kwendaka na mbanza Antyose.

²⁸ Mosi na kati ya bawu, Angabuse, yina Mpeve ya Longo twadisaka, zabisaka ti nsatu ya nene ke vwanda na ntoto ya muvimba. (Ya tsyelika, yawu salamaka ntangu Kolode vwandaka mfumu.)

²⁹ Na yina, bandimi bakaka lukanu ti konso muntu na kati ya bawu fwana kupesa kima ni kima yina yandi lenda kuzwa samu na kusadisa bampangi yina kele na Zude.

³⁰ Bawu salaka mutindu yina, mpe bawu fidisaka yawu na maboko ya Banabase mpe Sawuli, samu na kupesa yawu na sika ya bakuluntu ya dibuundu ya Nzambi ya Zude.

12

Elode talisaka bandimi mpasi

¹ Na ntangu yina, ntinu Elode bandaka na kutalisa mpasi bandimi ya nkaka ya Dibuundu.

² Yandi tumisaka ti ba kufwa Zaki mpangi ya Yowane, na mbele ya yinda.

³ Ntangu Elode talaka ti mambu yina yangidikaka ba-Zwife, yandi kangisaka Pyele na bilumbu ya mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve*.

Mbazi basisaka Pyele na boloko

⁴ Na manima ya kukangisa Pyele mpe ya kutula yandi na boloko, Elode tulaka bankonga yiya ya binwani yiya-yiya na kukeba Pyele. Yandi vwan-daka zola kufundisa Pyele na ntwala ya bantu nyonso na manima ya mukembo ya Paki.

⁵ Pyele vwandaka na boloko, kasi bampangi ya dibuundu vwandaka tatamana na kusambila Nzambi samu na yandi.

⁶ Na mpimpa yina tekilaka kilumbu yina Elode zengaka samu na kufundisa yandi, Pyele vwan-daka ya kulala na kati-kati ya binwani zole. Ba kangaka yandi na maboko ya binwani zole na basinga zole yina ba yidikaka na bisengo. Binwani ya nkaka vwandaka kengila na ntwala ya mwelo ya boloko.

⁷ Na mpamukunu, mbazi mosi ya Mfumu tala-
lanaka, mpe nsemo lezimaka na kati ya kivinga
nyonso. Mbazi ningisaka Pyele na bambanzi,
mpe vumbulaka yandi. Yandi tubilaka Pyele:
«Telama mbangu.» Na yina, basinga nyangukaka
na maboko ya yandi.

⁸ Na manima, mbazi zabisaka yandi: «Kanga
singa ya nge ya luketo mpe mapapa ya nge.» Pyele
tumamaka, mpe mbazi tubaka dyaka: «Lwata
kiyunga ya nge, mpe landa munu.»

⁹ Pyele basikaka na boloko na kutambula na
manima ya mbazi. Yandi vwandaka zaba ve ti ya

vwandaka tsyelika, yandi vwandaka banza ti ya vwandaka ndosi.

¹⁰ Na manima ya kuluta nkonga ya ntete mpe ya zole ya binwani, bawu kumaka na ntwala ya mwelo ya bisengo yina ba ke basikaka na boloko. Mwelo yina fungukaka yawu mosi na ntwala ya bawu, mpe bawu basikaka. Bawu kwendaka na nsuka ya bala-bala, mpe na mpamukunu, mbazi bikaka Pyele.

¹¹ Na yina, Pyele bakulaka mambu yina sala-maka mpe tubaka: «Ntangu yayi, mu me zaba ti ya tsyelika Mfumu me fidisa mbazi ya yandi. Yandi me kuula munu na maboko ya Elode, mpe na yimbi nyonso yina ba-Zwife zolaka sala munu.»

¹² Na manima ya kuyindula, yandi kwendaka na yinzo ya Maliya, mama ya Yowane-Make. Bantu mingi vukanaka kuna samu na kusambila.

¹³ Ntangu Pyele konkotaka na mwelo, kisadi mosi ya kento na nkumbu Loda, kwizaka pene-pene ya mwelo samu na kuzaba nani vwandaka kuna.

¹⁴ Yandi zabaka ndinga ya Pyele, mpe yandi kumaka na kyese mingi, kasi yandi zimbanaka na kuzibula mwelo. Na nswalu nyonso, yandi kwendaka zabisa ntete bampangi ti Pyele vwandaka na ngaanda na ntwala ya mwelo.

¹⁵ Bawu zabisaka yandi: «Nge me lawuka.» Kasi yandi tatamanaka na kuzonza ti ya vwandaka yandi. Na yina, bawu tubaka: «Ya kele mbazi ya yandi.»

¹⁶ Kasi Pyele vwandaka tatamana na kukonkota. Ntangu bawu zibulaka mwelo, bawu talaka yandi, mpe bawu yitukaka mingi.

¹⁷ Na diboko ya yandi, yandi zabisaka bawu na kuvwanda swi. Yandi tubilaka bawu wapi mutindu Mfumu Yesu basisaka yandi na boloko. Yandi tubaka dyaka: «Beno zabisa yawu na Zaki mpe na bampangi ya nkaka.» Na manima, yandi basikaka mpe kwendaka na kisika ya nkaka.

Lufwa ya Elode

¹⁸ Ntangu bwisi kutsyaka, muvusu ya nene vwandaka na kati ya binwani. Bawu vwandaka sosa kuzaba wapi kisika keke Pyele.

¹⁹ Elode fidisaka bantu na kusosa yandi, kasi ba talaka yandi ve. Na yina, yandi sambisaka binwani yina vwandaka kengila Pyele, mpe pesaka muswa ya kufwa bawu. Na manima, Elode katukaka na Zude, mpe kwendaka na mbanza Sezale, kisika yandi zingaka mwa bilumbu.

²⁰ Elode vwandaka na nkele mingi na bantu ya bambanza Tile mpe Sidone. Na yina, bawu wisanaka samu na kwenda tala yandi. Bawu salaka ti Balasuse, mfumu ya yinzo ya ntinu, kundima mpe bawu kwendaka lomba Elode na kusala kizunu, samu ti madya ya yinsi ya bawu vwandaka katuka na yinsi ya ntinu.

²¹ Na kilumbu yina bawu zengaka, Elode lwataka bilele ya yandi ya bumfumu, mpe kwendaka vwanda na kiti ya yandi ya bumfumu. Yandi salaka kinzonzi na ntwala ya bantu nyonso.

²² Bantu lookaka na ngolo nyonso: «Yandi ke na kuzonza mutindu Nzambi, kasi mutindu muntu ve.»

²³ Kasi kaka na ntangu yina, mbazi mosi ya Mfumu bulaka Elode, samu ti yandi ndimaka na

kuzwa nkembo yina bantu ke pesaka na Nzambi. Misyete kudyaka yandi mpe yandi kufwaka.

Nsangu ya Mbote mwanganaka

²⁴ Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na kumwangana, mpe bandimi kumaka mingi.

²⁵ Na yina me tadila Banabase mpe Sawuli, na manima ya kumanisa kisalu ya bawu na Yelusalemi, bawu vutukaka mpe nataka Yowane yina ba ke bokilaka dyaka Make.

13

Mpeve ya Longo soolaka Banabase mpe Sawuli

¹ Na kati ya dibuundu ya Nzambi ya mbanza Antyose vwandaka na mimbikudi mpe milongisi: Banabase, Simewone yina ba ke bokilaka dyaka «Ndombe», Lusyuse ya mbanza Silene, Sawuli, mpe Manayene yina kulaka kisika mosi na ntinu Elode.

² Kilumbu mosi, ntangu bawu vwandaka sambila mpe mangaka na kudya samu na Nzambi, Mpeve ya Longo zabisaka bawu: «Beno byeka Banabase mpe Sawuli, samu ti bawu sala kisalu yina mu bokilaka bawu.»

³ Na yina, na manima ya kusambila mpe ya kumanga na kudya samu na Nzambi, ba tentikaka bawu maboko, mpe bikaka bawu na kukwenda.

Banabase mpe Sawuli na kisanga ya Sipele

⁴ Mpeve ya Longo fidisaka Banabase mpe Sawuli. Bawu kwendaka na mbanza Selesi, kisika bawu kuzwaka masuwa yina nataka bawu na kisanga ya Sipele.

⁵ Ntangu bawu kumaka na mbanza Salamine, bawu zabisaka mambu ya Nzambi na kati ya

yinzo ya lusambulu ya ba-Zwifwe. Yowane-Make vwandaka kintwadi na bawu samu na kusadisa bawu.

⁶ Bawu sabukaka kisanga nyonso, mpe kumaka na mbanza Pafose, kisika bawu kutaka nganga-kisi na nkumbu Bale-Yesu. Yandi vwandaka Zwifwe, mpe vwandaka lakisa ti yandi kele mumbikudi.

⁷ Yandi vwandaka zinga na sika ya Seluse Puluse, mfumu ya kisanga mpe muntu ya mayela. Seluse Puluse bokilaka Banabase mpe Sawuli, samu ti yandi vwandaka na nsatu ya kuwa Mambu ya Nzambi.

⁸ Kasi, nganga-kisi Elimase (nkumbu ya Bale-Yesu na ndinga ya ba-Ngeleke) zolaka ve, mpe sosaka na kukangisa mfumu Seluse Puluse nzila ya kukuma mundimi.

⁹ Na yina, Sawuli yina ba vwandaka bokila dyaka Polo, mpe yina vwandaka ya kufuluka na Mpeve ya Longo, sikikaka meso ya yandi na sika ya nganga-kisi,

¹⁰ mpe tubaka: «Nge kele ya kufuluka na luvunu mpe na banzila ya muyibi. Nge kele mwana ya Satana. Nge kele mbeni ya mambu nyonso ya mbote. Nge ke bika ve na kutengimisa banzila ya kusungama ya Mfumu?»

¹¹ Ntangu yayi, Mfumu ke semba nge. Nge ke kuma mpofu, mpe nge ke lutisa mwa bilumbu ata kutala dyaka nsemo ya ntangu.»

Kaka na ntangu yina, yandi kumaka mpofu. Yandi vwandaka baluka balweka nyonso samu na kusosa muntu yina ke nata yandi na diboko.

¹² Ntangu mfumu Seluse Puluse talaka mambu

yina salamaka, yandi kumaka mundimi. Yandi yitukaka mingi na ndongosolo yina me tadila Mfumu.

Polo mpe Banabase kwendaka na mbanza Antyose ya Pisidi

¹³ Polo na bandiku ya yandi kotaka masuwa na mbanza Pafose, mpe kwendaka na mbanza Peze na kizunga ya Pamfili. Kuna, Yowane-Make kabwanaka na bawu, mpe vutukaka na Yelusalemi.

¹⁴ Polo na Banabase katukaka na mbanza Peze, mpe kwendaka na mbanza Antyose ya Pisidi. Na kilumbu ya saba, bawu kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka.

¹⁵ Na manima ya kutanga na kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi, bamfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife fidisaka bantu na kuzabisa bawu: «Bampangi, kana beno kele na mwa dyambu ya kukindisa bantu, beno lenda kuzonza ntangu yayi.»

¹⁶ Na yina, Polo telamaka. Yandi nangunaka diboko mpe tubaka: «Beno bantu ya Isayeli, mpe beno yina ke zitisaka Nzambi, beno kuwa!

¹⁷ Nzambi ya bantu ya Isayeli soolaka bankooko ya beto. Yandi kumisaka bawu dikanda ya nene na Ngipiti. Na manima, yandi basisaka bawu na yinsi ya Ngipiti na lulendo ya yandi.

¹⁸ Yandi kebaka bawu bamvula makumi yiya na yinsi ya kuyuma.

¹⁹ Na manima, yandi salaka ti ba kufwa makanda ya bifumba nsambwadi ya yinsi ya Kaana, mpe pesaka yinsi ya bawu na sika ya bantu ya Isayeli.

²⁰ Mambu nyonso yina salaka keba ve bamvula bankama yiya na makumi tanu (450). Na manima, yandi pesaka bawu bikuudi tii na ntangu ya mumbikudi Samwele.

²¹ Na yina, bawu lombaka ntinu, mpe Nzambi pesaka bawu Sawuli, mwana ya Kise, yina vwandaka na dikanda ya Bezame. Yandi vwandaka ntinu bamvula makumi yiya.»

²² Kasi Nzambi mangaka yandi, mpe pesaka bawu Davidi mutindu ntinu. Nzambi tubaka mutindu yayi samu na Davidi: «“Mu me soola Davidi mwana ya Yese. Yandi ke na kuyangidika munu, mpe yandi ke sala mambu nyonso yina mu zola.”

²³ Nzambi salaka ti Yesu yina kele Muvuukisi ya bantu ya Isayeli butuka na dikanda ya Davidi mutindu yandi pesaka nsilulu.

²⁴ Ntete Yesu kwiza, Yowane longisaka bantu ya Isayeli na kusoba nkadulu mpe na kubotama.

²⁵ Ntangu Yowane kumaka na nsukunu ya kisalu ya yandi, yandi tubaka: “Beno ke na kubanza ti mu kele nani? Mu kele ve muntu yina beno ke na kuvingila. Kasi beno kuwa: Muntu yina ke kwiza na manima ya munu, mpe mu kele ve ya kulunga na kukatula yandi mapapa.”»

²⁶ «Bampangi, beno bana ya Abalayami mpe beno yina ke zitisaka Nzambi, ni na beto Nzambi me fidisa mambu yayi samu na kuvuukisa beto.

²⁷ Ya tsyelika, bantu ya Yelusalemi mpe bamfumu ya bawu bakulaka ve nani vwandaka Yesu. Konso saba, bawu vwandaka tanga dibuku ya Mimbikudi ata kubakula yawu. Kasi bawu nungisaka mambu yina na kuzengila Yesu lufwa.

²⁸ Bawu kuzwaka ata dyambu ya yimbi na yandi samu na kuzengila yandi lufwa. Kasi bawu lombaka na Pilate na kufwa yandi.

²⁹ Na manima ya kusala mambu nyonso yina kele ya kusonama na Dibuku ya Nzambi na yina me tadila Yesu, ba katulaka yandi na kulunsi, mpe tulaka yandi na ndyamu.

³⁰ Kasi Nzambi vumbulaka yandi na lufwa.

³¹ Na bilumbu mingi, yandi talanaka na bayina tambulaka kintwadi na yandi katuka Ngalili tii na Yelusalemi. Ntangu yayi, bawu kele bambangi ya yandi na ntwala ya bantu ya Isayeli,

³² mpe beto, beto ke na kuzabisa beno Nsangu ya Mbote yayi: Mambu yina Nzambi pesaka nsilulu na bankooko ya beto,

³³ yandi me nungisa yawu ntangu yayi samu na beto, bana ya bawu, na kuvumbula Yesu na lufwa mutindu ba sonikaka na kati ya Mukunga ya zole: «“Nge kele mwana ya munu.

Bubu yayi, mu me buta nge.”»

³⁴ «Nzambi tubaka ti yandi ke vumbula Yesu na lufwa, mpe nzutu ya yandi ke vutuka ve na ndyamu samu ti yawu bola ve. Ya tsyelika, yandi zonzaka:

“Mu ke pesa beno balusakumunu ya longo mpe ya tsyelika

yina mu pesaka nsilulu na Davidi.”»

³⁵ Ni yawu yina, ba sonikaka dyaka na kati ya Mikunga:

«“Nge ke bika ve kisadi ya nge bola na kati ya ndyamu.”»

³⁶ Na luzingu ya yandi, Davidi vwandaka kisadi ya Nzambi. Yandi salaka mambu yina Nzambi vwandaka zola. Yandi kufwaka, ba zikaka yandi pene-pene na bankooko ya yandi, mpe yandi bolaka.

³⁷ Kasi Yesu yina Nzambi vumbulaka na lufwa, bolaka ve.

³⁸ «Bampangi, beno fwana kuzaba ti ni na Yesu ba ke na kuzabisa beno mulemvo ya masumu. Misiku ya Moyize lendaka ve na kukumisa beno bantu ya kudedama.

³⁹ Kasi bayina nyonso ke na kukwikila na Yesu, ke na kuma ya kudedama.»

⁴⁰ Na yina, beno sala keba samu ti mambu yina mimbikudi sonikaka kumina beno ve:

⁴¹ «“Beno tala, beno yina ke sekaka Nzambi.

Beno yituka, mpe beno zimbana.

Ntangu beno ke ntete moyo, mu ke sala mambu yina

beno ke kwikila ve kana muntu tubila beno yawu.”»

⁴² Ntangu Polo na Banabase basikaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, ba lombaka bawu na kuvutuka na kilumbu ya Saba yina vwandaka landa samu na kuzonzila dyaka mambu yina.

⁴³ Na manima ya lukutakanu, ba-Zwife mingi mpe bantu mingi ya nkaka yina kotaka na dibu-undu ya ba-Zwife landaka bawu. Polo na Banabase vwandaka zonga na bawu, mpe vwandaka kindisa bawu na kuvwanda ya kukwikama na bumbote ya Nzambi.

Polo na Banabase bandaka na kulongisa bayina keke ve ba-Zwife

⁴⁴ Na kilumbu ya saba yina landaka, bantu nyonso ya mbanza yina vukanaka samu na kuwa mambu yina me tadila Mfumu Yesu.

⁴⁵ Ntangu ba-Zwife talaka bantu nyonso yina, bawu fulukaka na musoki. Bawu vwandaka tuba ti Polo vwandaka vuna, mpe bawu vwandaka finga yandi.

⁴⁶ Na yina, Polo mpe Banabase zabisaka bawu na pwelele nyonso: «Ni na beno ya lungaka ntete na kuzabisa Mambu ya Nzambi. Kasi, mutindu beno me manga yawu mpe beno me tala ti beno kele ve ya kulunga na kuzwa luzingu ya mankululu, ntangu yayi, beto ke kwenda na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.

⁴⁷ Ya tsyelika, Mfumu Nzambi tumisaka beto mutindu yayi:

«Mu soolaka nge samu ti nge vwanda mutindu mwinda ya bayinsi nyonso, samu ti bantu nyonso ya yinza kuzwa mpulusu!»

⁴⁸ Ntangu bayina kele ve ba-Zwife kuwaka mutindu yina, bawu yangalalaka mpe kembisaka Nzambi. Bayina nyonso Nzambi soolaka samu na kuzwa luzingu ya mankululu kumaka bandimi.

⁴⁹ Mambu ya Mfumu lutilaka dyaka na kumwangana na kati ya kizunga yina.

⁵⁰ Kasi ba-Zwife tumisaka bakento ya buzitu yina vwandaka zitisa Nzambi mpe bamvwama ya mbanza yina na kusala muvusu. Bawu salaka ti ba talisa Polo na Banabase mpasi, mpe bingisaka bawu na mbanza ya bawu.

⁵¹ Polo mpe Banabase ningisaka makulu na kukatula fundu-fundu* ya bawu. Na manima, bawu kwendaka na mbanza Ikoni.

⁵² Bilandi ya mbanza Antyose vwandaka ya ku-fuluka na kyese mpe na Mpeve ya Longo.

14

Polo na Banabase na mbanza Ikoni

¹ Na mbanza Ikoni, Polo na Banabase kotaka mpe na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Bawu zabisaka mambu ya Nzambi. Na yina, nkonga ya nene ya ba-Zwife mpe ya bayina kele ve ba-Zwife kumaka bandimi.

² Kasi ba-Zwife yina mangaka na kukwikila, kotisaka muvusu na kati ya bayina kele ve ba-Zwife, mpe salaka ti bawu kuma bambeni ya bandimi.

³ Polo na Banabase lutisaka bilumbu mingi na mbanza Ikoni. Bawu vwandaka zonza na pwelele nyonso, mpe na kivuvu nyonso na yina me tadila Mfumu. Mfumu lakisaka ti mambu yina bawu vwandaka zabisa na yina me tadila bumbote ya yandi vwandaka ya tsyelika. Na yina, yandi pesaka bawu lulendo ya kusala bidimbu mpe bi-mangu.

⁴ Bantu ya mbanza yina kabukaka na bandambu zole: Ba ya nkaka vwandaka na ba-Zwife, mpe ba ya nkaka na bantumwa.

⁵ Ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife kuba-maka kintwadi na bamfumu ya bawu samu na

* **13:51** *Ningisaka makulu na kukatula fundu-fundu ya kele samu na kulakisa ti kitumbu ya bantu ya mbanza yina kele na yintu ya bawu mosi.*

kutalisa Polo na Banabase mpasi, mpe na kubula bawu matadi samu na kufwa bawu.

⁶ Ntangu Polo na Banabase zabaka yawu, bawu kimaka na bambanza Lisitele mpe Delebe ya kizunga ya Likawoni, mpe na babwala yina kele pene-pene.

⁷ Kuna mpe, bawu vwandaka longisa Nsangu ya Mbote.

Polo belusaka mbevo na mbanza Lisitele

⁸ Na mbanza Lisitele vwandaka na bakala mosi yina vwandaka telama ve, samu ti yandi butukaka na makulu ya kufwa, mpe vwandaka tambula ve.

⁹ Yandi vwandaka kuwa mambu yina Polo vwandaka zonza. Polo sikikaka yandi meso mpe talaka ti yandi vwandaka na kiminu samu na kubeluka.

¹⁰ Na yina, Polo zabisaka yandi na ngolo nyonso: «Telama mpe sikama!» Na mbala mosi, muntu yina telamaka mpe bandaka na kutambula.

¹¹ Ntangu bantu talaka kimangu yina Polo salaka, bawu zangulaka ndinga mpe tubaka na ndinga ya bawu ya kizunga ya Likawoni: «Banzambi me kulumuka na sika ya beto, mpe me baka kifwani ya bantu!»

¹² Bawu vwandaka bokila Banabase na nkumbu Zuse*, mpe Polo na nkumbu Elemese†, samu ti ni Polo vwandaka zonza.

* **14:12** Zuse vwandaka nzambi ya ntete na kati ya banzambi ya ba-Ngeleke. † **14:12** Elemese vwandaka mosi na kati ya banzambi ya ba-Ngeleke. Yandi vwandaka monikisa banzambi ya nkaka, mpe vwandaka zonza na nkumbu ya bawu.

¹³ Nganga-nzambi ya Zuse yina yinzo ya lusambulu vwandaka na nkotolo ya mbanza, nataka na ntwala ya yinzo ya lusambulu, bangombe ya mbakala yina ba lwatisaka bifulu. Kintwadi na nkonga nyonso, yandi vwandaka zola kupesa munkayulu na Banabase mpe Polo.

¹⁴ Kasi ntangu bantumwa nyonso zole Banabase na Polo kuwaka mambu yina, bawu pasulaka binkuti[‡] ya bawu. Bawu kotaka mbangu na kati ya nkonga, mpe vwandaka zonga na ngolo nyonso:

¹⁵ «Bampangi, samu na yinki beno ke na kusala mutindu yina? Beto kele bantu mutindu beno, mpe beto ke na kuzabisa beno Nsangu ya Mbote yina ke na kulomba na beno na kubika biteki yina ya mpamba, samu ti beno baluka na sika ya Nzambi yina kele moyo: Nzambi yina yidikaka zulu, ntoto, mubu, mpe bima nyonso yina kele na kati ya yawu.

¹⁶ Na ntama, Nzambi bikaka bantu ya bayinsi nyonso na kulanda banzila yina bawu vwandaka zola.

¹⁷ Kasi, Nzambi bikaka ve na kulakisa beno luzolo ya yandi: Yandi ke nokisaka bamvula mpe ke pesaka beno bambuma na ntangu ya yawu, samu ti beno kuzwa madya, mpe bantima ya beno fuluka na kilengi.»

¹⁸ Ata na kuzonga mutindu yina, Polo na Banabase talaka mpasi samu na kuyimina nkonga na kupesa bawu ve munkayulu.

[‡] **14:14** Ba-Zwife vwandaka pasula binkuti ya bawu ntangu bawu vwandaka na kyadi ya kulutula, mutindu ntangu muntu vwandaka finga to safula Nzambi, to ntangu muntu vwandaka kufwa.

¹⁹ Ba-Zwife yina katukaka na mbanza Antyose mpe Ikoni kwizaka kuna, mpe wisaka nkonga na mabanza ya bawu ya yimbi. Na yina, ba bulaka Polo matadi, mpe basisaka yandi na mbanza, samu ti bawu banzaka ti yandi kufwaka.

²⁰ Kasi, ntangu bilandi kwizaka zunga yandi, yandi telamaka mpe vutukaka na mbanza. Na kilumbu yina landaka, yandi kwendaka na Banabase na mbanza Delebe.

Mvutukulu ya Polo mpe Banabase na mbanza Antyose ya Sili

²¹ Na manima ya kumwangisa Nsangu ya Mbote na mbanza yina, mpe ya kusala ti bantu mingi kuma bilandi ya Yesu, bawu vutukaka na mbanza Lisitele, Ikoni mpe Antyose ya Pisidi.

²² Polo na Banabase kindisaka bandimi, mpe lombaka bawu na ngolo nyonso na kuvwanda ya kukwikama na kiminu. Bawu vwandaka tuba: «Beto fwana kutala mpasi mingi samu na kukota na Kimfumu ya Nzambi.»

²³ Na konso dibuundu, Polo na Banabase soolaka bakuluntu ya dibuundu. Na manima ya kusambila mpe ya kumanga na kudya samu na Nzambi, Polo na Banabase bikaka bawu na maboko ya Mfumu Yesu yina bawu vwandaka kwikila.

²⁴ Na manima ya kulutula na kizunga ya Pisidi, bawu kumaka na kizunga ya Pamfili.

²⁵ Bawu zabisaka mambu ya Nzambi na mbanza Peze, mpe kwendaka na mbanza Atali.

²⁶ Kuna, bawu kotaka na masuwa samu na kukwenda na mbanza Antyose ya Sili. Ni na mbanza

yina ba tulaka bawu na maboko ya Nzambi samu na kusala kisalu yina bawu me sala.

²⁷ Ntangu bawu kumaka na mbanza Antyose, bawu vukisaka bampangi ya dibuundu mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina Nzambi salaka na bisika yina bawu vwandaka, mpe wapi mutindu yandi zibulaka mpe nzila na bayina kele ve ba-Zwife na kuvwanda na kiminu.

²⁸ Bawu lutisaka bilumbu mingi kuna kintwadi na bandimi.

15

Yinki beto fwana kusala na kuzwa mpulusu?

¹ Ndambu ya bantu ya Zude kwizaka na mbanza Antyose. Bawu vwandaka pesa ndongosolo yayi na bampangi ya dibuundu: «Kana ba zenga beno ve bubakala mutindu ke tumisaka Misiku ya Moyize, beno lenda kuzwa ve mpulusu.»

² Polo mpe Banabase mangaka mambu yina, mpe salaka ntembe ya ngolo na bantu yina. Na yina, dibuundu kuzwaka lukanu ya kufidisa Polo, Banabase, mpe mwa ndambu ya bandimi na kukwenda na Yelusalemi samu na kuzonzila kyuvu yina na bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu.

³ Bandimi ya mbanza Antyose kwendaka fidisa bawu na nzila. Polo mpe Banabase lutilaka na bizunga ya Finisi mpe ya Samaliya. Na nzila, bawu vwandaka zabisa wapi mutindu bayina kele ve ba-Zwife vwandaka me ndima Yesu. Nsangu yina vwandaka pesa kyese mingi na bampangi nyonso.

⁴ Ntangu bawu kumaka na Yelusalemi, bampangi ya dibuundu kintwadi na bantumwa mpe

bakuluntu ya dibuundu yambaka bawu. Polo mpe Banabase zabisaka bawu mambu nyonso yina Nzambi salaka na bisika nyonso yina bawu vwandaka.

⁵ Kasi ndambu ya bantu ya kimvuka ya ba-Falisiye yina vwandaka me kuma bandimi telamaka mpe tubaka: «Ba fwana kuzenga bubakala na bandimi yina kele ve ba-Zwife, mpe kutumisa bawu na kulanda Misiku ya Moyize.»

Kuvukana ya bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu

⁶ Bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu vukanaka samu na kutala dyambu yina.

⁷ Na manima ya kuzonzila mingi na dyambu yina, Pyele telamaka mpe zabisaka bawu: «Bam-pangi, beno zaba ti katuka ntama, Nzambi soolaka munu na kati ya beno samu na kuzabisa Nsangu ya Mbote na sika ya bayina kele ve ba-Zwife, samu ti bawu kuwa yawu, mpe bawu kwikila.

⁸ Nzambi yina zaba bantima ya bantu nyonso lakisaka ti yandi ndimaka bayina kele ve ba-Zwife na kupesa bawu Mpeve ya Longo mutindu yandi pesaka beto yawu.

⁹ Yandi salaka ve luswaswanu na kati ya beto na bawu, kasi yandi vedisaka bantima ya bawu samu ti bawu kwikilaka.

¹⁰ Ntangu yayi, samu na yinki beno ke na kusombola Nzambi na kutula na zulu ya bandimi kizitu yina bankooko ya beto mpe beto mosi lendaka ve na kunata.

¹¹ Kasi beto ke kwikila ti ni na bumbote ya Mfumu Yesu, beto kuzwaka mpulusu mutindu mosi na bawu.»

¹² Na yina, bantu nyonso vwandaka swii, mpe Polo na Banabase zabisaka bawu bidimbu mpe bimangu nyonso yina bawu salaka na lulendo ya Nzambi na kati ya bayina kele ve ba-Zwife.

Kinzonzi ya Zaki

¹³ Ntangu bawu manisaka na kuzonza, Zaki bakaka kinzonzi mpe tubaka: «Bampangi, beno kuwa munu!

¹⁴ Simoni me zabisa beto wapi mutindu katuka mbandukulu, Nzambi bakaka lukanu ya kusoola bantu yina kele ve ba-Zwife, samu ti bawu kuma bantu ya yandi.»

¹⁵ Mambu yina me fwanakana na mambu yina zonzaka mimbikudi, samu ti Dibuku ya Nzambi ke tubaka:

¹⁶ «“Na manima ya mambu yina, mu ke vutuka, mpe mu ke tunga dyaka yinzo ya Davidi yina kubwaka.

Mu ke telemisa bibaka yina mwanganaka, mpe mu ke sungika dyaka yawu.

¹⁷ Na yina, bantu nyonso ya nkaka ke sosa Mfumu mutindu mosi mpe bayina nyonso kele ve ba-Zwife yina mu soolaka

samu na kuvwanda bantu ya dikanda ya munu.

Ni mambu yina tubaka Mfumu

¹⁸ yina zabisaka mabanza ya yandi katuka ntama.”»

¹⁹ Na yina, Zaki tubaka dyaka: «Mu banza ti ya kele ve mbote na kutula bikaku na bayina kele ve ba-Zwife yina ke na kukwikila Nzambi.

²⁰ Kasi beto sonikina bawu ti ba fwana kudya ve kibulu yina ba me pesa mutindu munkayulu na

banzambi ya biteki. Bawu fwana kusala ve kinsuza, mpe kudya ve mbisi ya bibulu yina menga me basika ve. Bawu fwana mpe kudya ve menga.
²¹ Ya tsyelika, katuka ntama, ya kele na bantu yina ke longisaka Misiku ya Moyize na konso mbanza. Ba ke tangaka yawu na kati ya bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwifwe konso saba.»

Mukanda na sika ya dibuundu ya Nzambi ya Antyose

²² Na yina, bantumwa*, kintwadi na bakuluntu ya dibuundu mpe bandimi nyonso, bakaka lukanu ya kusoola na kati ya bawu, bantu yina ba ke fidisa kintwadi na Polo mpe Banabase na mbanza Antyose. Ba soolaka Silase mpe Yuda yina ba ke bokilaka dyaka Basabase: bayina bampangi vwandaka zitisa mingi.

²³ Ba pesaka bawu mukanda yina ba sonikaka mutindu yayi:

«Bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu ke na kupesa mbote na bampangi yina kele ve ba-Zwifwe: bayina ke zingaka na mbanza Antyose, na yinsi ya Sili mpe na kizunga ya Silisi.

²⁴ Beto kuwaka ti bantu ya nkaka yina katukaka na sika ya beto kwizaka kotisa muvusu na kati ya beno na ndongosolo ya bawu. Ni beto ve fidisaka bawu.

²⁵ Ni yawu yina, beto nyonso me wisana na kusoola bantu yina beto me fidisa beno. Bawu kele kintwadi na bampangi ya beto ya luzolo, Banabase mpe Polo,

²⁶ yina me pesa luzingu ya bawu na kisalu ya Mfumu ya beto, Yesu Klisto.

²⁷ Na yina, beto me fidisa Yuda na Silase. Bawu ke zonzila beno, bawu mosi, mambu yina beto me sonika.

²⁸ Mpeve ya Longo mpe beto mosi me tala ti ya kele mbote ve na kupesa beno bizitu ya nkaka, kasi kaka misiku yina me fwanakana na kulanda:

²⁹ kudya ve bibulu yina ba me pesa mutindu munkayulu na banzambi ya biteki, kudya ve menga, to mbisi ya bibulu yina menga me basika ve, mpe kusala ve kinsuza. Kana beno bika mambu nyonso yina, beno ke sala mbote. Benon yamba bambote ya beto.»

Mifidisi kumaka na mbanza Antyose

³⁰ Na yina, bawu bikaka bayina ba soolaka na kukwenda na mbanza Antyose. Kuna, bawu vukisaka bandimi nyonso, mpe pesaka bawu mukanda.

³¹ Bawu tangaka mukanda yina, mpe yangalalaka samu na nkindusulu yina yawu vwan-daka pesa bawu.

³² Yuda mpe Silase, yina vwandaka mimbikudi zonzaka mingi samu na kukindisa bampangi, mpe kupesa bawu ngolo.

³³ Bawu lutisaka mwa bilumbu kuna. Na man-ima, bampangi bikaka ti bawu vutuka na kizunu nyonso na sika ya bayina fidisaka bawu. [

³⁴ Kasi, Silase bakaka lukanu ya kubikana*.]

³⁵ Polo na Banabase bikanaka na mbanza Antyose. Kintwadi na bandimi mingi ya nkaka,

* **15:34** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

bawu vwandaka longisa mpe zabisa Nsangu ya Mbote ya Mfumu.

Banabase na Polo kabulaka banzila

³⁶ Na manima ya mwa bilumbu, Polo tubaka na Banabase: «Beto vutuka na bambanza nyonso yina beto zabisaka nsangu ya Mfumu Yesu samu na kutala wapi mutindu bampangi ke na kudyatila.»

³⁷ Banabase vwandaka zola kunata Yowane yina ba ke bokilaka dyaka Make.

³⁸ Kasi Polo zolaka ve na kunata yandi, samu ti yandi bikaka bawu na kizunga ya Pamfili, mpe vwandaka ve kintwadi na bawu na kisalu yina bawu salaka.

³⁹ Bawu swanaka mingi, mpe kabulaka banzila. Banabase bakaka Yowane-Make. Bawu kotaka masuwa samu na kukwenda na kisanga ya Sipele.

⁴⁰ Polo soolaka Silase. Ntete bawu kwenda, bandimi tulaka bawu na maboko ya Mfumu.

⁴¹ Polo lutaka na yinsi ya Sili mpe na kizunga ya Silisi na kukindisa bampangi ya dibuundu ya Nzambi.

16

Timote kwendaka kintwadi na Polo mpe Silase

¹ Polo kumaka na mbanza Delebe. Na manima, yandi kwendaka na mbanza Lisitele. Ya vwandaka kuna na mundimi mosi na nkumbu Timote. Mama ya yandi vwandaka Zwife, mpe kumaka mundimi. Kasi tata ya yandi vwandaka Ngeleke.

² Bandimi ya bambanza Lisitele mpe Ikoni vwandaka tuba kimbangi ya mbote na nkadulu ya yandi.

³ Polo vwandaka zola kunata yandi na nzyetolo. Na yina, Polo bakaka yandi mpe zengaka yandi bubakala samu na ba-Zwife ya bizunga yina. Ya tsyelika, bawu nyonso zabaka ti tata ya yandi kele Ngeleke*.

⁴ Na bambanza yina bawu vwandaka lutila, bawu vwandaka zabisa na sika ya bandimi banzengolo yina bantumwa mpe bakuluntu ya dibuundu ya Nzambi ya Yelusalemi sonikaka. Bawu vwandaka lomba bandimi na kutumama na yawu.

⁵ Kiminu ya bandimi na kati ya mabuundu ya Nzambi vwandaka kuma ngolo, mpe kilumbu ni kilumbu, lutangu ya nkaka ya bandimi vwandaka bwelama.

Polo kuzwaka lumoni ya kukwenda na Masedwane

⁶ Mpeve ya Longo yiminaka bawu na kuzabisa Mambu ya Nzambi na kizunga ya Aziya. Na yina, bawu lutilaka na bizunga ya Filizi mpe ya Ngalatiya.

⁷ Ntangu bawu kumaka pene-pene na kizunga ya Misi, bawu zolaka kwenda na kizunga ya Bitini. Kasi Mpeve ya Yesu pesaka ve bawu nzila ya kukwenda kuna.

⁸ Na yina, bawu lutilaka na Misi, mpe kumaka na dibungu ya Towase.

⁹ Na mpimpa, Polo kuzwaka lumoni, mpe talaka muntu ya yinsi ya Masedwane ya kutelama, yina vwandaka lomba yandi na ngolo nyonso: «Kwiza na yinsi ya Masedwane, mpe sadisa beto!»

* **16:3** Ba-Ngeleke vwandaka ve na kifu ya kuzengisa bana ya bawu bubakala.

¹⁰ Na manima ya lumoni yina, beto sosaka na nswalu nyonso na kukwenda na yinsi yina, samu ti beto kwikilaka ti Nzambi bokilaka beto na kuz-abisa Nsangu ya Mbote kuna.

¹¹ Beto kotaka masuwa na mbanza Towase, mpe kwendaka na kisanga ya Samotase. Na kilumbu yina landaka, beto kumaka na mbanza Neyapolise.

¹² Ntangu beto katukaka kuna, beto kwendaka na mbanza Filipe yina vwandaka mpe mbanza ya nene na yinsi ya Masedwane, mpe yina bantu ya Loma tungaka. Beto lutisaka bilumbu mingi kuna.

Mbotokolo ya Lidi

¹³ Na kilumbu ya saba, beto basikaka na mbanza, mpe kwendaka pene-pene na mwila. Beto vwandaka banza ti beto zolaka tala kuna kisika yina ba-Zwife ke sambilaka. Beto vwandaka mpe zonzaka na bakento yina vukanaka kuna.

¹⁴ Na kati ya bawu, ya vwandaka na kento mosi na nkumbu Lidi, muntu ya mbanza Tyatile. Yandi vwandaka tekisa bilele ya kitoko ya mbwaki, mpe vwandaka zitisa Nzambi. Mfumu zibulaka yandi ntima, samu ti yandi kwikama na mambu yina Polo vwandaka zonga.

¹⁵ Yandi botamaka kintwadi na bantu ya yinzo ya yandi, mpe bokilaka beto na yinzo ya yandi mutindu yayi: «Kana beno me tala ti mu me kwikila ya tsyelika Mfumu Yesu, beno kwiza na yinzo ya munu.» Yandi kwikisaka beto na kundima.

Polo belusaka kento yina vwandaka na mpeve ya kubikula

¹⁶ Kilumbu mosi, ntangu beto vwandaka kwenda na kisika ya lusambulu, kisadi mosi ya kento kwizaka bwabana beto. Yandi vwandaka na mpeve ya yimbi yina vwandaka sala ti yandi bikula mambu yina ke kwiza na mantwala. Bamfumu ya yandi vwandaka kuzwa mbongo mingi na bambikululu ya yandi.

¹⁷ Yandi vwandaka tambula na manima ya beto na Polo, mpe vwandaka tuba na ngolo nyonso: «Bantu yayi kele bisadi ya Nzambi-Mpungu. Bawu ke na kuzabisa beno nzila ya mpulusu.»

¹⁸ Yandi salaka mutindu yina bilumbu mingi. Polo dasukaka. Yandi balukaka mpe tubaka na mpeve yina: «Mu ke na kutumisa nge na Nkumbu ya Yesu-Klisto: Basika na nzutu ya kento yayi!»

Kaka na ntangu yina, mpeve basikaka na nzutu ya kento yina.

¹⁹ Ntangu bamfumu ya yandi talaka ti bawu lenda kusadila dyaka yandi ve na kuzwa mbongo, bawu kangaka Polo na Silase, mpe nataka bawu na ntwala ya misambisi na kisika yina bantu ya mbanza ke vukanaka.

²⁰ Ba nataka bawu na sika ya misambisi ya Loma, mpe tubaka: «Bantu yayi ke na kusala muvusu na mbanza ya beto. Bawu kele ba-Zwife,

²¹ mpe bawu ke na kulongisa misiku yina beto bantu ya Loma kele ve na muswa ya kundima.»

²² Bantu nyonso dasukilaka bawu. Misambisi tumisaka na kukatula bawu bilele, mpe na kubula bawu bikoti.

²³ Na manima ya kubula bawu bikoti, ba tulaka bawu na boloko, mpe tubaka na mukengi na kukeba bawu mbote.

²⁴ Ntangu mukengi kuzwaka muswa yina, yandi tulaka bawu na kivinga ya nsuka ya boloko, mpe kangaka makulu ya bawu na bayinti ya nene.

Polo mpe Silase na kati ya boloko

²⁵ Na kati-kati ya mpimpa, Polo na Silase vwandaka sambila mpe vwandaka yimbila samu na kukembisa Nzambi. Bankole ya nkaka vwandaka kuwa bawu.

²⁶ Na mpamukunu, ntoto ninganaka na ngolo nyonso, mpe ningisaka bibaka ya boloko. Na mbala mosi, myelo nyonso ya boloko zibukaka, mpe bampanga ya bisengo yina ba kangaka bankole nyonso zenganaka. ²⁷ Mukengi vumbukaka, mpe talaka myelo nyonso ya boloko ya kuzibuka. Na yina, yandi bakaka mbele ya yandi samu na kufwa nzutu, samu ti yandi banzaka ti bankole vwandaka me kima.

²⁸ Kasi Polo lookaka na ngolo nyonso: «Kufwa nzutu ve. Beto nyonso keke awa.»

²⁹ Na yina, mukengi lombaka mwinda, mpe kotaka na nswalu nyonso na boloko. Yandi vwandaka tekita na boma, mpe kubwaka na makulu ya Polo mpe Silase.

³⁰ Na manima, yandi basisaka bawu mpe yufulaka bawu: «Batata, yinki mu fwana kusala samu na kuzwa mpulusu?»

³¹ Bawu vutulaka: «Kwikila na Mfumu Yesu, mpe nge ke kuzwa mpulusu, nge na dikanda nyonso ya nge.»

³² Na yina, bawu zabisaka yandi nsangu ya Mfumu Yesu kintwadi na bayina nyonso ke vwandaka na yinzo ya yandi.

³³ Kaka na kati-kati ya mpimpa yina, mukengi nataka bawu samu na kusukula bawu bamputa, mpe bawu botikaka yandi, mutindu mosi mpe bantu nyonso ya yinzo ya yandi.

³⁴ Yandi kotisaka bawu na yinzo ya yandi, mpe pesaka bawu madya. Yandi mpe dikanda nyonso ya yandi yangalalaka mingi, samu ti bawu kwikilaka na Nzambi.

Polo mpe Silase kuzwaka kimpwanza

³⁵ Na suka, misambisi ya Loma fidisaka bisadi ya bawu na kwenda kutuba na mukengi ya boloko: «Basisa bantu yina.»

³⁶ Mukengi kumisaka nsangu yina na sika ya Polo na kutuba: «Misambisi me pesa munu muswa ya kubasisa beno. Na yina, beno lenda kubasika mpe kukwenda na kizunu.»

³⁷ Kasi Polo tubaka na bisadi ya misambisi: «Ba me tumisa ti ba bula beto bikoti na ntwala ya bantu nyonso ata kufundisa beto, beto yina kele bantu ya Loma. Na manima, bawu me tula beto na boloko, mpe ntangu yayi bawu ke na zola kubasisa beto na mansweki? Ya lenda kusalama ve! Bawu kwiza kubasisa beto, bawu mosi.»

³⁸ Bisadi kumisaka mambu yina na sika ya misambisi. Ntangu misambisi kuwaka ti Polo mpe Silase vwandaka bantu ya Loma, bawu kumaka na boma.

³⁹ Na yina, misambisi kwizaka lomba bawu mulemvo. Ba basisaka bawu na boloko, mpe lombaka bawu na kukatuka na mbanza.

⁴⁰ Ntangu Polo mpe Silase basikaka na boloko, bawu kwendaka na yinzo ya Lidi. Na manima ya

kutala mpe kukindisa bampangi yina vwandaka kuna, bawu kwendaka.

17

Polo mpe Silase na mbanza Tesalonika

¹ Na manima ya kulutila na bambanza Amfipoli mpe Apoloni, Polo na Silase kumaka na mbanza Tesalonika, kisika vwandaka yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.

² Mutindu vwandaka kifu ya yandi, Polo kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife. Na basaba tatu yina landaka, yandi vwandaka solola na ba-Zwife na yina me tadila Mambu ya Nzambi.

³ Yandi vwandaka zabisa mpe lakisa bawu ti Masiya fwanaka tala mpasi, mpe fwanaka vumbuka na lufwa. Yandi vwandaka tuba: «Masiya, ni Yesu yina mu ke na kuzabisa beno.»

⁴ Ndambu ya bantu na kati ya bawu kwikilaka mpe kumaka kintwadi na Polo mpe Silase. Mutindu mosi mpe, ba-Ngeleke mingi yina vwandaka zitisa Nzambi vukanaka na bawu, kintwadi na bakento mingi ya buzitu.

⁵ Kasi ba-Zwife vwandaka na musoki. Bawu bakaka mwa ndambu ya bantu ya ntima yimbi. Bawu vukisaka bawu, mpe tumisaka bawu na kusala muvusu na kati ya mbanza. Bawu kwendaka sosa Polo mpe Silase na yinzo ya Zasone samu na kunata bawu na ntwala ya bantu nyonso.

⁶ Mutindu ba talaka ve bawu kuna, ba nataka Zasone mpe bampangi ya nkaka ya dibuundu na ntwala ya bamfumu ya mbanza, mpe tubaka: «Bantu yina me sala muvusu na yinza ya muvimba me kuma awa.

⁷ Zasone me yamba bawu na yinzo ya yandi. Bawu nyonso ke na kuzitisa ve misiku ya ntinu Sezale, mpe bawu ke na kutuba ti ya kele na ntinu ya nkaka na nkumbu Yesu.»

⁸ Mambu yina talisaka nkonga mpe bamfumu ya mbanza ntima mpasi.

⁹ Na yina, bamfumu ya mbanza futisaka Zasone mpe bampangi ya nkaka lutangu ya mbongo ya kufwanana. Na manima, ba bikaka bawu.

Polo mpe Silase na mbanza Bele

¹⁰ Ntangu mpimpa kumaka, bampangi ya dibuundu fidisaka Polo mpe Silase na mbanza Bele. Ntangu bawu kumaka kuna, bawu kotaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.

¹¹ Ba-Zwife ya mbanza yina vwandaka bantu ya mbote kulutila ba-Zwife ya mbanza Tesalonika. Bawu vwandaka kuwa Mambu ya Nzambi na kyese nyonso. Kilumbu ni kilumbu, bawu vwandaka longoka Dibuku ya Nzambi samu na kuzaba kana mambu yina Polo vwandaka longisa bawu vwandaka ya tsyelika.

¹² Bantu mingi na kati ya bawu kumaka bandimi. Na kati ya ba-Ngeleke, mwa ndambu ya bakento ya buzitu mpe babakala mingi kumaka mpe bandimi.

¹³ Kasi ntangu ba-Zwife ya Tesalonika kuwaka ti Polo vwandaka zabisa Mambu ya Nzambi na mbanza Bele, bawu kwendaka kuna, kotisaka muvusu, mpe tumisaka bantu na kutomboka.

¹⁴ Na yina, bampangi ya dibuundu kimisaka Polo na nswalu nyonso na lweka ya mubu. Kasi Silase na Timote bikanaka na mbanza Bele.

15 Bayina nataka Polo, kwendaka na yandi tii na mbanza Atene. Ntangu bawu vwandaka vutuka, Polo tumisaka bawu na kuzabisa Silase mpe Timote na kukwiza na nswalu nyonso na kisika yina yandi kele.

Polo na mbanza Atene

16 Ntangu Polo vwandaka vingila Silase mpe Timote na mbanza Atene, yandi vwandaka na kyadi ya kulutula na kutala ti mbanza yina vwandaka ya kufuluka na banzambi ya biteki.

17 Ni yawu yina, yandi vwandaka solola na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife kintwadi na ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife yina vwandaka zitisa Nzambi. Konso kilumbu, yandi vwandaka solola mpe na bayina vwandaka luta na kisika yina bantu nyonso ke vukanaka.

18 Ndambu ya bantu ya mayela ya ba-Epikule* mpe ya ba-Sotosye† vwandaka solola mpe na yandi. Ba ya nkaka vwandaka tuba: «Muntu ya makelele yayi ke na zola kutuba yinki?» Ba ya nkaka dyaka vwandaka tuba: «Yandi ke na zola kuzabisa banzambi ya nzenza.» Bawu tubaka mutindu yina, samu ti Polo vwandaka zabisa mambu yina me tadila Yesu, mpe mvumbukulu na lufwa.

* **17:18** *Ba-Epikule* vwandaka bilandi ya Epikule (yandi kufwaka na mvula ya 270 tekila mbutukulu ya Yesu). Bawu vwandaka longisa ti nsayi mpe ndongosolo kele bima yina me lutila mfunu.

† **17:18** *Ba-Sotosye* vwandaka bilandi ya muntu ya mayela na nkumbu Zenone (yandi kufwaka na mvula ya 265 tekila mbutukulu ya Yesu). Bawu vwandaka longisa bantu na kukangama ve na mabanza ya bawu, mikembo ya yinza, mpe bampasi samu na kuzwa kimpwanza ya mwela.

¹⁹ Na yina, bawu bakaka Polo mpe nataka yandi na ntwala ya kimvuka ya luyalu yina vwandaka vukana na mongo ya Alewopaze. Kuna, bawu yufulaka yandi: «Nge lenda kuzabisa beto wapi mutindu ya ndongosolo ya malu-malu nge ke na kuzabisa bantu?»

²⁰ Nge ke na kuzabisa beto mambu ya nzenza, mpe beto zola kuzaba yinki yawu zola kutuba.»

²¹ (Ya tsyelika, bantu nyonso ya mbanza Atene, mpe banzenza yina vwandaka zinga kuna, vwandaka lutisa ntangu mingi ya bawu na kuzonza to na kuwa bansangu ya malu-malu.)

Kinzonzi ya Polo na ntwala ya kimvuka ya luyalu ya mongo Ayelopaze

²² Na yina, Polo telamaka na ntwala ya bantu yina vukanaka na mongo Alewopaze, mpe tubaka: «Bantu ya mbanza Atene, mu ke na kutala ti na mambu nyonso, beno kele bantu yina kele na kinzambi mingi.

²³ Ntangu mu me tambula na mbanza ya beno, mu me tala biteki ya bisika yina beno ke sambilaka banzambi ya beno, mpe na biyokolo ya beno ya minkayulu, beno sonikaka: “Na nzambi mosi yina beto zaba ve”. Na yina, mu me kwiza kuzabisa beno Nzambi yina beno ke sambilaka ata kuzaba yandi.

²⁴ Nzambi yina salaka yinza mpe bima nyonso yina kele na kati, kele Mfumu ya zulu mpe ya ntoto. Yandi ke vwandaka ve na kati ya bisika ya lusambulu yina bantu ke tungaka.

²⁵ Yandi kele ve na nsatu ti bantu sadila yandi, mutindu ti yandi kele na nsatu ya kima. Kasi ni yandi ke pesaka luzingu, mpe bima nyonso.

²⁶ Na muntu mosi, yandi yidikaka bantu ya makanda nyonso, mpe tulaka bawu na ntoto ya muvimba. Yandi kubikaka bantangu ya bawu ya luzingu, mpe bandilu ya bayinsi yina bawu fwanaka zinga.»

²⁷ Nzambi salaka mutindu yina samu ti bantu sosa yandi, ata ti bawu kele na mpasi na kusosa yandi, bawu lenda kubakula yandi. Ya tsyelika, Nzambi kele ve ntama na konso muntu na kati ya beto,

²⁸ samu ti:

«“ni na yandi beto ke zingaka,
ke tambulaka, mpe beto kele.”

Ni mutindu yina mpe tubaka bisoniki ya beno ya nkaka:

“Beto kele mpe bana ya yandi.”

²⁹ Ya tsyelika, beto kele bana ya Nzambi. Na yina, beto lenda kubanza ve ti Nzambi kele mutindu kiteki ya wolo, ya palata, to ya ditadi yina kisadi-biteki me yidika na mayela mpe na mbanzulu ya yandi.

³⁰ Nzambi ke na kutala dyaka ve bantangu yina bantu zabaka yandi ve. Kasi ntangu yayi, yandi ke na kuzabisa na bantu nyonso ya yinza na kusoba nkadulu.

³¹ Yandi zengaka kilumbu yina yandi ke fundisa bantu nyonso na mutindu ya kudedama na lulendo ya muntu yina yandi soolaka. Yandi lak-

isaka kimbangi na sika ya bantu nyonso na kuvumbula muntu yina na lufwa.»

³² Ntangu bawu kuwaka ti Polo vwandaka zonzila mvumbukulu ya bantu na lufwa, bantu ya nkaka sekaka yandi, mpe ba ya nkaka dyaka tubaka: «Na dyambu yina, beto ke kuwa nge kilumbu ya nkaka.»

³³ Na yina, Polo bikaka bawu.

³⁴ Kasi mwa ndambu ya bantu ya nkaka kangamaka na yandi, mpe kwikilaka. Na kati ya bawu, vwandaka Denise yina kele mosi na kati ya kimvuka ya luyalu ya Ayelopaze, kento mosi na nkumbu Damalise, mpe bantu ya nkaka.

18

Polo na mbanza Kolinto

¹ Na manima, Polo katukaka na mbanza Atene, mpe kwendaka na mbanza Kolinto.

² Kuna, Polo kutaka Zwife mosi na nkumbu Akila yina kele muntu ya kizunga ya Ponte. Yandi vwandaka me katuka ntama mingi ve na yinsi ya Itali kintwadi na kento ya yandi Pisile, samu ti mfumu Kolode tumisaka ba-Zwife nyonso na kukatuka na mbanza Loma. Polo kwendaka na sika ya bawu.

³ Mutindu Polo vwandaka sala kisalu mosi na bawu, yandi kwendaka vwanda na sika ya bawu, mpe bawu vwandaka sala kintwadi. Kisalu ya bawu vwandaka ya kuyidika bayinzo ya lele.

⁴ Konso kilumbu ya saba, Polo vwandaka baka kinzonzi na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe vwandaka sosa na kundimisa ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife.

⁵ Ntangu Silase mpe Timote katukaka na yinsi ya Masedwane, mpe kwizaka na mbanza Kolinto, Polo bandaka na kulutisa ntangu nyonso ya yandi na kulongisa Mambu ya Nzambi. Yandi vwan-daka tuba na ba-Zwife ti Yesu keke Masiya.

⁶ Kasi ba-Zwife mangaka mambu ya yandi, mpe fingaka yandi. Na yina, yandi ningisaka bilele ya yandi samu na kukatula fundu-fundu, mpe tubaka: «Kana beno kwenda na mbungulu, ya keke dyambu ya beno mosi. Ya keke dyaka ve dyambu ya munu. Ntangu yayi, mu ke kwenda na sika ya bayina keke ve ba-Zwife.»

⁷ Yandi katukaka na kisika yina, mpe kwendaka na sika ya bakala mosi na nkumbu Tituse Yutuse yina vwandaka zitisa Nzambi. Yinzo ya yandi vwandaka pene-pene na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife.

⁸ Kilipuse, mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife kwikilaka Mfumu kintwadi na dikanda nyonso ya yandi. Bantu mingi mpe ya mbanza Kolinto yina vwandaka kuwa Polo, kwikilaka mpe botamaka.

⁹ Kilumbu mosi na mpimpa, Mfumu Nzambi talanaka na Polo na kati ya lumoni, mpe tubaka: «Kuvwanda na boma ve, kasi tatamana na kuzonza mpe kubika ve.

¹⁰ Ya tsyelika, mu keke kintwadi na nge. Ata muntu ke lenda na kukanga nge samu na kutalisa nge mpasi, samu ti mu keke na bantu mingi na kati ya mbanza yayi.»

¹¹ Polo lutisaka kuna mvula mosi na ndambu na kulongisa Mambu ya Nzambi.

¹² Ntangu Ngalyone vwandaka mfumu ya Loma

na kizunga ya Akayi, ba-Zwife wisanaka samu na kusala Polo yimbi. Bawu nataka yandi na yinzo ya lufundusu,

¹³ mpe tubaka: «Muntu yayi ke na sosa kundimisa bantu na kusambila Nzambi na mutindu ya kuswaswana na Misiku.»

¹⁴ Ntangu Polo zolaka zonza, Ngalyone tubaka na ba-Zwife: «Kana ya vwandaka dyambu ya nene to mavanga ya yimbi, mu zolaka lutisa ntangu ya munu na kuwa beno ba-Zwife.

¹⁵ Kasi, mutindu ya kele mambu ya kuswana na yina me tadila bampova, bankumbu, mpe Misiku ya beno, yawu me tala beno. Mu me manga ya munu na kuvwanda zuzi ya mambu yina.»

¹⁶ Na manima, yandi basisaka bawu na yinzo ya lufundusu.

¹⁷ Na yina, bawu nyonso bwilaka Sosetene, mfumu ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe bulaka yandi na ntwala ya yinzo ya lufundusu. Kasi Ngalyone talaka yawu mpamba.

Polo vutukaka na mbanza Antyose ya Sili

¹⁸ Polo lutisaka bilumbu mingi na mbanza Kolinto. Na manima, yandi bikaka bandimi, mpe kotaka masuwa samu na kukwenda na yinsi ya Sili kintwadi na Pisile mpe Akila. Ntete Polo katuka na dibungu ya Senkeli, ba katulaka yandi bansuki ya yintu, samu ti yandi pesaka nsilulu na Nzambi.

¹⁹ Ntangu bawu kumaka na mbanza Efeso, Polo bikaka Pisile mpe Akila. Yandi kwendaka na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe sololaka na ba-Zwife.

²⁰ Bawu lombaka yandi na kulutisa bilumbu mingi kuna, kasi yandi mangaka.

²¹ Yandi bikaka bawu, mpe tubaka: «Kana Nzambi zola, mu ke vutuka na sika ya beno.»

Na yina, yandi kotaka na masuwa, mpe bikaka mbanza Efeso.

²² Ntangu yandi kumaka na dibungu ya mbanza Sezale, yandi kwendaka ntete na Yelusalemi samu na kupesa mbote na dibuundu ya Nzambi. Na manima, yandi kwendaka na mbanza Antyose.

²³ Yandi lutisaka mwa bilumbu kuna, mpe bikaka mbanza yina. Yandi lutilaka na bizunga ya Ngalatiya mpe ya Filizi samu na kukindisa bandimi nyonso.

Apolose na mbanza Efeso mpe Kolinto

²⁴ Zwife mosi na nkumbu Apolose, muntu ya mbanza Alezande, kwizaka na mbanza Efeso. Yandi vwandaka zonza mbote, mpe zabaka mbote mingi Dibuku ya Nzambi.

²⁵ Yandi kuzwaka ndongosolo na yina me tadila Nzila ya Mfumu. Na ntima mosi, yandi vwandaka zabisa mpe longisa Nsangu ya Mbote na butsyelika nyonso na yina me tadila Yesu. Kasi yandi zabaka kaka mbotokolo yina Yowane zabisaka.

²⁶ Ntangu yandi vwandaka longisa na pwelele nyonso na kati ya yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, Pisile na Akila kuwaka yandi. Na yina, bawu bakaka yandi na kuvwanda kintwadi na bawu samu na kubangudila yandi na butsyelika nyonso nzila ya Nzambi.

²⁷ Mutindu Apolose vwandaka zola kukwenda na kizunga ya Akayi, bampangi kindisaka yandi,

mpe fidisaka mukanda na sika ya bilandi ya kuna samu na kuyamba yandi mbote. Ntangu yandi kumaka kuna, yandi vwandaka mfunu mingi na bayina vwandaka me kuma bandimi na lulendo ya Nzambi.

²⁸ Ya tsyelika, na ntwala ya bantu nyonso, yandi vwandaka talisa ba-Zwife boma na binzonzi ya yandi ya ngolo, mpe yandi vwandaka zabisa bawu mutindu Mambu ya Nzambi vwandaka lakisa ti Yesu kele Masiya.

19

Polo na mbanza Efeso

¹ Ntangu Apolose vwandaka na mbanza Kolinto, Polo lutaka na kizunga ya myongo ya Aziya, mpe yandi kumaka na mbanza Efeso. Kuna, yandi bwabanaka ndambu ya bilandi,

² mpe yandi yufulaka bawu: «Beno kuzwaka Mpeve ya Longo ntangu beno kwikilaka?» Bawu vutulaka: «Nabunu beto kuwa muntu ke na kuzonzila beto Mpeve ya Longo.»

³ Na yina, Polo yufulaka bawu: «Wapi mutindu ya mbotokolo beno kuzwaka?» Bawu vutulaka: «Mbotokolo yina Yowane zabisaka.»

⁴ Polo tubaka: «Yowane botikaka bantu yina vwandaka ndima na kusoba nkadulu. Yandi vwandaka zabisa bawu na kukwikila na muntu yina ke kwiza na manima ya yandi. Muntu yango, ni Yesu.»

⁵ Na manima ya kuwa mambu yina, bawu botamaka na nkumbu ya Mfumu Yesu.

⁶ Polo tentikaka bawu maboko, mpe Mpeve ya Longo kulumukaka na bawu. Bawu bandaka na kuzonza na bandinga ya kimpeve mpe na kubikula.

⁷ Bawu vwandaka keba ve bantu kumi na zole.

⁸ Polo vwandaka kwenda ntangu nyonso na yinzo ya lusambulu ya ba-Zwife, mpe na bangonda tatu, yandi vwandaka zonza na pwelele nyonso. Yandi vwandaka zonzila Kimfumu ya Nzambi, mpe vwandaka ndimisa bayina vwandaka kuwa yandi.

⁹ Kasi bantu ya nkaka vwandaka kaka na ntima ya kukangama. Bawu mangaka na kukwikila, mpe vwandaka seka na ntwala ya bantu nyonso ndongosolo yina me tadila Nzila. Na yina, Polo bikaka bawu, mpe nataka bilandi na yinzo ya ndongosolo ya Tilanuse, kisika yandi vwandaka longisa bawu bilumbu nyonso.

¹⁰ Yandi tatamanaka bamvula zole na kulongisa bawu. Na yina, bantu ya kizunga ya Aziya, ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife kuwaka Mambu ya Mfumu Yesu.

¹¹ Polo vwandaka sala bimangu ya ngitukulu na lulendo ya Nzambi.

¹² Ni yawu yina, bantu vwandaka nata na sika ya bambevo bilele to bitambala yina vwandaka kuzwa nzutu ya Polo. Na yina, bimbevo ya bawu vwandaka manisa, mpe bampeve ya yimbi vwandaka basika na banzutu ya bawu.

Bana ya Seva

¹³ Ba-Zwife ya nkaka yina vwandaka kwenda kisika ni kisika samu na kubingisa bampeve ya yimbi na kati ya bambevo, vwandaka meka mpe

na kusadila Nkumbu ya Mfumu Yesu. Bawu vwandaka tuba: «Mu ke na kutumisa beno na kubasika na nzutu ya muntu yayi na nkumbu ya Yesu yina Polo ke na kulongisa.»

¹⁴ Bayina vwandaka sala mutindu yina, vwandaka bana nsambwadi ya Seva yina kele mosi na kati ya bamfumu ya banganga-Nzambi ya ba-Zwife.

¹⁵ Kasi kilumbu mosi, mpeve ya yimbi zabisaka bawu: «Mu zaba Yesu, mpe mu zaba nani kele Polo. Kasi beno, beno kele banani?»

¹⁶ Muntu yina vwandaka na mpeve ya yimbi nwanisaka bawu, mpe lutilaka bawu nyonso ngolo. Yandi talisaka bawu mpasi mingi. Na yina, bawu kimaka yinzo ya yandi kimpene mpe ya kufuluka na bamputa na nzutu.

¹⁷ Bantu nyonso ya mbanza Efeso, ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife, kuwaka mambu yina salamaka. Bawu nyonso kumaka na boma, mpe kembisaka nkumbu ya Mfumu Yesu.

¹⁸ Na kati ya bayina kumaka bandimi, mingi vwandaka kwiza kuzonza na ntwala ya bantu nyonso, yimbi yina bawu salaka.

¹⁹ Lutangu ya nene ya bayina vwandaka sala bunganga nataka mabuku ya bawu, mpe yokaka yawu na ntwala ya bantu nyonso. Ba tangaka ntalu ya mabuku yina, mpe ba kuzwaka mafunda makumi tanu (50 000) ya mbongo.

²⁰ Na yina, Mambu ya Nzambi vwandaka lutila na kumwangana bisika nyonso na lulendo ya Mfumu, mpe bantu mingi vwandaka kwikila.

Demeteleyuse tumisaka bantu na kusala mu-vusu

²¹ Na manima ya mambu nyonso yina, Polo bakaka lukanu ya kulutila na yinsi ya Masedwane mpe na kizunga ya Akayi samu na kukwenda na Yelusalemi. Yandi tubaka: «Ntangu mu ke katuka kuna, mu fwana kukwenda na mbanza Loma.»

²² Na yina, yandi fidisaka bilandi zole yina vwandaka sala na yandi, Timote mpe Elase, na yinsi ya Masedwane. Kasi yandi mosi bikanaka dyaka mwa bilumbu na kizunga ya Aziya.

²³ Na ntangu yina, muvusu ya ngolo salamaka na mbanza Efeso samu na ndongosolo yina me tadila Nzila.

²⁴ Kisadi-palata, Demetelyuse, vwandaka yidika na lusalusu ya palata bifwani ya yinzo ya nzambi ya kento Aletemise. Na kisalu yina, yandi mpe bisadi ya yandi vwandaka kuzwa mbongo mingi.

²⁵ Yandi vukisaka bisadi ya yandi mpe bayina nyonso ke salaka kisalu yina. Yandi zabisaka bawu: «Bampangi, beno zaba ti beto ke kuzwaka kimvwama ya beto na kisalu yayi.

²⁶ Beno ke na kutala mpe kuwa ti Polo ke na kutuba ti banzambi yina bantu ke yidikaka na maboko ya bawu, kele ve banzambi ya tsyeli. Na yina, yandi me ndimisa bantu mingi ya mbanza yayi ya Efeso mpe ya kizunga nyonso ya Aziya.

²⁷ Ya lenda kunata bantu na kuyina kaka ve kisalu ya beto, kasi mpe na kukatula buzitu na yinzo ya nzambi Aletemise. Na yina, nzambi Aletemise yina bantu nyonso ya Aziya mpe ya bayinsi nyonso ke sambilaka, ke vwanda dyaka ve na mfunu.»

²⁸ Ntangu bawu kuwaka mambu yina, bawu

fulukaka na nkele mpe lookaka: «Nkembo na Aletemise ya Efeso!»

²⁹ Na yina, mbanza nyonso kumaka na muvusu. Bantu kangaka Ngayuse mpe Alisetake yina vwandaka bantu ya yinsi ya Masedwane, mpe bampangi ya nzyetolo ya Polo. Ba nataka bawu na nswalu nyonso na kisika yina vwandaka vukana bantu ya mbanza.

³⁰ Polo vwandaka zola kotalana na ntwala ya nkonga, kasi bandimi yiminaka yandi.

³¹ Bamfumu ya nkaka ya Aziya yina vwandaka bandiku ya Polo fidisaka yandi bantu samu na kutuba «Kukwenda ve na kisika yina bantu nyonso ya mbanza ke vukanaka.»

³² Kaka na ntangu yina mpe, bantu yina vukanaka kuna vwandaka sala makelele mingi. Konso muntu vwandaka looka na mambu ya yandi, mpe bantu mingi na kati ya bawu zabaka ve samu na yinki bawu vukanaka.

³³ Mwa ndambu ya bantu na kati ya nkonga zabisaka mambu yina na sika ya Alezande, yina ba-Zwife vwandaka tula na mantwala. Na yina, Alezande nangunaka diboko, samu ti yandi zonga samu na kunwanina ba-Zwife na ntwala ya nkonga.

³⁴ Kasi ntangu bantu zabaka ti yandi vwandaka Zwife, bantu nyonso lookaka na ndinga mosi: «Nkembo na Aletemise ya Efeso!»

Mfumu mosi ya Efeso dingimisaka nkonga

³⁵ Na ntangu yina, kalaka ya mbanza dingimisaka nkonga nyonso mpe tubaka: «Beno bantu ya Efeso, nani zaba ve ti Efeso kele na

lutumu ya kukeba yinzo ya nzambi Aletemise, mutindu mosi mpe kifwiti ya yandi yina katukaka na zulu?

³⁶ Ata muntu lenda kusala ntembe na yawu. Na yina, beno fwana kudingama mpe beno sala buzoba ve.

³⁷ Beno me nata bantu yayi awa. Kasi bawu me safula ve mpe me finga ve nzambi Aletemise.

³⁸ Kana Demetelyuse na bampangi ya yandi ya kisalu kele na dyambu na muntu, bayinzo ya lufundusu kele, mpe bamfumu ya mbanza kele. Bika ti bawu kufundasana.

³⁹ Kana beno kele dyaka na mambu ya nkaka ya kufunda, ba ke tala yawu na lukutakanu ya luyalu ya mbanza.

⁴⁰ Ya tsyelika, bantu ya Loma lenda kufunda beto na muvusu yina me salama bubu yayi, mpe beto ke lenda ve na kutuba dyambu yina me sala ti beto nyonso yayi vukana awa.»

⁴¹ Na manima ya kuzonza mutindu yina, yandi vutulaka bantu nyonso na bayinzo ya bawu.

20

Polo kwendaka na yinsi ya Masedwane mpe ya Ngelese

¹ Ntangu muvusu manisaka, Polo vukisaka bandimi mpe kindisaka bawu. Na manima, yandi bikaka bawu, mpe kwendaka na yinsi ya Masedwane.

² Mutindu yandi vwandaka lutila na yinsi yina, yandi vwandaka kindisa bandimi. Na manima, yandi kwendaka na yinsi ya Ngelese.

³ Yandi lutisaka bangonda tatu kuna. Ntangu yandi zolaka baka masuwa samu na kukwenda na yinsi ya Sili, yandi kuwaka ti ba-Zwife vwandaka zola kufwa yandi. Na yina, yandi bakaka lukanu ya kulutula dyaka na yinsi ya Masedwane.

⁴ Sopatele, mwana ya Piluse ya mbanza Bele, kwendaka kintwadi na yandi, mutindu mosi mpe Alisetake, Sekunduse ya mbanza Tesalonika, Ngayuse ya mbanza Delebe, Tisike, Tofime ya Aziya, mpe Timote.

⁵ Bawu tekilaka mpe kwendaka vingila beto na mbanza Towase.

⁶ Kasi beto, na manima ya mukembo ya Mampa yina ba ke funisaka ve, beto bakaka masuwa mpe bikaka mbanza Filipe. Na manima ya bilumbu tanu, beto kutaka bawu na mbanza Towase, kisika beto lutisaka bilumbu nsambwadi.

Polo vumbulaka muntu ya kufwa na mbanza Towase

⁷ Na nkokila ya kilumbu ya saba, beto vukanaka samu na kudya madya ya Mfumu, mpe Polo vwandaka solola na bampangi. Mutindu yandi zolaka kwenda na kilumbu yina vwandaka landa, yandi salaka kinzonzi ya yandi tii na ngunga ya kumi na zole ya mpimpa.

⁸ Minda vwandaka mingi na kati ya kivinga ya kibandu kisika beto vukanaka.

⁹ Ditoko mosi na nkumbu Etikuse vwandaka ya kuvwanda na nela. Yandi lalaka pongi ntangu Polo vwandaka tatamana na kuzonza. Mutindu pongi lutilaka ngolo, yandi kubwaka katuka kibandu ya tatu tii na ntoto. Ba nangunaka yandi, kasi yandi vwandaka me kufwa.

¹⁰ Polo kulumukaka mpe kwendaka mbangu na sika ya yandi. Yandi bakaka yandi mpe tubaka: «Beno vwanda na boma ve. Yandi kele moyo.»

¹¹ Na manima, beto yulukaka dyaka na kivinga. Beto kabulaka dimpa mpe kudyaka yawu. Polo zonzaka dyaka tii ntangu bwisi kutsyaka. Na manima, yandi kwendaka.

¹² Ba nataka ditoko yina ya moyo na yinzo ya yandi, mpe yawu pesaka kyese mingi na bawu nyonso.

¹³ Beto bakaka masuwa mpe tekilaka na dibungu ya Arose, kisika beto fwanaka baka Polo, samu ti yandi bakaka lukanu ya kutambula na makulu tii na dibungu ya Arose.

¹⁴ Ntangu yandi kwizaka kuta beto na Arose, beto bakaka yandi, mpe beto kwendaka na masuwa na kisanga ya Mitilene.

¹⁵ Na kilumbu yina landaka, beto tatamanaka na kuzyeta na masuwa, mpe beto kumaka na kisanga ya Kiyo. Na kilumbu ya zole, beto kumaka na kisanga ya Samosi, mpe na kilumbu ya tatu na dibungu ya Mile.

¹⁶ Polo bakaka lukanu ya kukangama ve na mbanza Efeso samu na kulutisa ve ntangu na Aziya. Yandi vwandaka sosa na kukuma mbangu na Yelusalemi kana ya lendaka salama na kilumbu ya mukembo ya Pantekote.

Mbote ya nsuka ya Polo na sika ya bakuluntu ya dibuundu ya Efeso

¹⁷ Ntangu Polo kumaka na dibungu ya Mile, yandi fidisaka muntu na kwenda kubokila bakuluntu ya dibuundu ya Efeso.

¹⁸ Ntangu bawu kumaka na dibungu, Polo zabisaka bawu: «Beno zaba wapi mutindu mu vwandaka dyatila na kati ya beno ntangu nyonso, katuka kilumbu ya ntete yina mu kumaka na Aziya.

¹⁹ Mu sadilaka Mfumu Yesu ata kusosa nkembo ya munu mosi. Mu sadilaka yandi mpe na kudila, mpe na kati-kati ya bampasi yina bamfumu ya ba-Zwife vwandaka talisa munu.

²⁰ Beno zaba ti mu bumbaka ata dyambu yina vwandaka mfunu na beno. Mu zabisaka mpe longisaka beno mambu nyonso na ntwala ya bantu nyonso mpe na bayinzo ya beno.

²¹ Mu zabisaka ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife na kusoba nkadulu samu na kuzaba Nzambi, mpe na kukwikila na Yesu, Mfumu ya beto.

²² Ntangu yayi, mu ke na kukwenda na Yelusalemi mutindu Mpeve ya Longo ke na kutumisa munu, mpe mu zaba ve mambu yina ke kumina munu kuna.

²³ Mu zaba kaka ti na mbanza ni mbanza, Mpeve ya Longo me zabisa munu ti boloko na bampasi ke na kuingila munu.

²⁴ Kasi samu na munu, luzingu ya munu kele na mfunu ve. Mambu yina kele mfunu, ni kukuma na nsuka ya kisalu yina Mfumu Yesu pesaka munu: kuzabisa Nsangu ya Mbote yina me tadila bumbote ya Nzambi.

²⁵ «Mu lutaka na sika ya beno na kuzabisa beno Kimfumu ya Nzambi. Kasi ntangu yayi, mu zaba ti beno ke tala dyaka munu ve.

²⁶ Ni yawu yina, na ngolo nyonso mu ke na

kutubila beno bubu yayi: Kana mosi na kati ya beno manga Nzambi, ya ke vwanda ve dyambu ya munu.

²⁷ Ya tsyelika, mu zabisaka beno mambu nyonso yina Nzambi zolaka ti bantu bakula, mpe mu bumbaka ata dyambu.

²⁸ Beno keba mbote luzingu ya beno ya kimpeve, mpe ya bandimi nyonso yina Mpeve ya Longo pesaka beno samu na kutwadisa. Beno keba mbote dibuundu yina Nzambi kuulaka na lufwa ya mwana ya yandi, Yesu-Klisto.

²⁹ Mu zaba ti, na manima ya munu, bantu mutindu bayingo ke kota na kati-kati ya beno, mpe ke sosa na kumwangisa bandimi.

³⁰ Ba ya nkaka na kati-kati ya beno ke tuba mambu ya luvunu samu na kukabula dibuundu, mpe kunata bilandi na manima ya bawu.

³¹ Na yina, beno sala keba, mpe beno bambuka moyo ti na kati ya bamvula tatu yina mu me vwanda na beno, mpimpa na ntangu mu vwandaka bika ve na kulwengisa beno, mosi na mosi, mpe mansangasa vwandaka basika munu.

³² «Ntangu yayi, mu ke na kubika beno na maboko ya Nzambi mpe na lutumu ya mambu ya yandi ya bumbote. Yandi ke na lulendo ya kukulisa beno na kiminu, mpe na kupesa beno bima yina yandi pesaka nsilulu na bantu nyonso yina kele ya kukangama na yandi.

³³ Mu tulaka ve meso ya munu na mbongo, wolo, to bilele ya muntu.

³⁴ Beno zaba beno mosi ti mu vwandaka sala na maboko ya munu mosi samu na kuzwa bima yina munu mpe bampangi ya munu vwandaka na

yawu nsatu.

³⁵ Na mambu nyonso, mu bikaka ve na kulakisa beno ti beno fwana kusala mutindu yina samu na kusadisa bamputu. Beno bambuka moyo na mambu yina yandi mosi Mfumu Yesu tubaka: “Kilengi ke vwandaka mingi na muntu yina ke kabulaka, kulutula muntu yina ke kuzwaka.” »

³⁶ Ntangu Polo manisaka na kuzonza, bawu nyonso fukamaka, mpe yandi sambilaka.

³⁷ Bawu nyonso vwandaka dila, mpe vwandaka bumbasana na Polo samu na kupesa yandi mbote ya nsuka.

³⁸ Bawu vwandaka na kyadi ya kulutula, samu ti yandi zabisaka bawu ti bawu ke tala dyaka yandi ve. Na manima, bawu kwendaka fidisa yandi tii na masuwa.

21

Polo na mbanza Tile

¹ Na manima ya kukabuka na bawu, beto kotaka masuwa samu na kukwenda na kisanga ya Kose. Na kilumbu yina landaka, beto kumaka na kisanga ya Lode. Ntangu beto katukaka kuna, beto kwendaka na mbanza Patala.

² Kuna, beto kutaka masuwa yina vwandaka kwenda na yinsi ya Finisi. Beto kotaka yawu, mpe beto kwendaka.

³ Ntangu beto kumaka pene-pene na kisanga ya Sipele, beto bikaka yawu na diboko ya kento samu na kukwenda na yinsi ya Sili. Beto kangamaka na mbanza Tile, kisika ba fwanaka basisa bifunda yina vwandaka na kati ya masuwa.

⁴ Kuna, beto kutaka bandimi, mpe lutisaka bilumbu nsambwadi kintwadi na bawu. Na lusalusu ya Mpeve ya Longo, bawu vwandaka tuba na sika ya Polo na kukwenda ve na Yelusalemi.

⁵ Kasi na manima ya bilumbu nsambwadi, beto kwendaka, mpe bandimi nyonso kintwadi na bak-ento mpe bana ya bawu kwendaka fidisa beto tii na ngaanda ya mbanza. Ntangu beto kumaka na kumu ya mubu, beto fukamaka mpe sambilaka.

⁶ Na manima ya kupesana mbote ya nsuka na bandimi, beto kotaka na masuwa, mpe bawu vutukaka na bayinzo ya bawu.

⁷ Beto manisaka nzyetolo ya beto na masuwa, katuka na mbanza Tile tii na mbanza Tolemayise. Kuna, beto pesaka bandimi mbote, mpe beto lutisaka kilumbu mosi kintwadi na bawu.

Polo na mbanza Sezale

⁸ Na kilumbu yina landaka, beto kwendaka mpe kumaka na mbanza Sezale. Kuna, beto kwendaka na yinzo ya Filipe, mpe zingaka na sika ya yandi. Filipe vwandaka mulongisi ya Nsangu ya Mbote mpe mosi na kati ya bantu nsambwadi yina ba soolaka na Yelusalemi.

⁹ Yandi vwandaka na bandumba yiya yina vwandaka me zaba ntete ve babakala, mpe yina vwandaka bikula.

¹⁰ Na manima ya kulutisa mwa bilumbu kuna, mumbikudi mosi na nkumbu Angabuse katukaka na Zude, mpe kwizaka kuna.

¹¹ Yandi kwizaka tala beto, mpe bakaka singa ya luketo ya Polo. Yandi kangaka makulu na maboko ya yandi, mpe tubaka: «Mpeve ya Longo ke na

kuzabisa mutindu yayi: Ba-Zwife ya Yelusalemi ke kanga mutindu yayi muntu ya kuzwa singa yayi ya luketo, mpe bawu ke yekula yandi na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.»

¹² Ntangu beto kuwaka mutindu yina, beto mpe bampangi ya mbanza Sezale bondilaka Polo na kukwenda ve na Yelusalemi.

¹³ Kasi Polo vutulaka: «Samu na yinki beno ke na kudila mpe ke na zola kutalisa munu ntima mpasi? Mu kele ya kukubama kaka ve samu ti ba kanga munu basinga, kasi mpe na kufwa samu na nkumbu ya Mfumu Yesu.»

¹⁴ Mutindu beto vwandaka lenda ve na kusobisa yandi mabanza, beto bikaka mpe tubaka: «Bika mambu yina Mfumu ke na kuzola salama.»

Polo kumaka na Yelusalemi

¹⁵ Na manima ya kulutisa mwa bilumbu, beto kubamaka mpe kwendaka na Yelusalemi.

¹⁶ Ndambu ya bandimi ya mbanza Sezale kwizaka fidisa beto. Bawu nataka beto na sika ya muntu mosi na nkumbu Masone yina vwandaka muntu ya kisanga ya Sipele. Yandi vwandaka mundimi katuka ntama, mpe ni na sika ya yandi beto fwanaka lutisa mpimpa.

¹⁷ Ntangu beto kumaka na Yelusalemi, bampangi ya dibuundu yambaka beto na kyese.

¹⁸ Na kilumbu yina landaka, Polo kwendaka kintwadi na beto na yinzo ya Zaki, kisika baku-luntu nyonso ya dibuundu vukanaka.

¹⁹ Polo pesaka bawu mbote, mpe zabisaka bawu mambu nyonso yina yandi vwandaka me sala na lulendo ya Nzambi na kati ya bayina kele ve ba-Zwife.

²⁰ Na manima ya kuwa yandi, bawu kembi-laka Nzambi mpe zabisaka yandi: «Mpangi ya beto, tala mutindu mafunda ya ba-Zwife me kuma bandimi, mpe bawu nyonso ke na kulanda na mbote nyonso Misiku.

²¹ Kasi ba kuwaka ti nge ke longisaka ba-Zwife nyonso ya bayinsi ya nkaka na kumanga Misiku ya Moyize, na kuzengisa ve bana ya bawu bubakala, mpe na kulanda ve bifu ya ba-Zwife.

²² Yinki beto fwana kusala! Bawu ke zaba ti nge kele awa.

²³ Na yina, nge fwana kusala mambu yina beto ke zabisa nge. Na kati ya beto kele na babakala yiya yina me sala nsilulu na Nzambi.

²⁴ Kwenda na bawu. Vedisa nzutu kintwadi na bawu, mpe futila bawu mbongo samu ti ba katula bawu bansuki ya yintu. Na yina, bantu nyonso ke zaba ti mambu yina ba zonzaka na nzutu ya nge, kele ve ya tsyelika. Yawu ke lakisa ti nge mpe, nge ke tumamaka na Misiku ya Moyize.

²⁵ Na yina me tadila bayina kele ve ba-Zwife yina me kuma bandimi, beto sonikinaka bawu samu na kupesa bawu misiku yayi: Bawu fwana kudya ve kibulu yina ba me pesa mutindu munkayulu na banzambi ya biteki. Bawu fwana kudya ve menga, to mbisi ya bibulu yina menga me basika ve. Bawu fwana kusala ve kinsuza.»

²⁶ Na kilumbu yina landaka, Polo kwendaka na bantu yiya yina, mpe bawu bandaka na kuvedisa banzutu ya bawu. Na manima, yandi kotaka na Yinzo ya Nzambi samu na kuzabisa na sika ya banganga-Nzambi kilumbu yina bawu ke man-isa na kuvedisa banzutu ya bawu, mpe kaka ni

kilumbu yina, mosi na mosi na kati ya bawu ke pesa munkayulu na Nzambi.

Ba-Zwife kangaka Polo

²⁷ Ntangu bilumbu nsambwadi kumaka na kumanisa, ndambu ya ba-Zwife ya Aziya talaka Polo na Yinzo ya Nzambi. Bawu kotisaka muvusu na kati ya nkonga, mpe kangaka Polo.

²⁸ Bawu vwandaka looka: «Bantu ya Isayeli, beno kwiza sadisa beto. Beno tala muntu yina ke kwendaka bisika nyonso samu na kulongisa bantu nyonso na kuzitisa ve bantu ya Isayeli, Musiku ya Moyize, mpe Yinzo ya Nzambi. Ntangu yayi, yandi me kotisa bayina kele ve ba-Zwife na kati ya Yinzo ya Nzambi, mpe yandi me safula kisika yayi ya longo!»

²⁹ (Bawu tubaka mutindu yina, samu ti bawu vwandaka me tala na kati ya mbanza, Polo yina vwandaka tambula kintwadi na Tofime, muntu ya mbanza Efeso. Bawu vwandaka banza ti Polo kotisaka yandi na kati ya Yinzo ya Nzambi.)

³⁰ Muvusu kumaka na kati ya mbanza nyonso, mpe bantu vwandaka kwiza na mbangu na kisika yina. Ba simbaka Polo, mpe basisaka yandi na ngaanda. Na nswalu nyonso, bawu kangaka myelo ya Yinzo ya Nzambi.

³¹ Bawu vwandaka sosa kufwa Polo, kasi mfumu ya ntete ya binwani ya Loma kuwaka nsangu ti muvusu kumaka na kati ya mbanza nyonso ya Yelusalemi.

³² Na nswalu nyonso, yandi bakaka bamfumu ya binwani nkama na binwani ya bawu, mpe bawu kwendaka kisika vwandaka nkonga.

Ntangu bantu talaka yandi kintwadi na binwani, bawu bikaka na kubula Polo.

³³ Na yina, mfumu ya ntete ya binwani kwendaka pene-pene ya Polo. Yandi kangisaka Polo mpe pesaka muswa ya kukanga yandi na basinga zole yina ba yidikaka na bisengo. Na manima, yandi yufulaka bantu samu na kuzaba nani kele muntu yina, mpe yinki yandi salaka.

³⁴ Kasi na kati ya nkonga, konso muntu vwandaka looka na mambu ya yandi. Mutindu makelele vwandaka mingi na kati ya nkonga, mfumu ya ntete ya binwani lendaka ve na kuwa mambu yina salamaka. Na yina, yandi pesaka muswa ya kunata Polo na kivwandu ya binwani ya Loma.

³⁵ Ntangu Polo kumaka pene-pene ya kikada ya kukota na kisika ya binwani, binwani nangunaka yandi, samu ti bantu vwandaka zola kusala yandi yimbi.

³⁶ Ya tsyelika, nkonga nyonso vwandaka landa yandi na kulooka: «Kufwa yandi!»

³⁷ Ntangu ba zolaka kotisa yandi na kivwandu ya binwani ya Loma, yandi tubaka na sika ya mfumu ya binwani: «Mu lenda kuzabisa nge mwa dyambu?» Mfumu ya binwani yufulaka yandi: «Nge zaba kuzonza ndinga ya ba-Ngeleke?»

³⁸ Nge kele ve muntu ya Ngipiti yina, ntama mingi ve, salaka muvusu mpe nataka na yinsi ya kuyuma bimpumbulu mafunda yiya (4 000) yina ke kufwaka bantu?»

³⁹ Polo vutulaka: «Mu kele Zwife. Mu butukaka na mbanza Talese ya kizunga ya Silisi, mbanza ya mfunu mingi. Mulemvo ya nge, pesa munu

muswa ya kuzonza na bantu yayi.»

⁴⁰ Mfumu ya binwani pesaka Polo muswa ya kuzonza. Polo telamaka na kikalu ya kukota na kisika ya binwani. Yandi nangunaka diboko samu ti bantu vwanda swi. Bantu nyonso vwandaka swi, mpe Polo zonzaka na bawu na ndinga ya ba-Ebeleyo:

22

Kinzonzi ya Polo na ntwala ya ba-Zwife ya Yelusalemi

¹ «Bampangi mpe batata ya munu, beno kuwa ntangu yayi mambu yina mu ke zabisa beno samu na kunwanina nzutu ya munu.»

² Ntangu bawu kuwaka ti Polo vwandaka zonzila bawu na ndinga ya ba-Ebeleyo, bawu lutilaka dyaka na kuvwanda swi. Na yina, Polo tubaka:

³ «Mu kele Zwife, mpe mu butukaka na mbanza Tase na kizunga ya Silisi. Kasi mu kulaka awa na Yelusalemi, mpe mu longokaka na sika ya Ngamalyele yina longisaka munu na mutindu me fwanana Misiku ya bankooko ya beto. Mu vwan-daka sadila Nzambi na ntima mosi mutindu beno nyonso ke na kusala bubu yayi.

⁴ Mu talisaka mpasi tii na kusosa kufwa bantu yina ke landaka Nzila. Mu kangaka mpe tulaka na boloko babakala na bakento.

⁵ Nganga-Nzambi ya ntete mpe kimvuka ya bakuluntu kele bambangi ya munu na mambu yina mu ke na kuzonza. Ya tsyelika, bawu pesaka munu mikanda yina bawu fidisaka na bampangi ya mbanza Damase. Na yina, mu kwendaka kuna

samu na kukanga ba-Klisto, mpe kunata bawu na Yelusalemi samu na kupesa bawu kitumbu.»

*Polo zabisaka mutindu yandi ndimaka Yesu
(Bis 9.1-19; 26.12-18)*

⁶ «Mu vwandaka ntete na nzila, mpe mu kumaka pene-pene na mbanza Damase. Na mpamukunu, nsemo ya nene katukaka na zulu. Yawu lezi-maka mpe zungaka munu. Ya vwandaka keba ve ngunga ya midi.

⁷ Mu kubwaka na ntoto, mpe mu kuwaka ndinga yina tubaka na munu: “Sawuli, Sawuli, samu na yinki nge ke na kutalisa munu mpasi?”

⁸ Mu yufulaka: “Mfumu, nge kele nani?” Ndinga vutulaka: “Mu kele Yesu ya Nazaleti yina nge ke na kutalisa mpasi.”

⁹ Bayina vwandaka na munu talaka nsemo, kasi bawu kuwaka ve ndinga ya muntu yina vwandaka zonza na munu.

¹⁰ Na yina, mu yufulaka: “Mfumu! Yinki mu fwana kusala?” Mfumu vutulaka: “Telama mpe kwenda na mbanza Damase. Kuna, ba ke zabisa nge nyonso yina nge fwana kusala.”

¹¹ Mutindu nsemo vwandaka me kumisa munu mpofu, bampangi ya munu ya nzyetolo simbaka munu na maboko, mpe nataka munu na mbanza Damase.

¹² «Kuna, ya vwandaka na bakala mosi na nkumbu Ananyase yina vwandaka muntu ya kuvedila mpe ya kukwikama na Nzambi. Yandi vwandaka tumama na Misiku, mpe ba-Zwife nyonso ya mbanza Damase vwandaka tuba kim-bangi ya mbote na nkadulu ya yandi.

¹³ Yandi kwizaka telama pene-pene ya munu mpe tubaka: “Sawuli, mpangi ya munu, bika meso ya nge kuzibuka dyaka.” Kaka na ntangu yina, meso ya munu zibukaka, mpe mu talaka yandi.

¹⁴ Yandi tubaka dyaka: “Nzambi ya bankooko ya beto soolaka nge samu na kuzaba luzolo ya yandi, kutala muntu ya kudedama, mpe kuwa ndinga ya yandi.

¹⁵ Nge fwana kuvwanda mbangi ya yandi na ntwala ya bantu nyonso samu na kuzabisa bawu mambu nyonso yina nge me tala mpe kuwa.

¹⁶ Ntangu yayi, yinki nge ke na kuvingila! Telama, kuzwa mbotokolo mpe mulemvo ya masumu ya nge na kusambila Nkumbu ya yandi.”»

¹⁷ «Ntangu mu vutukaka na Yelusalemi, mu vwandaka sambila na Yinzo ya Nzambi, mpe mu kuzwaka lumoni.

¹⁸ Mu talaka Mfumu, mpe yandi zabisaka munu: “Sala mbangu, mpe basika nswalu na Yelusalemi! Bantu ya mbanza yayi ke ndima ve mambu yina nge ke zonzila bawu na Nkumbu ya munu.”

¹⁹ Mu vutulaka: “Mfumu, bawu zaba ti mu vwandaka kwenda na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwife samu na kukangisa mpe kubula bayina ke kwikilaka nge.

²⁰ Ntangu ba kufwaka Etyeni yina vwandaka mbangi ya nge, mu vwandaka kuna. Mu ndimaka mambu yina salaka bayina kufwaka yandi, mpe mu vwandaka simbila bawu bilele.”

²¹ Na yina, Mfumu tubaka: “Kwenda! Mu ke fidisa nge ntama na sika ya bayina kele ve ba-Zwife.”»

Polo zabisaka ti yandi kele muntu ya Loma

²² Ba-Zwife kuwaka Polo tii ntangu yandi zon-zaka mambu yina. Na yina, bawu zangulaka ndinga, mpe lookaka: «Beno kufwa muntu ya mutindu yayi! Yandi fwana kuvwanda ve moyo.»

²³ Bawu vwandaka lutila na kulooka. Bawu vwandaka losa binkuti ya bawu, mpe vwandaka mwangisa fundu-fundu na zulu.

²⁴ Mfumu ya binwani pesaka muswa ya kukotisa Polo na kivwandu ya binwani ya Loma, mpe ya kubula yandi bikoti samu na kuzaba samu na yinki ba-Zwife vwandaka looka mutindu yina.

²⁵ Ntangu ba vwandaka kanga yandi basinga samu na kubula yandi, Polo tubaka na mfumu ya binwani yina vwandaka kuna: «Beno kele na muswa ya kubula muntu ya Loma ata kufundisa yandi?»

²⁶ Na kuwa mutindu yina, mfumu ya binwani nkama kwendaka kebisa mfumu ya ntete ya binwani, mpe tubaka: «Yinki nge zola kusala? Yandi kele muntu ya Loma.»

²⁷ Mfumu ya ntete ya binwani kwendaka pene-pene ya Polo, mpe tubaka: «Zabisa munu, nge kele muntu ya Loma?» Polo vutulaka: «Ee, mu kele muntu ya Loma.»

²⁸ Na yina, mfumu ya ntete ya binwani tubaka: «Mu futaka mbongo mingi samu na kukuma muntu ya Loma.» Kasi Polo vutulaka: «Munu, mu kele muntu ya Loma katuka mbutukulu.»

²⁹ Kaka na ntangu yina, bayina zolaka bula Polo samu na kuzonzisa yandi, katukaka pene-pene ya yandi. Mfumu ya ntete ya binwani kumaka na boma ntangu yandi bakulaka ti Polo kele muntu

ya Loma, mpe ti yandi kangisaka yandi na basinga yina ba yidikaka na bisengo.

Polo na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife

³⁰ Mfumu ya ntete ya binwani vwandaka zola kuzaba na butsyelika nyonso samu na yinki ba-Zwife fundaka Polo. Ni yawu yina, na kilumbu yina landaka, yandi nyangulaka Polo basinga, mpe pesaka muswa ya kuvukisa bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife. Na manima, yandi tumisaka binwani na kunata Polo, mpe tulaka yandi na ntwala ya bawu.

23

¹ Polo sikikaka bawu meso mpe tubaka: «Bampangi, na kati ya ntima ya munu, mu ke na kutala ti mu sadilaka Nzambi tii bubu yayi na mutindu ya kusungama.»

² Nganga-Nzambi ya ntete, Ananyase, tumisaka bayina vwandaka pene-pene na Polo na kubula yandi na yinwa.

³ Na yina, Polo zabisaka yandi: «Nge kele muntu ya bantima zole. Ni Nzambi ke bula nge! Nge kele awa samu na kufundisa munu mutindu ke zabisaka Misiku. Kasi nge ke na kuzitisa ve Misiku na kutumisa ti ba bula munu.»

⁴ Bayina vwandaka kuna tubaka: «Nge me finga nganga-Nzambi ya ntete!»

⁵ Polo vutulaka: «Bampangi, mu vwandaka zaba ve ti yandi kele nganga-Nzambi ya ntete. Ya tsyeli, Dibuku ya Nzambi ke tubaka: “Nge ke siinga ve mfumu ya yinsi ya nge.”.»

⁶ Polo zabaka ti na kati ya bantu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife yina vukanaka, vwandaka na nkonga ya ba-Saduse mpe nkonga ya ba-Falisye. Ni yawu yina, yandi lookaka na ntwala ya bawu: «Bampangi, mu kele mu-Falisye, mwana ya ba-Falisye. Mu kele na ntwala ya lufundusu samu na kivuvu ya beto ti bantu ya kufwa ke vumbuka na lufwa.»

⁷ Ntangu yandi tubaka mutindu yina, ba-Falisye na ba-Saduse bandaka na kuswana, mpe kimvuka kabukaka na bandambu zole.

⁸ (Ba-Saduse ke tubaka ti mvumbukulu ya bantu ya kufwa kele ve. Bawu ke tubaka dyaka ti bambazi mpe bampeve kele ve. Kasi ba-Falisye ke kwikilaka mambu nyonso yina.)

⁹ Muvusu lutilaka ngolo, mpe mwa ndambu ya milongisi ya Misiku ya kimvuka ya ba-Falisye telamaka mpe tubaka na ngolo nyonso: «Beto ke na kutala ve dyambu ya yimbi na muntu yayi. Beto zaba ve kana mpeve to mbazi zonzilaka yandi.»

¹⁰ Mutindu muvusu lutilaka dyaka ngolo, mfumu ya ntete ya binwani kumaka na boma ti ba pasula Polo. Ni yawu yina, yandi tumisaka nkonga ya binwani ya yandi na kukatula Polo na kati-kati ya kimvuka samu na kunata yandi na kivwandu ya binwani ya Loma.

¹¹ Na mpimpa ya kilumbu yina, Mfumu Yesu talanaka na Polo mpe tubaka: «Vwanda na kibakala! Mutindu nge me tuba kimbangi ya munu awa na Yelusalemi, nge fwana kutuba yawu mpe na mbanza Loma.»

Ba-Zwife salaka mfundu ya kufwa Polo

¹² Ntangu bwisi kutsyaka, ndambu ya ba-Zwife salaka mfundu ya kufwa Polo. Bawu zengaka ndefi ti bawu ke kudya ve mpe kunwa ve tii ntangu bawu ke kufwa Polo.

¹³ Bayina salaka mfundu yina vwandaka ya kulutila lutangu ya bantu makumi yiya.

¹⁴ Bawu kwendaka tala bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya ba-Zwife samu na kuzabisa bawu: «Beto me zenga ndefi na ntwala ya Nzambi na kudya ve mpe kunwa ve tii ntangu beto ke kufwa Polo.

¹⁵ Na yina, na nkumbu ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife, beno lombana mfumu ya ntete ya binwani na kunata Polo na ntwala ya beno. Beno zabisa yandi ti beno zola kutala mbotembote dyambu ya yandi. Beto me kubama na kufwa yandi ntete yandi kuma awa.»

¹⁶ Kasi mwana ya kibusi ya Polo zabaka mfundu yina. Yandi kwendaka na kivwandu ya binwani ya Loma. Yandi kotaka mpe zabisaka yawu na Polo.

¹⁷ Na yina, Polo bokilaka mfumu mosi ya binwani nkama, mpe tubaka: «Nata ditoko yayi na sika ya mfumu ya ntete ya binwani. Yandi ke na mwa dyambu ya kuzabisa mfumu.»

¹⁸ Mfumu ya binwani nkama nataka ditoko yina na sika ya mfumu ya ntete ya binwani, mpe

tubaka: «Polo, muntu ya boloko, me bokila munu mpe me tumisa munu na kunata ditoko yayi na sika ya nge. Yandi ke na mwa dyambu ya kuzabisa nge.»

¹⁹ Mfumu ya ntete ya binwani simbaka ditoko na diboko, mpe nataka yandi na lweka. Yandi yufulaka yandi: «Yinki nge zola kuzabisa munu?»

²⁰ Ditoko vutulaka: «Ba-Zwife me wisana na kulomba ti nge nata Polo mbasi na ntwala ya kimvuka ya bawu ya bakuluntu. Bawu ke tubila nge ti bawu zola kutala mbote-mbote dyambu ya Polo.

²¹ Kasi kuwa bawu ve, samu ti lutangu ya kulutila makumi yiya ya bantu na kati ya bawu me bumbama mpe ke na kuvingila yandi. Bawu me zenga ndefi ya kudya ve mpe kunwa ve tii ntangu bawu ke kufwa yandi. Ntangu yayi, bawu me kubama mpe ke na kuvingila kaka mvutu ya nge.»

²² Na yina, mfumu ya ntete ya binwani tubaka na ditoko yina: «Kuzabisa ve na muntu ti nge me tubila munu yawu. Na manima, yandi vutulaka yandi.»

Bantu ya Loma nataka Polo na mbanza Sezale

²³ Na manima, mfumu ya ntete ya binwani bokilaka bamfumu zole ya binwani nkama, mpe zabisaka bawu: «Beno kutikisa binwani bankama zole (200), mutindu mosi mpe binwani makumi yina ke nataka bampunda, mpe binwani bankama zole (200) yina ke nwanaka na madyonga. Beno vwanda ya kukubama na kukwenda na mbanza Sezale na ngunga ya yivwa ya mpimpa.

²⁴ Beno kubika mpe bampunda samu na kunata Polo na mbote nyonso na kisika ya Felikese, mfumu ya kizunga.»

²⁵ Na manima, yandi sonikaka mukanda na mutindu yayi:

²⁶ «Munu, Kolode Lisyase, ke na kupesa mbote na nge Felikese, mfumu ya Zude.

²⁷ Ba-Zwife kangaka muntu yayi, mpe zolaka kufwa yandi. Kasi munu na binwani ya munu vuukisaka yandi ntangu beto kuwaka ti yandi kele muntu ya Loma.

²⁸ Mutindu mu vwandaka zola kuzaba samu na yinki ba-Zwife fundaka yandi, mu nataka yandi na ntuala ya kimvuka ya bawu ya bakuluntu.

²⁹ Mu talaka ti ba fundaka yandi samu na mambu yina me tadila Misiku ya bawu. Kasi ata dyambu ya yimbi vwandaka talana samu na kuzengila yandi lufwa to kutula yandi na boloko.

³⁰ Ntangu ba me zabisa munu mfundu yina ba-Zwife me sala samu na kufwa yandi, mu me baka lukanu na nswalu nyonso na kufidisa yandi na kisika ya nge, mpe mu me zabisa na mifundi ya yandi na kwenda kufunda yandi na kisika ya nge.»

³¹ Binwani tumamaka na mambu yina mfumu ya bawu zabisaka bawu. Bawu bakaka Polo mpe nataka yandi na mpimpa tii na mbanza Antipatelize.

³² Na kilumbu yina landaka, binwani yina vwandaka ve na bampunda vutukaka na Yelusalemi na kivwandu ya binwani ya Loma. Bayina vwandaka na bampunda landaka nzyetolo kintwadi na Polo.

³³ Ntangu bawu kumaka na mbanza Sezale, bawu pesaka mukanda na mfumu ya kizunga, mpe bikaka Polo na maboko ya yandi.

³⁴ Mfumu ya kizunga tangaka mukanda, mpe yufulaka Polo kizunga yina yandi katukaka. Ntangu yandi zabaka ti Polo katukaka na Silisi,

³⁵ yandi tubaka: «Mu ke kuwa nge ntangu mi-fundi ya nge ke kwiza.» Na manima, yandi pesaka muswa ya kukeba Polo na yinzo ya kintinu yina ntinu Elode tungisaka.

24

Lufundusu ya Polo na ntwala ya Felikese, mfumu ya Zude

¹ Na manima ya bilumbu tanu, nganga-Nzambi ya ntete, Ananyase, kwendaka na mbanza Sezale kintwadi na mwa ndambu ya bakuluntu ya ba-Zwife mpe muntu mosi na nkumbu Tetule yina ba nataka samu na kunwanina bawu na yina me tadila misiku ya Loma. Bawu kwendaka na kisika ya mfumu ya kizunga samu na kufunda Polo.

² Ba tumisaka Polo, mpe Tetule bandaka na kufunda yandi mutindu yayi: «Mfumu ya nene, beto ke na kuzinga na kizunu samu na nge, mpe samu na bansobolo yina nge ke na kusala na yinsi yayi.

³ Beto ke tondaka nge mingi samu na mambu nyonso yina beto ke kuzwaka ntangu nyonso mpe bisika nyonso.

⁴ Kasi mu zola ve kulutisa nge ntangu ya mpamba. Ni yawu yina, mu ke lombwa nge na bumbote ya nge na kuwa beto mwa ntangu.

⁵ Beto me tala ti bakala yayi kele muntu ya yimbi mingi. Yandi ke kotisaka muvusu na kati ya ba-Zwifwe nyonso na yinza ya muvimba, mpe yandi kele mfumu ya kimvuka ya bantu ya Nazaleti.

⁶ Yandi mekaka na kusafula mpe Yinzo ya Nzambi, mpe beto kangaka yandi. [Beto zolaka fundisa yandi na misiku ya beto,

⁷ kasi Lisyase, mfumu ya ntete ya binwani ya Yelusalemi, kwizaka mpe katulaka yandi na ngolo nyonso na maboko ya beto.

⁸ Na manima, mfumu Lisyase pesaka muswa na mifundi ya bakala yayi na kukwiza na ntwala ya nge.] Kana nge yufula yandi nge mosi, nge ke zaba ti mambu nyonso yina beto me funda, kele ya tsyelika.»

⁹ Ba-Zwifwe ndimaka mambu yina Tetule zon-zaka, mpe bawu tubaka ti yawu kele ya tsyelika.

Kinzonzi ya Polo na ntwala ya mfumu ya kizunga

¹⁰ Na yina, mfumu ya kizunga pesaka Polo muswa ya kuzonza, mpe Polo tubaka: «Mu zaba ti katuka bamvula mingi, nge kele mufundisi na yinsi yayi. Ni yawu yina, mu lenda kusala kivuvu na kunwanina nzutu ya munu na ntwala ya nge.

¹¹ Mutindu nge mosi, nge lenda kusosa na kuzaba yawu, nabunu bilumbu kumi na zole luta katuka kilumbu yina mu kumaka na Yelusalemi samu na kusambila.

¹² Ata muntu talaka munu na kuswana na muntu to na kukotisa muvusu na kati ya nkonga na Yinzo ya Nzambi, na bayinzo ya lusambulu ya ba-Zwifwe to na kati ya mbanza.

¹³ Bantu yayi lenda kulakisa ve ti mambu nyonso yina bawu ke na kuzonza ntangu yayi na nzutu ya munu, kele ya tsyelika.

¹⁴ Kasi mu me ndima na ntwala ya nge ti mu ke sadilaka Nzambi ya bankooko ya beto, na kulanda Nzila yina bawu ke na kutala ti yawu kele kinzambi-nzambi. Mu ke kwikilaka mpe na mambu nyonso yina kele na kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi.

¹⁵ Mu kele na kivuvu na Nzambi mutindu bawu mpe kele na yawu: Nzambi ke vumbula na lufwa bantu ya kudedama mpe bantu yina kele ve ya kudedama.

¹⁶ Ni yawu yina, mu ke salaka ngolo ntangu ni ntangu na kuvwanda ve na dyambu na kati ya ntima ya munu na ntwala ya Nzambi mpe ya bantu.

¹⁷ «Na manima ya kuzinga bamvula mingi kisika ya nkaka, mu vutukaka na Yelusalemi samu na kunatina bantu ya yinsi ya munu mbongo* yina ba fidisaka bawu, mpe na kupesa minkayulu na Nzambi.

¹⁸ Ni yawu yina, bawu kutaka munu na Yinzo ya Nzambi ntangu mu manisaka na kuvedisa nzutu ya munu: Nkonga to muvusu vwandaka ve kuna.

¹⁹ Kasi mwa ndambu ya ba-Zwife ya Aziya vwandaka kuna. Ni bawu fwanaka kwiza na ntwala ya nge samu na kufunda munu, kana bawu kele na dyambu ya kusemba munu.

* **24:17** Beto lenda kubanza ti mbongo yango ni makabu yina Polo kuzwaka na mabuundu ya Nzambi, ntangu yandi vwandaka na nzyetolo. **24:17** Bis 11.29; 1Ko 16.1-2; Lom 15.25-26

²⁰ To bika ti bantu yayi kuzabisa nge wapi dyambu ya yimbi bawu kuzwaka na munu ntangu bawu fundisaka munu na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife.

²¹ Kana bawu ke na kufunda munu na ntwala ya nge, ya lenda kuvwanda samu na mambu yina mu zonzaka na ntwala ya kimvuka ya bakuluntu ya ba-Zwife ntangu mu tubaka na ngolo nyonso: Mu ke kwikilaka ti Nzambi ke vumbula bantu ya kufwa.»

Polo na kati ya boloko na mbanza Sezale

²² Felikese vwandaka zaba mbote mambu mingi na yina me tadila Nzila. Na yina, yandi kabikisaka lufundusu, mpe tubaka na mifundi ya Polo: «Mu ke tala dyambu ya beno ntangu Lisyase, mfumu ya ntete ya binwani ya Yelusalemi ke kwiza.»

²³ Yandi pesaka muswa na mfumu ya binwani nkama na kukeba Polo na boloko, mpe na kupesa yandi mwa kimpwanza na mambu ya nkaka. Yandi pesaka mpe nzila na bandiku ya Polo na kusadisa Polo.

Polo na mantwala ya Felikese mpe Delusile

²⁴ Na manima ya mwa bilumbu, Felikese kwizaka na kento ya yandi, Delusile, yina vwandaka Zwife. Yandi tumisaka ti ba nata Polo, mpe kuwaka yandi na yina me tadila kiminu na Yesu-Klisto.

²⁵ Kasi ntangu Polo zonzilaka yandi mambu yina me tadila kuzinga samu na kuyangidika Nzambi, kukutika nzutu, mpe lufundusu ya bantu yina Nzambi ke sala, Felikese kumaka na boma, mpe tubaka: «Ntangu yayi, nge lenda kukwenda.

Kilumbu mu ke kuzwa dyaka ntangu, mu ke bokila nge.»

²⁶ Mfumu Felikese vwandaka na kivuvu ti Polo ke pesa yandi mbongo. Ni yawu yina, yandi vwandaka bokila Polo konso ntangu samu na kusolola na yandi.

²⁷ Na manima ya bamvula zole, Polesyuse Fesetuse kumaka mfumu na kisika yina vwandaka Felikese. Kasi Felikese bikaka Polo na boloko samu ti yandi vwandaka zola kuyangidika ba-Zwife.

25

Polo na ntwala ya Fesetuse

¹ Bilumbu tatu na manima ya kukuma na Zude, Fesetuse bikaka mbanza Sezale mpe kwendaka na Yelusalemi.

² Kuna, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bantu ya mfunu fundaka Polo na kisika ya yandi. Bawu tatamanaka na kulomba yandi

³ na kuvutula Polo na Yelusalemi. Ya tsyelika, bawu lombaka yawu, samu ti bawu vwandaka me sala mfundu ya kufwa Polo na nzila.

⁴ Kasi Fesetuse vutulaka: «Polo kele na boloko na mbanza Sezale, mpe na mwa bilumbu, munu mosi ke vutuka kuna.

⁵ Bika ti bamfumu ya beno kukwenda kintwadi na munu, mpe bawu funda yandi kana yandi salaka dyambu ya yimbi.»

⁶ Fesetuse salaka kaka bilumbu nana to kumi na Yelusalemi. Na manima, yandi vutukaka na mbanza Sezale. Na kilumbu yina landaka, yandi kwendaka na yinzo ya lufundusu, mpe tumisaka ti ba nata Polo.

⁷ Ntangu Polo kumaka, ba-Zwife yina vwandaka me katuka na Yelusalemi zungaka yandi, mpe fundaka yandi na mambu mingi ya ngolo. Kasi bawu vwandaka lenda ve na kulakisa ti yawu kele ya tsyelika.

⁸ Polo nwaninaka nzutu ya yandi na kutuba: «Mu salaka ata dyambu ya yimbi na Misiku ya ba-Zwife, to na Yinzo ya Nzambi, to na ntinu ya Loma.»

⁹ Kasi Fesetuse vwandaka zola kuyangidika ba-Zwife. Na yina, yandi tubaka na Polo: «Nge zola kukwenda na Yelusalemi samu ti ba fundisa nge kuna na ntwala ya munu?»

¹⁰ Polo vutulaka: «Mu kele na ntwala ya lufundusu ya ntinu ya Loma, mpe ni awa ba fwana kufundisa munu. Mu salaka ata dyambu ya yimbi na sika ya ba-Zwife mutindu nge mosi ke na kutala yawu mbote-mbote.

¹¹ Kana mu salaka dyambu ya yimbi to yina me lunga na kuzengila munu lufwa, mu ke manga ve na kufwa. Kana butsyelika kele ve na mambu yina bawu ke na kufunda munu, ata muntu kele na luve ya kuyekula munu na maboko ya bawu. Mu ke lomba ti ntinu ya Loma fundisa munu.»

¹² Na manima ya kusolola na bayina ke pesaka yandi malongi, Fesetuse tubaka: «Nge me lomba ti ntinu ya Loma fundisa nge. Na yina, nge ke kwenda na ntwala ya yandi.»

Polo na ntwala ya ntinu Angilipa

¹³ Na manima ya mwa bilumbu, ntinu Angilipa na kibusi ya yandi Belenise kwizaka na mbanza Sezale samu na kupesa Fesetuse mbote.

¹⁴ Mutindu bawu lutisaka bilumbu mingi kuna, Fesetuse zabisaka ntinu Angilipa dyambu ya Polo, mpe tubaka: «Ya kele awa na muntu mosi yina Felikese bikaka na boloko.

¹⁵ Ntangu mu kwendaka na Yelusalemi, bamfumu ya banganga-Nzambi mpe bakuluntu ya baZwifwe fundaka yandi, mpe lombaka ti mu pesa yandi kitumbu.

¹⁶ Mu zabisaka bawu ti bantu ya Loma ke yekulaka ve muntu kana yandi me talana ntete ve na mifundi ya yandi, mpe kana yandi me kuzwa ntete ve ntangu ya kunwanina nzutu ya yandi na mambu yina ba ke na kufunda yandi.

¹⁷ Na yina, bawu kwizaka awa kintwadi na munu. Ata kulutisa ntangu, na kilumbu yina landaka, mu kwendaka vwanda na kiti ya lufundusu mpe mu tumisaka ti ba nata muntu yina.

¹⁸ Mifundi ya yandi kwizaka. Kasi ba fundaka yandi ve na mambu ya ngolo yina mu vwandaka vingila.

¹⁹ Bawu vwandaka swana kaka na yina me tadila mutindu ya bawu ya kusambila Nzambi, mpe na muntu mosi na nkumbu Yesu yina kufwaka, kasi yina Polo ke tubaka ti yandi kele moyo.

²⁰ Mu vwandaka zaba ve wapi mutindu ya kuzenga dyambu yina. Ni yawu yina, mu yufulaka Polo kana yandi lendaka kwenda na Yelusalemi samu ti ba fundisa yandi kuna.

²¹ Kasi Polo lombaka ti ntinu ya Loma fundisa yandi. Na yina, mu vutulaka yandi na boloko tii ntangu mu ke fidisa yandi na sika ya ntinu.»

²² Angilipa tubaka na Fesetuse: «Munu mpe, mu

zola kuwa muntu yina.» Fesetuse vutulaka: «Nge ke kuwa yandi mbasi.»

²³ Na kilumbu yina landaka, Angilipa mpe Benenise kwizaka na bumfumu nyonso, mpe kotaka na yinzo ya lufundusu kintwadi na bamfumu ya binwani, mpe bantu ya mfunu ya mbanza. Fesetuse pesaka muswa, mpe ba nataka Polo.

²⁴ Fesetuse tubaka: «Ntinu Angilipa mpe beno nyonso yina kele awa bubu yayi, beno tala muntu yayi. Ba-Zwife nyonso kwizaka tala munu na Yelusalemi mpe awa samu na kufunda yandi. Bawu vwandaka looka ti yandi fwana kuzinga dyaka ve.

²⁵ Munu, mu me tala ata dyambu yina me lunga na kuzengila yandi lufwa. Kasi, yandi mosi me lombi ti ba fundisa yandi na ntwala ya ntinu ya Loma. Na yina, mu me baka lukanu ya kufidisa yandi kuna.

²⁶ Kasi mu zaba ve yinki mu fwana kusonikina ntinu ya Loma na dyambu ya muntu yayi. Ni yawu yina, mu me bokila yandi na ntwala ya beno, mpe na ntwala ya nge mosi, ntinu Angilipa, samu na kuzwa mwa mambu ya kusonika na manima ya kuyufula yandi byuvu.

²⁷ Ya tsyelika, ya kele buzoba na kufidisa muntu ya boloko na Loma ata kuzabisa dyambu ya yimbi yina yandi me sala.»

26

¹ Ntinu Angilipa tubaka na Polo: «Nge lenda kuzonza samu na kunwanina nzutu ya nge.» Na yina, Polo nangunaka diboko, mpe nwaninaka nzutu ya yandi na kutuba mutindu yayi:

² «Ntinu Angilipa, bubu yayi, mu ke na kyese na kunwanina nzutu ya munu na ntwala ya nge na mambu nyonso yina ba-Zwife ke na kufunda munu.

³ Ya tsyelika, nge zaba mbote kinkulu ya ba-Zwife mpe mambu nyonso yina bawu ke swanaka. Na yina, mu ke lomba nge na kulemba ve na kuwa munu.

⁴ «Ba-Zwife nyonso zaba ndyatulu ya munu katuka bumwana ya munu, samu ti mu kulaka na Yelusalemi na kati-kati ya bantu ya yinsi ya munu.

⁵ Bawu zaba munu katuka ntama, mpe bawu lenda kutuba kimbangi kana bawu zola, ti mu vwandaka muntu ya kimvuka ya ba-Falisye, kimvuka yina me lutila misiku ya ngolo.

⁶ Na ntangu yayi, ba ke na kufundisa munu samu na kivuvu ya munu na nsilulu yina Nzambi pesaka na bankooko ya beto.

⁷ Bifumba kumi na zole ya beto kele na kivuvu ti Nzambi ke sala nsilulu yina, mpe bawu ke na kusadila Nzambi mpimpa na ntangu ata kulemba. Ntinu Angilipa, ni samu na kivuvu yina ba-Zwife me funda munu.

⁸ Beno ba-Zwife, samu na yinki beno ke na kundima ve ti Nzambi ke vumbulaka bantu ya kufwa?

⁹ Munu mpe, mu banzaka ti mu fwanaka nwanisa na mitindu nyonso bilandi ya Yesu ya Nazaleti.

¹⁰ Ni mambu yina mu salaka na Yelusalemi. Mu kuzwaka muswa na sika ya bamfumu ya banganga-Nzambi, mpe mu tulaka bantu ya longo

mingi na boloko. Ntangu ba vwandaka zengila bawu lufwa, mu vwandaka ndima yawu.

¹¹ Konso ntangu, mu vwandaka luta na bayinzo nyonso ya lusambulu ya ba-Zwife. Mu vwandaka talisa bandimi mpasi, mpe mu vwandaka tumisa bawu na ngolo nyonso na kubika na kukwikila Yesu. Mu vwandaka na nkele mingi na bawu, mpe mu vwandaka landa bawu tii na bambanza ya nzenza.»

Polo zabisaka wapi mutindu yandi sobaka nkadulu

(Bis 9.1-19; 22.6-16)

¹² «Ni yawu yina, mu kwendaka na mbanza Damase na lutumu mpe muswa yina bamfumu ya banganga-Nzambi pesaka munu.

¹³ Ntinu, na ngunga ya midi, ntangu mu vwandaka na nzila, mu talaka nsemo yina katukaka na zulu. Yawu lutilaka ngolo na ntangu. Yawu lezimaka mpe zungaka munu na bampangi ya munu ya nzyetolo.

¹⁴ Beto nyonso kubwaka na ntoto, mpe mu kuwaka ndinga yina zonzaka na munu na ndinga ya ba-Ebeleyo: “Sawuli, Sawuli, samu na yinki nge ke na kutalisa munu mpasi? Nge ke na kutala mpasi ya mpamba mutindu ngombe yina ke na kunwana na yinti ya nsongi ya mfumu ya yandi.”

¹⁵ Mu yufulaka: “Mfumu, nge kele nani?” Mfumu vutulaka: “Mu kele Yesu yina nge ke na kutalisa mpasi.

¹⁶ Kasi vumbuka mpe telama. Mu me talana na nge samu ti nge vwanda kisadi ya munu,

mpe mbangi ya mambu yina nge me tala mpe ya mambu nyonso yina mu ke lakisa dyaka nge.

¹⁷ Mu ke kuula nge na maboko ya ba-Zwife mpe ya bayina kele ve ya ba-Zwife, sika mu ke fidisa nge.

¹⁸ Mu ke na kufidisa nge samu ti nge zibula bawu meso. Nge fwana kukatula bawu na kito-mbe samu na kutula bawu na nsemo, mpe kukatula bawu na lulendo ya Satana samu na kutula bawu na lulendo ya Nzambi. Kana bawu kwikila na munu, bawu ke kuzwa mulemvo ya masumu mpe kisika na kati ya bantu yina Nzambi soolaka.”»

Polo zonzilaka kisalu ya yandi

¹⁹ «Na yina, ntinu Angilipa, mu tumamaka na lumoni yina katukaka na zulu.

²⁰ Kasi mu longisaka ntete na mbanza Damase, mpe na manima, na Yelusalemi, na kizunga nyonso ya Zude, mpe na sika ya bayina kele ve ba-Zwife. Mu longisaka bawu mambu yayi: Beno fwana kusoba nkadulu, mpe beno baluka na sika ya Nzambi. Beno sala bisalu ya mbote samu na kulakisa ti beno me soba nkadulu.

²¹ Ni yawu yina, ba-Zwife kangaka munu na Yinzo ya Nzambi, mpe sosaka na kufwa munu.

²² Kasi tii bubu yayi Nzambi ke na kukeba munu, mpe mu kele dyaka awa samu na kupesa kimbangi na ntwala ya bantu nyonso: bantu ya mpamba mpe bantu ya mfunu. Mu ke na kuzabisa kaka mambu yina mimbikudi mpe Moyize zabisaka ti yawu ke salama:

²³ Masiya fwana kutala mpasi. Yandi ke vwanda muntu ya ntete yina ke vumbuka na lufwa, mpe

yandi fwana kuzabisa nsemo yina ke pesa mpu-lusu na ba-Zwife mpe bayina kele ve ba-Zwife.»

²⁴ Mutindu Polo vwandaka nwanina nzutu ya yandi na mambu yina, Fesetuse tubaka na ngolo nyonso: «Polo, nge me lawuka! Kulongoka mingi me kumisa nge kilawu!»

²⁵ Polo vutulaka: «Mfumu, mu me lawuka ve. Mambu nyonso yina mu ke na kuzonza, kele ya tsyelika mpe ya kusungama.

²⁶ Ntinu Angilipa zaba mambu nyonso yina. Na yina, mu lenda kuzonza yawu na pwelele nyonso na ntwala ya yandi. Mu ke na kukwikila ti yandi zaba mambu nyonso yina mu ke na kuzonza, samu ti yawu salamaka ve na kisika ya kubumbama to na mansweki.

²⁷ Ntinu Angilipa, nge ke kwikilaka na mambu yina mimbikudi sonikaka? Mu zaba ti nge ke kwikilaka na yawu.»

²⁸ Na yina, Angilipa tubaka na Polo: «Kaka ntangu fyoti me bikana, mpe nge ke kumisa munu mu-Klisto.»

²⁹ Polo vutulaka: «Ata ya vwanda mwa ntangu to ntangu mingi, mu ke na kusambila Nzambi kaka samu na nge mosi ve, kasi mpe samu ti beno nyonso yina ke na kuwa munu bubu yayi, kuma mutindu munu. Kasi mu zola ve ti beno vwanda ya kukangama na basinga yayi ya bisengo!»

³⁰ Na manima ya kuwa mambu yina, ntinu Angilipa, mpe mfumu ya kizunga kintwadi na Belenise mpe bayina nyonso vwandaka fundisa telamaka.

³¹ Bawu kwendaka na lweka, mpe tubaka bawu na bawu: «Muntu yayi me sala ata dyambu yina me

lunga na kuzengila yandi lufwa to na kutula yandi na boloko.»

³² Na yina, Angilipa tubaka na Fesetuse: «Kana muntu yayi lombaka ve ti ntinu ya Loma fundisa yandi, beto lendaka pesa yandi kimpwanza.»

27

Nkwendolo ya Polo na mbanza Loma

¹ Ntangu ba bakaka lukanu ti beto kwenda na yinsi ya Itali na masuwa, ba pesaka Polo mpe mwa bankole ya nkaka na maboko ya Yulyuse, mfumu ya binwani nkama, ya nkonga ya binwani ya ntinu ya Loma.

² Beto kotaka na masuwa yina katukaka na mbanza Adelaamite, mpe yina vwandaka landa nzyetolo na mabungu ya Aziya. Beto kwendaka, mpe Alisetake, muntu ya mbanza Tesalonika ya kizunga ya Masedwane, vwandaka na beto.

³ Na kilumbu yina landaka, beto kumaka na mbanza Sidone. Yulyuse yina salaka Polo mambu ya mbote, pesaka yandi muswa ya kukwenda na sika ya bandiku ya yandi samu na kuzwa bima yina vwandaka na yandi nsatu.

⁴ Na manima ya kukatuka kuna, beto lutaka pene-pene ya simu ya kisanga ya Sipele, kisika mupepe vwandaka ngolo ve.

⁵ Beto sabukaka mubu na ntwala ya bizunga ya Silisi mpe ya Pamfili, mpe beto kumaka na mbanza Mila na kizunga ya Lisi.

⁶ Kuna, mfumu ya binwani nkama kutaka masuwa yina katukaka na mbanza Alezande samu na kukwenda na yinsi ya Itali. Yandi kotisaka beto na masuwa yina, mpe beto kwendaka.

⁷ Masuwa salaka bilumbu mingi na kutambula kaka malembe, mpe beto talaka mpasi mingi na kukuma na mantwala ya mbanza Kinide. Mutindu kitembo vwandaka ya ngolo, beto lutaka na nsongi ya kisanga ya Kelete yina ba ke bokilaka Salemone, mpe beto landaka simu ya kisanga ya Kelete, kisika mupepe vwandaka ngolo ve.

⁸ Masuwa vwandaka tambula na mpasi mingi na kulanda simu yina, mpe beto kumaka na kisika yina ba ke bokilaka «Mabungu ya Kitoko» pene-pene na mbanza Lase.

⁹ Beto lutisaka bilumbu mingi, mpe kuzyeta na masuwa kumaka yimbi mingi, samu ti Kilumbu ya Kumina nsoki* vwandaka me luta†. Ni yawu yina, Polo kebisaka binwani mpe bayina vwandaka nata masuwa:

¹⁰ «Bampangi, mu ke na kutala ti nzyetolo yayi ke kuma yimbi mingi. Masuwa mpe bifunda nyonso yina kele na beto awa ke beba. Beto nyonso mpe lenda kufwa.»

¹¹ Kasi mfumu ya binwani kuwaka ve mambu yina Polo tubaka. Yandi vwandaka kuwa kaka

* **27:9** *Kilumbu ya Kumina nsoki*: Mukembo mosi ya ba-Zwife. Na kilumbu ya mukembo yina, ba-Zwife vwandaka pesa minkayulu na Nzambi, mpe bawu vwandaka manga na kudya samu na masumu ya bantu ya Isayeli. † **27:9** Kuzyeta na masuwa vwandaka me kuma yimbi mingi katuka kilumbu ya kumi na yiya ya ngonda ya yivwa tii na kilumbu ya kumi na mosi ya ngonda ya kumi na mosi. Bantu bikaka na kuzyeta na masuwa na manima ya kilumbu ya kumi na mosi ya ngonda ya kumi na mosi. Kilumbu ya Kumanga na Kudya samu na Nzambi vwandaka na mbandukulu ya ngonda ya kumi pene-pene na nsuka ya bangonda ya kuzyeta na masuwa.

mambu yina kinati-masuwa mpe muntu ya masuwa vwandaka tuba.

¹² Mutindu dibungu vwandaka ve mbote na kulutisa ntangu ya madidi ya ngolo, bantu mingi na kati ya bayina vwandaka na kati ya masuwa, bakaka lukanu ya kulanda nzyetolo. Bawu vwandaka zola, kana ya lendaka salama, kukuma na Finikese, dibungu ya kisanga ya Kelete. Yawu vwandaka tala na node-wesete, mpe na sude-wesete. Dibungu yina vwandaka mbote na kulutisa ntangu ya madidi ya ngolo.

Masuwa dyamaka samu na kitembo ya ngolo

¹³ Mutindu mupepe ya malembe yina katukaka na sude vwandaka fula, bantu ya masuwa banzaka ti bawu lendaka sadila mabanza ya bawu. Bawu nangunaka kizundu yina vwandaka kangimisa masuwa, mpe masuwa landaka nzyetolo na kutambula pene-pene na simu ya kisanga ya Kelete.

¹⁴ Kasi na manima ya mwa ntangu, kitembo ya ngolo yina ba ke bokilaka «kitembo ya Node-Esete» katukaka na myongo ya kisanga, mpe fulaka na ngolo nyonso.

¹⁵ Kitembo nataka masuwa na ngolo nyonso. Mayela ya kunwana na kitembo vwandaka ve, mpe beto bikaka ti kitembo nata beto.

¹⁶ Beto lutaka na sude ya kisanga ya fyoti na nkumbu Koda yina bumbaka beto na mwa ntangu na kitembo. Na mpasi mingi, beto lendaka na kuyulukisa na masuwa bwatu yina beto vwandaka benda.

¹⁷ Na manima ya kuyulukisa yawu na masuwa, bisadi ya masuwa kangaka basinga na balweka

nyonso ya masuwa samu na kukumisa masuwa ngolo. Mutindu bawu vwandaka na boma ya tuta munyenge ya simu ya yinsi ya Libi, bawu kulumunaka balele ya masuwa, mpe bikaka ti kitembo nata masuwa.

¹⁸ Mutindu kitembo vwandaka ningisa masuwa na ngolo nyonso, kilumbu yina landaka, bawu losaka bifunda ya nkaka na mubu.

¹⁹ Na kilumbu ya tatu, bisadi ya masuwa losaka, bawu mosi, bisalulu ya masuwa na mubu.

²⁰ Beto salaka bilumbu mingi ata kutala ntangu to bambwetete, mpe kitembo vwandaka kaka ngolo. Beto vwandaka zaba dyaka ve ti beto ke vuuka.

²¹ Bayina vwandaka na kati ya masuwa kudyaka ata kima katuka bilumbu mingi. Na yina, Polo telamaka na ntwala ya bawu, mpe tubaka: «Bampangi, kana beno vwandaka me ndima malongi ya munu na kubika ve kisanga ya Kelete, masuwa mpe bima nyonso zolaka beba ve.

²² Kasi ntangu yayi, mu ke lomba beno na kuvwanda na kibakala, samu ti ata mosi na kati ya beno ke kufwa, kaka ni masuwa ke dyama.

²³ Na mpimpa, Nzambi ya munu yina mu ke sadilaka, fidisaka munu mbazi mosi ya yandi,

²⁴ mpe tubaka: “Kuvwanda ve na boma Polo. Nge fwana kufunduswa na ntwala ya ntinu ya Loma, mpe Nzambi na bumbote ya yandi ke sala ti samu na nge, bayina nyonso ke na kuziyeta na nge vuuka.”

²⁵ Na yina bampangi, beno vwanda na kibakala. Ya tsyelika, mu ke na kiminu na Nzambi ti yawu ke

salama mutindu yandi me zabisa munu.

²⁶ Kasi masuwa ya beto ke mwangana na simu ya kisanga mosi.»

²⁷ Ya kumaka mpimpa ya kumi na yiya, mpe kitembo vwandaka nata beto na mubu ya Medetlane. Na kati-kati ya mpimpa, bisadi ya masuwa vwandaka banza ti beto kumaka pene-pene na ntoto.

²⁸ Bawu tezaka ndilu ya maza (na luve ya singa yina ba kangaka kisengo ya kilo), mpe bawu kuzwaka sunda ya Babalase[‡] makumi zole. Na mwa mantwala, bawu tezaka dyaka ndilu ya maza, mpe bawu kuzwaka Babalase kumi na tanu.

²⁹ Bisadi ya masuwa vwandaka na boma ya kututa matadi ya nene. Ni yawu yina, bawu losaka na maza ya bizundu yiya na manima ya masuwa, mpe vingilaka ti bwisi kutsya na mbangu.

³⁰ Bisadi ya masuwa vwandaka sosa kukima. Bawu tulaka bwatu na mubu mpe tubaka ti bawu vwandaka zola kukulumuna bizundu na mantwala ya masuwa.

³¹ Kasi Polo tubaka na mfumu ya binwani mpe na binwani: «Kana bantu yayi vwanda ve na kati ya masuwa, beno ke vuuka ve.»

³² Na yina, binwani zengaka basinga yina vwandaka simba bwatu, mpe bwatu kwendaka.

³³ Ntete bwisi kutsya, Polo kindisaka bawu nyonso na kudya, mpe tubaka: «Bubu yayi ni kilumbu ya kumi na yiya yina beno ke na kuvingila, mpe yina beno ke na kudya ve.

[‡] **27:28** *Balase* lenda vwanda metele mosi na ndambu.

³⁴ Ntangu yayi, mu ke na kukindisa beno na kudya, samu ti yawu kele mfunu na beno samu na kuvuuka, mpe ata muntu ke tala mpasi na kati ya beno.»

³⁵ Ntangu yandi manisaka na kuzonza, yandi bakaka dimpa mpe tondaka Nzambi na ntwala ya bawu nyonso. Na manima, yandi zengaka yawu, mpe bandaka na kudya.

³⁶ Na yina, bawu nyonso kuzwaka dyaka kibakala, mpe kudyaka.

³⁷ Beto vwandaka bankama zole na makumi nsambwadi na sambanu (276) ya bantu na kati ya masuwa.

³⁸ Ntangu bawu nyonso yukutaka, ba losaka dyaka bifunda ya nkaka na mubu samu na kukulula kilo na masuwa.

³⁹ Ntangu bwisi kutsyaka, bisadi ya masuwa zabaka ve kisika yina. Kasi bawu talaka simu ya ntoto yina zungaka ndambu ya maza, mpe yina vwandaka na kumu ya munyenge. Bawu bakaka lukanu ya kumeka na kukangimisa masuwa kuna.

⁴⁰ Na yina, bawu zengaka bizundu, mpe bikaka yawu kubwa na mubu. Bawu nyangulaka mpe basinga ya bankafi yina vwandaka twadisa masuwa. Na manima, bawu zibulaka balele ya nene yina vwandaka na mantwala ya masuwa, mpe bawu kwendaka kisika vwandaka kumu ya munyenge.

⁴¹ Kasi bawu kwendaka tuta munyenge na kati ya mubu, mpe masuwa kangamaka. Mantwala ya masuwa kotaka na kati ya munyenge, mpe vwandaka ningana dyaka ve. Kasi manima ya masuwa pasukaka, samu ti bimpo ya maza lutilaka ngolo.

⁴² Binwani vwandaka zola kufwa bankole nyonso, samu ti bawu vwandaka na boma ti mosi na kati ya bankole kima na kutsaba.

⁴³ Kasi mfumu ya binwani yina vwandaka zola kuvuukisa Polo, yiminaka bawu na kusala mutindu yina. Yandi pesaka muswa na bayina nyonso lendaka tsaba na kubwa na maza, mpe kutsaba tii na ntoto.

⁴⁴ Ba ya nkaka fwanaka landa bawu na mabaya to bibuku ya masuwa. Ni na mutindu yina, bawu nyonso vuukaka mpe kumaka na ntoto.

28

Polo na kisanga ya Mate

¹ Ntangu beto kumaka na ntoto, beto kuwaka ti nkumbu ya kisanga yina kele Malete.

² Bantu ya kisanga yambaka beto mbote. Mutindu mvula bandaka na kunoka mpe madidi vwandaka mingi, bawu namisaka tiya ya nene, mpe bokilaka beto nyonso kuna.

³ Polo lokotaka mukuta ya bankuni samu na kutula yawu na tiya, kasi mpidi basikaka samu na tiya. Yawu tatikaka Polo, mpe kangamaka na diboko ya yandi.

⁴ Ntangu bantu ya kisanga talaka nyoka ya kukangama na diboko ya Polo, bawu tubaka bawu na bawu: «Muntu yayi ke kufwaka bantu. Ya tsyelika, yandi me vuuka na mubu, kasi lufundusu ya Nzambi ke na kupesa ve yandi muswa ya kuzinga.»

⁵ Kasi Polo losaka nyoka na tiya na kuningisa diboko, mpe yandi talaka ve mpasi.

⁶ Bantu vwandaka vingila na kutala kana nzutu ya Polo ke vimba yandi to kana yandi ke kufwa na nswalu nyonso. Kasi na manima ya kuvingila mingi, bawu talaka ti ata dyambu ya yimbi kuzwaka yandi. Na yina, bawu sobaka mabanza, mpe tubaka ti yandi kele nzambi.

⁷ Pene-pene na kisika yina, vwandaka lupangu ya nene ya Pubelyuse, mfumu ya ntete ya kisanga. Yandi yambaka beto na bunkundi nyonso, mpe beto lutisaka bilumbu tatu na yinzo ya yandi.

⁸ Tata ya Pubelyuse vwandaka ya kulala na mfulu. Yandi vwandaka na dibawu mpe pulu-pulu ya menga. Polo kwendaka tala yandi. Yandi sambidilaka yandi, tentikaka yandi maboko, mpe belusaka yandi.

⁹ Na manima, bambevo ya nkaka ya kisanga kwizaka na sika ya Polo, mpe yandi belusaka bawu.

¹⁰ Na yina, bawu zitisaka beto ya kulutula, mpe ntangu beto kwendaka, bawu pesaka beto bima nyonso yina vwandaka na beto nsatu samu na kulanda nzyetolo ya beto.

Polo kumaka na mbanza Loma

¹¹ Na manima ya bangonda tatu, beto kwendaka na masuwa yina ba ke bokilaka «Banzambi ya Mapasa.» Yawu katukaka na mbanza Alezande, mpe lutisaka ntangu ya madidi ya ngolo na dibungu mosi ya kisanga.

¹² Ntangu beto kumaka na mbanza Silakuse, beto lutisaka bilumbu tatu kuna.

¹³ Beto katukaka kuna, mpe masuwa vwandaka tambula na kulanda simu ya mubu samu na kukuma na mbanza Lezyo. Na kilumbu yina

landaka, mupepe yina ke katukaka na sude bandaka na kufula, mpe beto salaka bilumbu zole na kukuma na mbanza Puzole.

¹⁴ Kuna, beto kutaka bampangi yina lombaka beto na kuvwanda kintwadi na bawu bilumbu nsambwadi. Ni na mutindu yina, beto manisaka nzyetolo, mpe kumaka na mbanza Loma.

¹⁵ Bampangi ya dibuundu ya mbanza Loma kuzwaka bansangu ti beto vwandaka kwiza. Ni yawu yina, bawu kwizaka tii na zandu ya mbanza Apyuse mpe na «Bayinzo Tatu ya Banzenza» samu na kubwabana beto. Ntangu Polo talaka bawu, yandi tondaka Nzambi mpe kumaka na kibakala.

¹⁶ Ntangu beto kumaka na mbanza Loma, bamfumu ya luyalu pesaka Polo muswa ya kuzwa yinzo, kisika yandi ke vwanda yandi mosi na kinwani yina vwandaka keba yandi.

Polo vukanaka na ba-Zwife ya mbanza Loma

¹⁷ Na manima ya bilumbu tatu, Polo bokilaka bamfumu ya ba-Zwife ya mbanza Loma. Ntangu bawu vukanaka, yandi zabisaka bawu: «Bampangi, mu salaka ata dyambu ya yimbi na bantu ya beto, mpe mu safulaka ve bifu ya bankooko ya beto. Kasi ba kangaka munu na Yelusalemi, mpe ba yekulaka munu na sika ya bantu ya Loma.

¹⁸ Na manima ya kuyufula munu byuvu, bawu zolaka pesa munu kimpwanza, samu ti bawu talaka ata dyambu ya yimbi na munu samu na kuzengila munu lufwa.

¹⁹ Kasi ba-Zwife mangaka. Na yina, mu fwanaka lomba ti ntinu ya Loma fundisa munu. Kasi mu kele ve na dibanza ya kufunda bantu ya yinsi ya munu.

²⁰ Ni yawu yina, mu lombaka na kutala mpe kuzonza na beno. Ya tsyelika, mu kele muntu ya boloko samu na muntu yina bantu ya Isayeli ke salaka kivuvu.»

²¹ Bawu zabisaka yandi: «Beto kuzwaka ata mukanda yina ba-Zwife ya Zude sonikaka, mpe ata muntu ya Zude kwizaka zonza mambu ya yimbi na nzutu ya nge.

²² Kasi beto ke na zola kuwa na yinwa ya nge mambu yina nge ke na kubanza, samu ti beto zaba ti bisika nyonso, bantu ke na kumanga kimvuka yina nge kele.»

Kinzonzi ya Polo na ntwala ya ba-Zwife ya mbanza Loma

²³ Bawu zengaka kilumbu yina bawu lendaka vukana dyaka. Na kilumbu yina, ba-Zwife yina kwizaka tala Polo na yinzo ya yandi, lutilaka mingi. Kubanda suka tii nkokila, Polo longisaka mpe bangulaka mambu nyonso yina me tadila Kimfumu ya Nzambi. Na kuzonzila bawu mambu yina kele na kati ya Misiku ya Moyize mpe dibuku ya Mimbikudi, yandi vwandaka sosa na kundimisa bawu mambu yina me tadila Yesu.

²⁴ Bantu ya nkaka ndimaka mambu yina Polo vwandaka zonza, kasi ba ya nkaka mangaka na kukwikila.

²⁵ Ntangu bawu vwandaka kabwana, bawu vwandaka wisana kaka ve. Na yina, Polo tubaka mutindu yayi: «Mpeve ya Longo tubaka butsyelika ntangu yandi zonzaka na bankooko ya beno na yinwa ya mumbikudi Esaya!

²⁶ Yandi tubaka:
«Kwenda na sika ya bantu yina,

mpe zabisa bawu ti bawu ke kuwa mbote,
kasi bawu ke bakula ve.
Bawu ke zibula meso mbote samu na kutala,
kasi bawu ke tala ve.

²⁷ Ya tsyelika, bantima ya bantu yayi me kuma ngolo.

Bawu me kanga makutu mpe meso ya bawu,
samu ti bawu kuwa ve, bawu tala ve,
mpe mayela ya bawu bakula ve.

Na yina, bawu ke vutuka ve na sika ya munu,
samu ti mu belusa bawu.”»

²⁸ Polo tubaka dyaka: «Beno fwana kuzaba ti Nzambi me fidisa mpe nsangu ya mpulusu na sika ya bayina kele ve ba-Zwife: Bawu ke kuwa yawu.»

[
²⁹ Ntangu Polo zonzaka mutindu yina, ba-Zwife kwendaka mpe vwandaka swana bawu na bawu na ngolo nyonso*.]

³⁰ Polo zingaka bamvula zole ya muvimba na yinzo yina yandi vwandaka futila. Yandi vwandaka yamba bayina nyonso vwandaka kwiza kutala yandi.

³¹ Yandi vwandaka zabisa Kimfumu ya Nzambi, mpe vwandaka longisa mambu yina me tadila Mfumu Yesu-Klisto, na kivuvu mpe kimpwanza nyonso.

28:27 Esa 6.9-10 * **28:29** Na babibiliya ya nkaka ya ntama, kitini yayi, ba bwelaka yawu na kubwela.

Mambu ya Nzambi
The Holy Bible in the Kitoba language of Congo
Bible entier en Kituba de Congo-Brazzaville

copyright © 2025 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kituba)

Contributor: Wycliffe USA

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025

a854b3e0-daa0-5e79-9026-5b48865cc4ea